

Satakunnan ammattikorkeakoulu
OPINNÄYTETYÖ

Toni-Pekka Kuusniemi

Toni-Pekka Kuusniemi

TOIMINTAOHJEKANSION SUUNNITTELU ENSIAPUPÄIVYS-
TYKSEEN PALOKUNTANUORISOLEIREILLE

Sosiaali- ja terveysala Pori
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

2009

TOIMINTAOHJEKANSION SUUNNITTELU ENSIAPUPÄIVYSTYKSEEN PALOKUNTANUORISOLEIREILLE

Kuusniemi, Toni-Pekka
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Marraskuu 2010
Taavela, Raija
UDK: 35.6
Sivumäärä: 64

Asiasanat: ensiapu, nuoriso, palokunnat, ohjeet

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön aiheena oli Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton järjestämän palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksen toiminta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli helpottaa ja selkeyttää ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteutusta palokuntanuorisoleireilla. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toimintaohjekansio ensiapupäivystyksen suunnittelua varten palokuntanuorisoleirien ensiapuvastaavien käyttöön. Toimintaohjekansiosta ensiapuvastaavat saisivat tarvittavat tiedot ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteutusta varten.

Ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteutusta varten ensiapuvastaavien tulisi tuntee Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toimintaa, terveystarpeiden arviointia ja niiden hallintaa sekä ensiapupäivystyksen vaatimuksia. Etenkin ensiapuvastaavaksi nimitettävä henkilö, jolla ei ole kokemusta palokuntanuorisoleireista tai palokuntanuorisotyöstä tarvitsee perehdytyksen Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toimintaan. Tässä opinnäytetyössä käsitellään liiton toimintaa palokuntanuorisotyön ja palokuntanuorisoleirien näkökulmasta.

Ensiapupäivystystä suunniteltaessa tulee tuntee terveyttä uhkaavia ja vaarantavia tekijöitä sekä osata arvioida ja hallita niistä aiheutuvia riskejä. Tässä opinnäytetyössä selvitetään tavallisimpia Suomessa sattuneita tapaturmia ja niihin annettua ensiapua sekä palokuntanuorisoleireilla sattuneita tapaturmia, sairastumisia ja niihin annettua ensiapua. Ensiapupäivystystä suunniteltaessa tulee tuntee ensiapupäivystyksen vaatimuksia. Tässä opinnäytetyössä selvitetään ensiapupäivystyksen resurssit. Ensiapupäivystyksen resurssit muodostuvat ensiapuvalmiudesta, ensiapupisteestä, ensiapukalustosta sekä henkilöstöstä. Tärkeää on, potilaan ja henkilöstön oikeusturvan kannalta hoitotyön kirjaaminen.

COMPOSING A FOLDER OF INSTRUCTIONS FOR USE IN FIRST AID DUTY AT RESCUE SERVICE YOUTH CAMPS

Toni-Pekka Kuusniemi

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

November 2010

Raija Taavela

UDC: 35.6

Pages: 64

Keywords: first aid, fire departments, youth, instructions

Abstract

The topic of the thesis is first aid duty operations at rescue service youth camps run by the Western Finland Rescue Association. The purpose of the thesis was to facilitate and simplify the planning and completion of first aid duty at rescue service youth camps. The objective of the thesis was to develop a folder of instructions for planning first aid duty, for use by first aid coordinators at rescue service youth camps. The instruction folder would provide the first aid coordinators with the necessary information for planning and completing first aid duty work.

In order to plan and implement the first aid duty work, first aid coordinators should be familiar with the operations of the Western Finland Rescue Association, and know about assessing and managing health hazards, as well as about the demands of first aid duty. Particularly persons appointed to be first aid coordinators who have no experience of rescue service youth camps or the youth work of the rescue services in general need to be familiarised with the operations of the Western Finland Rescue Association. This thesis considers the activities of the association from the perspective of the rescue services' youth work and youth camps.

Planners of first aid duty tasks must be familiar with factors that pose hazards or dangers to health, and be able to assess and manage the risks arising from these. This thesis looks at the most common accidents in Finland and the first aid given for them, as well as at the accidents, illnesses and related first aid measures taking place at rescue service youth camps. Those planning first aid duty tasks must know what is required of first aid duty services. This thesis investigates the resources of first aid duty work, which encompass first aid competence, a first aid service desk, first aid equipment and personnel. Recording the measures that are taken is important from the point of view of the legal protection of patients and first aid personnel.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄT	6
2	LÄNSI-SUOMEN PELASTUSALAN LIITTO	8
2.1	Liiton toiminta	8
2.2	Palokuntanuorisotyö	9
2.3	Palokuntanuorisotyön organisaatio	12
2.4	Palokuntanuorisoleirien historia	14
2.5	Palokuntanuorisoleirin toteuttaminen	16
2.6	Palokuntanuorisoleirin leiriturva	17
3	ENSIAPUPÄIVYSTYS	18
3.1	Ensiapu ja hoitoketju	18
3.2	Ensiapuvalmius	19
3.3	Ensiapuvastaava	21
3.4	Ensiapupäivystäjät	22
3.5	Ensiapupiste ja ensiapukalusto	25
3.6	Jatkohoitoon kuljetus	28
3.7	Kirjaaminen	29
4	TERVEYSRISKIEN ARVIOINTI JA HALLINTA	31
4.1	Riskin määritelmä	31
4.2	Riskien arviointi	32
4.3	Riskienhallinta	33
4.4	Tavallisimpia tapaturmia Suomessa	34
4.5	Tapaturmat palokuntanuorisoleirillä	38
4.6	Sairastuminen ja terveyden edistäminen	51
5	TOIMINTAOHJEKANSION VAATIMUKSET	56

6	OPINNÄYTETYÖN ARVOINTI	58
---	------------------------------	----

	LÄHTEET.....	62
--	--------------	----

LIITTEET

Liite 1. Toimintaohjekansio

Liite 2. Kalustoluettelot

Liite 3. Lomakepohjat

1 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyöni aiheena on Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton järjestämän palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksen toiminta. Palokuntanuorisoleiri on liiton suurin yksittäinen tapahtuma vuodessa. Palokuntanuorisoleirin tarkoituksena on kouluttaa palokuntanuoria nousujohtoisen koulutusjärjestelmän avulla kohti hälytysosastoa ja nuoriso-osastojen kouluttajiksi. Palokuntanuorisoleireilla on myös kasvatuksellinen ja valistuksellinen tarkoitus.

Opinnäytetyön tarkoituksena on helpottaa ja selkeyttää ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteutusta Länsi-Suomen Pelastusalanliiton palokuntanuorisoleireilla. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää toimintaohjekansio ensiapupäivystyksen suunnittelusta. Toimintaohjeiden avulla ensiapuvastaavat pystyvät suunnittelemaan ja toteuttamaan ensiapupäivystyksen palokuntanuorisoleireille.

Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toimintaa palokuntanuorisotyön ja palokuntanuorisoleirien kannalta. Toisena tehtävänä opinnäytetyössä on selvittää ensiapupäivystyksen vaatimuksia ja edellytyksiä palokuntanuorisoleireilla. Kolmantena tehtävänä opinnäytetyössä on selvittää ensiapupäivystyksen suunnittelussa huomioitavia terveystriskejä ja niiden hallintaa tutustuen Suomessa sattuneisiin yleisimpiin tapaturmiin sekä palokuntanuorisoleirillä sattuneisiin tapaturmiin sekä sairastumisiin ja terveyden edistämiseen leiriolosuhteissa. Viimeisenä tehtävänä opinnäytetyössä on selvittää hyvän toimintaohjekansion sisältöä ja rakennetta, jotta toimintaohjekansio palvelisi ensiapuvastaavia tarkoituksenmukaisesti.

Opinnäyttyötä tehdessäni olen itse 26-vuotias. Harrastan aktiivisesti vapaaehtoispalokuntatoimintaa. Olen liittynyt Kankaanpään VPK:aan vuonna 1991 ollessani 8-vuotias. Palokuntatoiminnasta minulla on kokemusta yhteensä 18 vuoden ajalta.

Liittyessäni Kankaanpään VPK:n jäseneksi minusta tuli palokuntanuori Kankaanpään VPK:n nuoriso-osastoon. Nuoriso-osaston jäsenenä olin 8 vuotta kunnes 16-vuotiaana minut nimitettiin palokunnan hälytysosastoon. Samaan aikaan siirryin nuoriso-osaston kouluttajaksi.

Palokuntanuoriso-osastossa ollessani suoritin liiton palokuntanuorisoleireillä kaikki palokuntanuorten koulutusjärjestelmän mukaiset kurssit mukaan lukien ryhmänjohtajakurssin. Nuoriso-osaston kouluttaja- sekä nuoriso-osastonjohtajakurssit suoritin päästyäni hälytysosastoon. Hälytysosastossa olen suorittanut kaikki miehistön peruskoulutusjärjestelmän mukaiset kurssit ja minut on nimitetty vanhemmaksi sammutusmieheksi sekä olen kelpoinen kaikkeen palo- ja pelastustoimintaan.

Nuoriso-osastosta siirryttyäni hälytysosastoon toimin vuosia Kankaanpään VPK:n nuoriso-osaston kouluttajana ja myöhemmin varajohtajana. Kouluttajaurani päättyi vuosia kestäneeseen nuoriso-osaston johtajan tehtävään. Opinnäytetyötä tehdessäni toimin Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton Pohjois-Satakunnan toiminta-alueen nuorisotyönohjaajana vastaten alueellisesta palokuntanuorisotyöstä ja edustaen toiminta-alueemme palokuntien kahdeksaa nuoriso-osastoa liiton nuorisotyövaliokunnassa.

Liiton järjestämiltä palokuntanuorisoleireiltä minulla on kokemusta 15 leiriltä. Palokuntanuorena suoritin kaikki palokuntanuorten koulutusjärjestelmän mukaiset kurssit ja näiden jälkeen olen toiminut leireillä eri tehtävissä. Olen toiminut Leirillä kouluttajana, huoltotehtävissä sekä ensiapupäivystyksessä. Ensiapupäivystyksessä olen toiminut neljällä leirillä joista yhdellä olen toiminut ensiapupäivystäjänä, yhdellä olen toiminut ensiavun vuoromestarina sekä kahdella leirillä olen toiminut ensiapuvastavaana.

Opinnäytetyötä ajatellen uskoisin, että minulla on paljon kokemuseräistä tietoa ja taitoa sekä hankittua tietoa ja taitoa palokuntatoiminnasta, palokuntanuorisotyöstä, palokuntanuorisoleireistä, ensiaputoiminnasta sekä Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toiminnasta.

2 LÄNSI-SUOMEN PELASTUSALAN LIITTO

2.1 Liiton toiminta

Pelastusalanliittojen tehtävänä on kehittää jäsentensä, kansalaisten sekä yhteisöjen ja laitoksien toimintaa ihmisiä omaisuutta tai ympäristöä vaarantavissa tilanteissa niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissa. Liitot toimivat kuntien, palokuntien, yritysten ja yhteisöjen kouluttamisessa palo- ja pelastusalan sekä väestönsuojelun alalla. (Aalto, Hjelt, Koivunen, Kujala & Mallius, 2008. 15)

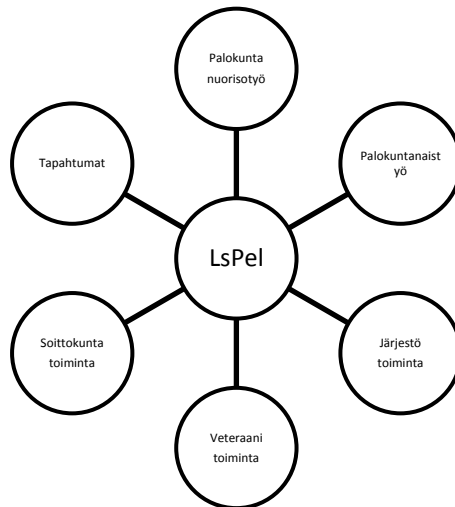
Pelastusalanliittojen toimintaan kuuluu erilaisten kurssien järjestäminen sekä valistusmateriaalien julkaiseminen ja erilaisten kampanjoiden ja valistustilaisuuksien järjestäminen. Yritysturvallisuuden edistäminen on tullut mukaan myös pelastusalanliittojen toimintaan. (Hassila 2002, 18)

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton muodostaa Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueella 114 palokuntaa, 20 muuta turvallisuusalan yhdistystä, 50 kuntaa sekä 30 yritystä, jotka ovat kiinnostuneet turvallisuuden palveluista ja turvallisuuden kehittämisestä. (Lamminen 2009, 1-4)

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto on perustettu vuonna 1933 ja Liiton vuotuinen budjetti on n. 700 000 euroa. Liitto työllistää 4 päätoimistahenkilöä. (Lamminen 2009, 2)

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto ry on järjestö jonka tehtävänä on toimia asiantuntijana palo- ja pelastusalan sekä turvallisuusalan kouluttamisessa ja kehittämisessä. Liiton toiminnasta ison osan muodostaa palokuntatoiminta. (A. Lamminen, henkilökohtainen tiedonanto 23.06.2009)

Liiton palokuntatoiminta muodostuu palokuntanuorisotyöstä, palokuntanaistyöstä, veteraanitoiminnasta, järjestötoiminnasta, soittokuntatoiminnasta sekä tapahtumista joita kuvataan kuviossa 1. Opinnäytetyön taustatekijöinä tärkeimmät ovat palokuntanuorisotyö ja tapahtumista palokuntanuorisoleiri. (T-P. Kuusniemi, henkilökohtainen tiedonanto 23.06.2009)

Kuvio 1. Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton palokuntatoiminta.

2.2 Palokuntanuorisotyö

Palokuntanuorisotyö tunnettiin aiemmin nimellä palokuntapoikatyö. Se alkoi 1880-luvulla. Seuraavan 20 vuoden aikana 1900-luvun alkuun poikaosastojen määrä kasvoi vähitellen. Länsi-Suomen Pelastusalanliiton palokuntapoikatyö järjestäytyi ensimmäisen kerran vuonna 1945, jolloin osastoja oli 22. (Hassila 2003, 70)

Palokuntapoikatyön tärkeimmät tehtävät olivat palosuojelu, liikuntakasvatus sekä yleinen kansalaiskasvatus. Palosuojelu oli tärkeimmässä roolissa, joten palosuojelun opettamiseen käytettiin eniten aikaa. (Hassila 2003, 71)

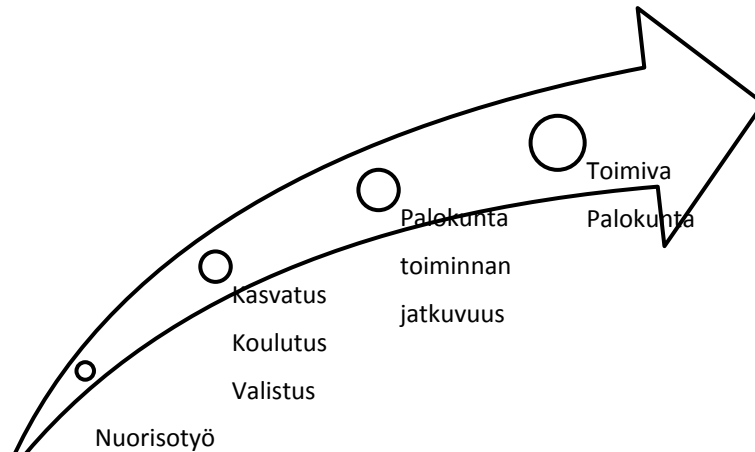
Ensimmäisten vuosien aikana palokuntia kannustettiin ja kehoitettiin perustamaan poikaosastoja ja tukemaan näitä taloudellisesti. Palokuntiin lähetettiin myös ohjeita poikaosastojen perustamisen sekä koulutuksen suunnittelun ja toteutuksen helpottamiseksi. (Hassila 2003, 70)

Kahdenkymmenen ensimmäisen toimintavuoden aikana palokuntapoikatyön tehtävä vakiintui ja toiminnan tarkoitus korostui. Palokuntapoikatyön ansiosta palokuntien miehistöosastoihin saatiin erittäin paljon nuoria peruskoulutuksen saaneita jäseniä sekä palokuntatoiminnasta pois jääneille taattiin hyvät tiedot palosuojelusta. (Hassila 2003, 75-76)

Palokuntapoikatyön lisäksi historiassa tunnetaan myös palokuntatyttötyö. Palokuntapoikatyö ja palokuntatyttötyö päätettiin yhdistää palokuntanuorisotyöksi 1970-luvun lopulla. Näin kaikki palokuntanuoret ovat saaneet sammutusmieheksi valmentavaa koulutusta jo vuosia ja tämän ansiosta palokuntien hälytysosastoissa on paljon myös naisia. (Hassila 2003, 78)

Palokuntanuorisotyössä alkoi 1990-luvulla painottua se, ettei palokuntanuorisotyö ole pelkästään palo- ja pelastusalan tietojen ja taitojen opettelua ja harjoittelua vaan myös nuorisotyötä. Vuosien aikana kehittyi Palokuntanuorisotyölle päämääriä joihin Palokuntanuorisoto perustuu nykyään. (Hassila 2003, 79)

Palokuntanuorisotyön päämääränä on kasvattaa, kouluttaa ja valistaa lapsia ja nuoria. Palokuntanuorisotyön tarkoituksena on palokuntatoiminnan tukeminen joka takaa palokuntatoiminnan jatkuvuuden sekä myönteisen suhtautumisen palokuntatoimintaan, jota kuvataan kuviossa 2. Palokuntanuorisotyön tavoitteena on saada osavampiat ja taitavampia kansalaisia palokuntatoimintaan, sekä yhteiskuntaan. (Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto ry. 2009)

Kuvio 2. Palokuntanuorisotyöllä taataan palokuntien tulevaisuus.

Kasvatuksen tarkoitus on tukea nuoria kasvamaan omatoimisiksi, itseensä luottavaksi, osaa ottaviksi, yhteistyöhön kykeneviksi, turvallisuutta ajatteleviksi kansalaisiksi, jotka ajattelevat myönteisesti toisia ihmisiä ja yhteiskuntaa kohtaan. (Viitala 2008, 14)

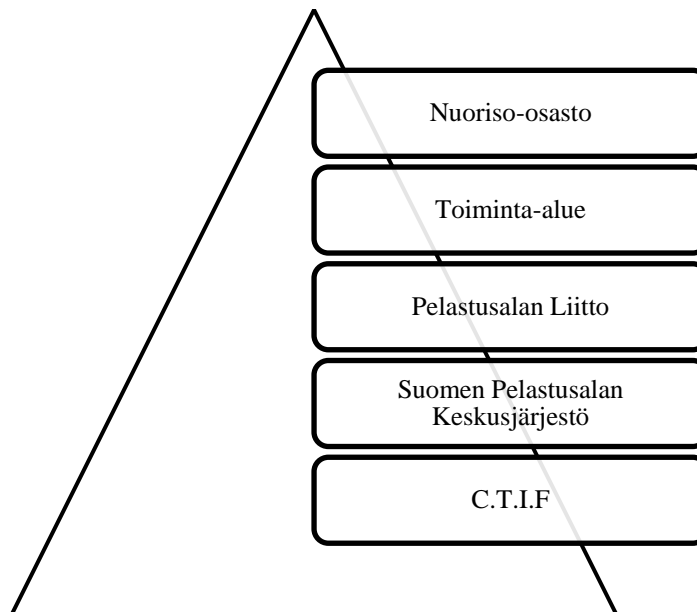
Koulutuksen tarkoituksena on teoriaopetus ja käytännön harjoittelu. Koulutusta nuoret saavat viikkoharjoituksissa ja palokuntanuorisoleireilla. Koulutus on suunniteltu nousujohtoiseksi ja koulutuksessa eteneminen edellyttää aktiivista osallistumista viikkoharjoituksiin. Palokuntanuorten koulutus on toiminnallista ja nuoret myös retkeilevät ja kilpailevat paljon. (Viitala 2008, 14)

Valistuksen tarkoituksena on herättää nuorissa palontorjunnallista asennetta ja edistää mielenkiintoa turvallisuuskysymyksiin. Valistuksella pyritään jakamaan palontorjunta- ja turvallisuustietoa nuorten välityksellä myös muille kansalaisille. (Viitala 2008, 14)

2.3 Palokuntanuorisotyön organisaatio

Pääsääntöisesti nuoriso-osastot ovat vapaaehtoisten ja puolivakinaisten palokuntien alaosastoja. Teollisuus- ja laitospalokunnillakin on ollut nuoriso-osastoja sekä rekisteröityjä palokuntanuorisoyhdistyksiäkin on ollut. Joka tapauksessa osastojen päämäärät, tavoitteet ja toimintatavat ovat samantapaisia. Palokunnissa ja nuoriso-osastoissa on palokuntanuorisotyön ydin sillä niissä tehdään kaikista tärkein työ. (Hassila 2002, 11)

Tärkeässä osassa on myös osastojen väliset, alueelliset, läänikohtaiset sekä valtakunnalliset yhteydet. Nämä yhteydet ovat tärkeitä toiminnalle ja sen kehittämiseksi, julkiselle kuvalle sekä palokuntanuorisotyön arvostukselle. Tärkein nuoriso-osastoja yhdistävä tekijä on kautta aikojen ollut läänintason yhteistyö. (Hassila 2002, 11) Palokuntanuori on kaiken palokuntanuorisotoiminnan lähtökohtana. Tämän toiminnan tueksi on kehitetty organisaatio joka tukee palokuntanuorisotoimintaa ja palokuntien toimintaa. (Hassila 2002, 16) Seuraava kuvio 3. esittää palokuntanuorisotyön organisaation.

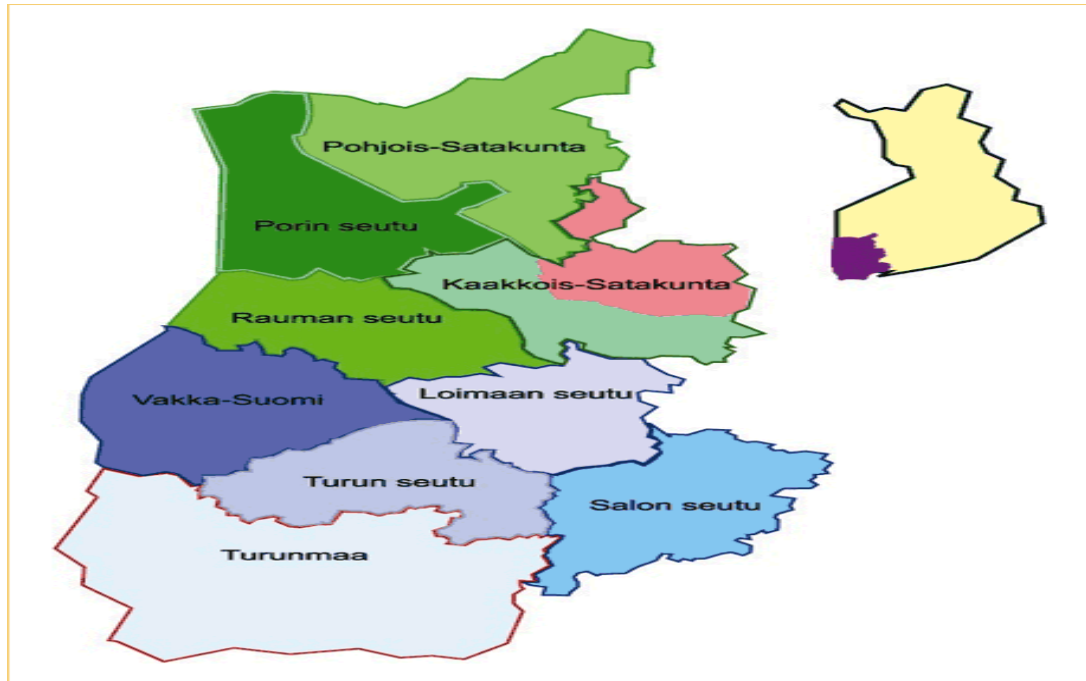
Kuvio 3. Palokuntanuorisotyön yhteistyöelimet. (Muokattu palokuntanuorisotyön käsikirjasta ja Anssi Lammisen Powerpoint – esityksestä 26.08.2009)

Tärkein yhteistyöelin on Pelastusalan liitot. Liitot jakaantuvat toiminta-alueisiin (Hassila 2002, 18). Liitot toiminta-alueineen ovat erilaisia. Toiset liitot ovat suuria ja liiton alueella on useita nuoriso-osastoja joissa jäseniä on paljon. Toiset liitot ovat pienempiä ja liitoissa on vähemmän nuoriso-osastoja. Näitä pienempiä liittoja ei ole jaettu erillisiin toiminta-alueisiin johtuen nuoriso-osastojen määrästä. (Hassila 2002, 17)

Liitto vastaa palokuntanuorten koulutuksesta ja kilpailutoiminnasta. Liitto järjestää vuosittain palokuntanuorisoleirin, jossa nuoret suorittavat eritasoisia kursseja. Lisäksi liitot järjestävät nuoriso-osaston ohjaajille ja tuleville ohjaajille kouluttaja- ja johtajakoulutusta sekä täydennyskoulutusta. Liitot tuottavat nuoriso-osastojen kouluttamiseen ja kurssien järjestämiseen tarvittavaa materiaalia. (Hassila 2002, 18)

Liiton alueella palokuntanuorisotyöstä vastaa liiton nuorisotyönohjaaja joka johtaa liiton nuorisotyövaliokuntaa. Toiminta-alueiden nuorisotyönohjaajat edustavat omaa toiminta-aluettansa liiton nuorisotyövaliokunnassa. (Hassila 2002, 17)

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto on jaettu Auranmaan, Salon seudun, Turunmaan, Vakka-Suomen, Turun seudun, Porin seudun, Pohjois-Satakunnan, Rauman seudun sekä Kaakkois-Satakunnan ja Loimaan seudun toiminta-alueisiin, joita kuvataan kuvassa 1. seuraavalla sivulla. (Lamminen 2009 – Powerpoint-esitys)

Kuva 1. Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toiminta-alueet. (Toiminta-aluekartta Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton internet-sivuilta 30.08.2009)

2.4 Palokuntanuorisoleirien historia

Leiritoiminta alkoi vuonna 1947 jolloin järjestettiin ensimmäinen palokuntanuorisoleiri Säskylässä. Vuotta aiemmin eli vuonna 1946 järjestettiin kokeiluleiri Liedossa. Muutamia vuosia myöhemmin vuonna 1950 Paimion leirillä kaikkien yllätykseksi oli koko leiri kuljetettu tutustumismatkalle Helsinkiin ja ainoastaan leirinjohto oli tietoinen asiasta. Samalla leirillä kilpailtiin kalustokilpailussa ja kolmiottelussa, jonka lajeina olivat kuulan työntö, pituushyppy ja sadan metrin juoksu. (Hassila 2003, 71-72)

Koulutustoiminta käynnistyi vuonna 1951 ensiapukurssista. Pienoismoottoriruiskukurssit alkoivat vuonna 1958 ja hihamerkkikurssista on maininta vuodelta 1963. Ensimmäinen valtakunnallinen palokuntapoikaleiri järjestettiin vuonna 1956 Tyrvällä. Leirin kokonaisvahvuus oli 640 henkeä. Leirillä oli silloin jo ulkomaalaisia kutsuvie-

raita. Vuonna 1966 vietettiin 20. palokuntapoikaleiriä Porissa, Yyterissä. Suomen lisäksi osanottajia oli useista Euroopan maista. (Hassila 2003, 72-76)

Pohtiolammella vuonna 1971 järjestetty valtakunnallinen palokuntapoikaleiri tuli kansainvälisesti tunnetuksi ruotsalaisista, saksalaisista ja itävaltalaisista vieraista. Leirin vahvuus oli tuolloin noin tuhat henkeä. (Katajamäki 2006, 286)

Padasjoella vuonna 1975 järjestetyn valtakunnallisen palokuntapoikaleirin vahvuus oli myös noin tuhat henkeä. Vuonna 1976 läänien leirejä järjestettiin yhteensä 10 ja alueleirejä yhteensä 7. Vuonna 1977 tulivat tytötkin mukaan leireille palokuntapoi-
kатыön ja palokuntatyttötyön yhdistyttyä palokuntanuorisotyöksi. (Katajamäki 2006, 286-287; Hassila 2003, 78)

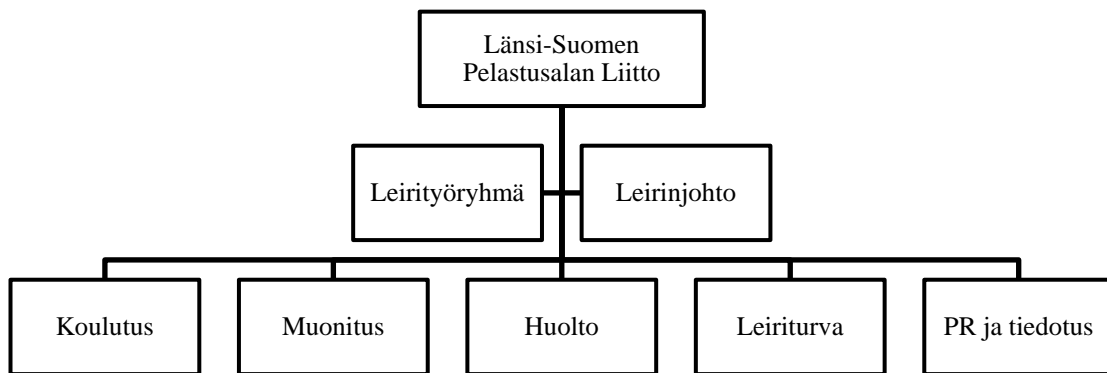
Leirien suosio kasvoi vuosikymmenen loppupuoliskolla merkittävästi. Suosio ja tyt-
töjen mukaan tulo näkyi 1980 Outokummussa järjestetyllä valtakunnallisella palo-
kuntanuorisoleirillä, leirin vahvuuden kaksinkertaistuessa. (Katajamäki 2006, 286-287)

Valtakunnallinen palokuntanuorisoleiri 1989 kokosi Sauvoon 2580 leiriläistä. Vuo-
sikymmenen vaihtuessa alkoi varhaisnuorisotoiminta yleistyä. Tämän johdosta 7-10
vuoden ikäisetkin pääsevät palokuntatoimintaan mukaan ja heitä varten on leireillä
nykyään omat kurssit. (Hassila 2003, 78-79)

Vuosituhanen vaihteen jälkeen 2002 järjestettiin Turun Kupittaalla vuosituhanen
ensimmäinen valtakunnallinen palokuntanuorisoleiri 3500 leiriläisen voimin. Aikai-
semmin leirit olivat metsässä mutta nyt siirryttiin kaupunkiympäristöön. Leirillä oli
uutta myös voimakas ulospäin suuntautuneisuus. Palokuntanuoret valistivat ihmisiä
ympäri kaupunkia ja opettivat ihmisiä toimimaan hätätilanteissa. (Hassila 2003, 79)

2.5 Palokuntanuorisoleirin toteuttaminen

Palokuntanuorisoleirin vastuullisena järjestäjänä toimii Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Palokuntaleirin toimialoja ovat koulutus, muonitus, huolto, leiriturva sekä PR ja tiedotus. Toimialojen vastuuhenkilöt muodostavat leirityöryhmän. Toimialat suunnittelevat ja toteuttavat oman toimintansa toimialan vastuuhenkilön johdolla. Leirityöryhmään kuuluvat myös paikkakunnan edustaja ja paikallisen palokunnan edustaja sekä Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton edustajat ja kutsuttuna leiri-isäntä, joka on tavallisesti paikkakunnan palopäällikkö. Leirityöryhmä muodostaa palokuntaleirin alkaessa leirin johdon. (Koivisto 2009, 3-4) Seuraava kuvio 4. esittää palokuntanuorisoleirin organisaation.

Kuvio 4. Palokuntanuorisoleirin organisaatio.

2.6 Palokuntanuorisoleirin leiriturva

Turvallisuudesta vastaa toimiala nimeltä leiriturva. Turvallisuuspäällikkö vastaa leiriturvan toiminnasta. Leiriturvan muodostavat järjestyksen valvonta, leiripalokunta ja ensiapupäivystys. Huolto ottaa osaa turvallisuustoimintaan tarvittavin osin käytännön järjestelyiden toteuttamisessa. (Koivisto 2009, 4-5)

Leiriturvassa työskentely on kolmivuorotyötä ja työvuoroja on neljä. Leiriturva päivystää ympärivuorokauden. Jokaista työvuoroa johtaa vuoromestari. Vuoromestarilla on alaisuudessaan seitsemän toimihenkilöä. Kaikilta leiriturvan toimihenkilöiltä edellytetään voimassa olevaa järjestyksenvalvojakorttia ja osa leiriturvan henkilöstöstä toimii siviilissä vartiointialalla tai poliisina. Leiriturvan henkilöstöllä on myös vuosien kokemus leiriturvassa työskentelystä ja monilla myös muiden tapahtumien järjestyksenvalvonta tehtävistä. (N. Koivisto, henkilökohtainen tiedonanto 12.09.2009)

Leiriturvan tehtävänä on tunnistaa palokuntanuorisoleirillä esiintyviä turvallisuutta uhkaavia riskitekijöitä ja puuttua niihin ennaltaehkäisevästi sekä varautua toimimaan turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. Järjestyksenvalvonnan tehtävänä on varmistaa palokuntanuorisoleirin sisäinen järjestys sekä estää haittojen ja häiriöiden aiheutuminen ulkopuolisille tai ympäristölle. Järjestyksenvalvojien määrää lisätään tarvittaessa palokuntanuorisoleirin aikana. Järjestyksen valvoja tarvitaan enemmän erityisesti saapumisen ja majoituksen, discoillan sekä vierailupäivän aikana. Leiriturvan vahvuuden nostamisessa tukeudutaan tarvittaessa huoltoon esimerkiksi järjestely- ja opastustehtävien osalta. (Koivisto 2009, 5)

Leiriturvassa leiripalokunta muodostuu leiriturvan työvuorosta. Leiripalokuntaa johtaa yksikönjohtajakoulutuksen saanut leiriturvan toimihenkilö. Yksikönjohtajalla on käytössään kolme leiriturvan toimihenkilöä joilla on sammutusmiehen pätevyys. Leiripalokunnan vahvuus on siis neljä toimihenkilöä ja leiripalokunta päivystää ympärivuorokauden. Leiripalokunnalla on käytössään sammutusauto ja alkusammutuskalustolla varustettu ajoneuvo. Leiripalokunnan tehtävänä on pienten onnettomuuksien ja tulipalojen hallinta leirialueella. Leiripalokunta osallistuu turvallisen toimintaympä-

ristön takaamiseen palokuntanuorisoleirillä perehtymällä leiriympäristöön, harjoittelemalla pelastustoimintaa sekä suorittamalla palotarkastuksia. (Koivisto 2009, 5)

3 ENSIAPUPÄIVYSTYS

3.1 Ensiapu ja hoitoketju

Ensiapu on tavallisimmissa pienissä tapaturmissa ja sairastumisissa usein riittävä apu kotona, työpaikalla sekä vapaa-aikana. Vakavemmissa tapaturmissa ja sairaskohtauksissa tarvitaan usein ammattiapua. Näissä tilanteissa tilannearviolla, hätäilmoituksella ja ensiavulla on keskeinen merkitys ensihoitojärjestelmän käynnistymisessä. (Sahi, Castrén, Helistö & Kämäräinen 2006, 13.)

Ensiapu on osa hoitoketjua. Hoitoketju käynnistyy tapaturman sattuessa tai sairastuessa. Tilannearvio tapahtuneesta tehdään heti kohdatessa potilas. Tilannearviossa tulee huomioida mitä, missä ja milloin on tapahtunut tai sattunut. Tärkeää on selvittää potilaan tila ja oireet sekä avun tarve. Tilannearvion jälkeen tehdään hätäilmoitus yleiseen hätänumeroon 112. Hätäilmoituksesta tulee selvittää mitä on tapahtunut ja missä on tapahtunut. Hätäilmoituksen tekijän on vastattava hätäkeskuksen esittämiin kysymyksiin ja noudattaa saamia ohjeita. Puhelun saa lopettaa vain hätäkeskuksen luvalla. (Sahi, Castrén, Helistö & Kämäräinen 2006, 13.)

Hätäilmoituksen jälkeen pelastetaan loukkaantunut vaaratilanteesta ja estetään lisäonnettomuudet. Tilanne saattaa vaatia ammattiapua esimerkiksi tulipalotilanteessa tai jos loukkaantunut on puristuksissa esimerkiksi liikenneonnettomuuksissa. Pelastamisen jälkeen annetaan tarvittava ensiapu. Ensiavulla tarkoitetaan tapahtumapaikalla autettavalle annettavaa apua ennen ammattiavun paikalle saapumista. Hätäensiavulla

eli henkeä pelastavalla ensiavulla pyritään turvaamaan autettavan peruselintoiminnot ja estämään tilan paheneminen. (Sahi, Castrén, Helistö & Kämäräinen 2006, 13.)

Ensivaste on ensimmäisenä potilaan tavoitettava yksikkö. Ensivaste voi olla poliisiauto, paloauto tai sairausauto. Ensivasteyksiköllä on mahdollisuus antaa hätäensiapua ja mahdollisuus tappavan sydämen rytmihäiriön kammiovärinän hoitoon defibrillaatiolla eli tasavirtasähköiskulla. Ensihoito on ammattilaisen antamaa hoitoa, jolla pyritään käynnistämään, ylläpitämään sekä turvaamaan potilaan peruselintoiminnot. Ensiapua ja ensihoitoa jatketaan kuljetuksen aikana. (Sahi, Castrén, Helistö & Kämäräinen 2006, 13.)

Kuljetus sairaalaan tapahtuu yksiköllä jossa on riittävät valmiudet valvoa ja hoitaa potilasta. Sairaalassa potilaalle tehdään tarkempi taudin määrittäminen ja annetaan tarvittava hoito. Sairaalahoidon jälkeen potilas tarvitsee kuntoutusta. Kuntoutuksen tavoitteena on parantaa potilaan elämän laatua ja saada potilas takaisin työelämään. Hoitoketjun jokaisessa vaiheessa on tärkeää huolehtia, että siirryttäessä hoitoketjussa eteenpäin tulee myös tiedot tapahtuneesta, autettavan tilasta, tilan mahdollisista muutoksista sekä tehdyistä toimenpiteistä siirtyä eteenpäin aina kuntoutuksen loppuun asti. (Sahi, Castrén, Helistö & Kämäräinen 2006, 13.)

3.2 Ensiapuvalmius

Pelastustoimilaki määrittelee ensiapua seuraavasti: *”rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.”* (Pelastuslaki, 8§). Tästä voidaan ymmärtää, että Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto on palokuntanuorisoleirin järjestäjänä velvollinen järjestämään ensiapuvalmiuden palokuntanuorisoleireille.

Kokoontumislaki velvoittaa tapahtuman järjestäjän huolehtimaan tapahtuman järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta, mutta laki ei määrittele tarkemmin miten järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta tulisi huolehtia. Laki jättää järjestävälle taholle vapauden toimia omalla tavallaan. (Kokoontumislaki 17§)

Työturvallisuuslain pykälä 46 velvoittaa työnantajan *”huolehtimaan työntekijöiden ja muiden työpaikalla olevien henkilöiden ensiavun järjestämisestä työntekijöiden lukumäärän, työn luonteen ja työolosuhteiden edellyttämällä tavalla.”* (Työturvallisuuslaki, 46§). Tämän voimme ymmärtää niin, että ensiapuvalmiutta suunnitellessa tulee ottaa huomioon leiriläisten lukumäärä, palokuntanuorisoleirin toiminnallisuus ja leiriolosuhteet. Työturvallisuuslain pykälä 46 velvoittaa lisäksi työnantajaa seuraavalla tavalla *”työn ja työolosuhteiden mukaisesti työntekijöille on annettava ohjeet toimenpiteistä, joihin tapaturman tai sairastumisen sattuessa on ensiavun saamiseksi ryhdyttävä.”* (Työturvallisuuslaki 46§). Tämän voimme ymmärtää niin, että palokuntanuorisoleirillä tulee olla ohjeet avun hälyttämiseksi tapaturma ja sairastumistilanteissa.

Ensiapua vaativia tilanteita ovat ihmisen omasta toiminnasta aiheutuvat tapaturmat kuten haavat, nyrjähtämiset, palovammat sekä äkillisestä sairastumisesta aiheutuneet tilanteet. Leirintä alueilla ensiapuvalmius tulee suhteuttaa kävijämäärään ja sairaankuljetuksen toimintavalmiusaikaan. Mitä enemmän on kävijöitä ja mitä enemmän aikaa menee sairaankuljetuksen saapumiseen, niin sitä paremmat ensiapuvalmiudet tulee olla. Leirintäalueella jonka paikkamäärä ylittää 200 paikka tai sairaankuljetuksen toimintavalmiusaika on yli 10 minuuttia, tulee henkilökunnalla olla riittävät valmiudet peruselitoimintojen turvaamiseen tähtäävän hätäensiavun antamiseen. (Allinniemi, Dahlberg & Piironen 2002, 31)

Ensiapuvalmius tulee järjestää sen mukaan, mitkä ovat paikkakunnan terveydenhuoltojärjestelmän ja pelastustoimen resurssit. Ensiapuvalmiutta suunnitellessa tulee ottaa huomioon sairaankuljetuksen toimintavalmiusaika sekä paikallisten hoitolaitosten päivystysajat, kapasiteetti sekä etäisyydet tapahtumapaikkaan.

Kunta vastaa alueellaan teveydenhuoltopalveluista ja ensiapujärjestelyistä. Kunnan terveydenhuollon viranomaisilla on oikeus ohjeistaa ensiapuvalmiutta ja tarkastaa

ensiapujärjestelyt. Ensiapuvalmiutta suunnitellessa on tärkeää tietää lähimmän terveyskeskuksen ja sairaalan sijainti sekä niiden päivystysajat ja kapasiteetti. Saattaa olla, että kesäaikaan terveyskeskuksen päivystys toimii minimi miehityksellä ja terveyskeskusten päivystysajatkin vaihtelevat. On siis tärkeää ottaa yhteyttä paikkakunnan terveyskeskukseen riittävästi ennen tapahtumaa, jotta terveyskeskus pystyisi mitoittamaan toimintansa. Tapahtuman sijainnin mukaan on tärkeää ottaa yhteyttä alueen ensihoidon vastuulääkäriin ja neuvotella tapahtuman ensiapuvalmiuden riittävydestä sekä tarvittavista luvista. Ensihoidon vastuu lääkäri voi antaa määräyksiä ensiapujärjestelyistä, jotka edellyttävät terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimintaluopa-asioiden hoitamista kuntoon. (Vuorio 2009, 54)

3.3 Ensiapuvastaava

Leirityöryhmä nimittää ensiapuvastaavan. Ensiapuvastaavaksi nimitetään henkilö joka on tehtävään sopivin. Yleensä ensiapuvastaavan tehtäviin nimitetään henkilö jolla on sosiaali- ja terveysalan tutkinto eli terveydenhuollon ammattihenkilö. Mikäli terveydenhuollon ammattihenkilöä ei ole saatavilla tai tehtävään ei löydy halukasta niin tehtävään nimitetään henkilö jolla on monipuolisin koulutus ensiaputehtäviin ja eniten kokemusta ensiaputehtävistä sekä hyvät johtamistaidot ja hyvät kyvyt suunnitella ja toteuttaa ensiaputoimintaa.

Ensiapuvastaava ei enään kuulu automaattisesti leirityöryhmään, mutta onneksi ensiapuvastaava on usein kutsuttuna leirityöryhmään suunnittelemaan ja toteuttamaan palokuntanuorisoleiriä. Ensiapuvastaavan olemassa-olo leirityöryhmässä mahdollistaa ensiavun näkökulmasta turvallisen, terveellisen sekä terveyttä edistävän toimintaympäristön takaamisen palokuntanuorisoleireillä eli ensiapuvastaavalla on tilaisuus vaikuttaa palokuntanuorisoleirin turvallisuuteen oman asiantuntemuksensa kautta jo leirin suunnittelun alkuvaiheista lähtien.

Ensiapuvastaavalla ei ole koskaan ollut mitään apuvälineitä ensiapupäivystyksen suunnittelemiseksi tai toteuttamiseksi, eikä koskaan ole ollut mitään selviä vähim-

mäisvaatimuksia ensiapupäivystyksen suhteen. Tästä johtuen ensiapupäivystys palokuntanuorisoleireille on aina järjestetty ensiapuvastaavan oman ammattitaidon ja henkilökohtaisten kokemusten perusteella.

Ensiapuvastaavan vastuulla on ennen palokuntanuorisoleiriä tarkistaa ensiapukalusto ja lääkkeet sekä tehdä tarvittavat täydennykset. Tämä on erittäin vaikeaa, koska ei ole minkäänlaista ohjetta, mitä pitäisi olla ja kuinka paljon. Tulevaisuudessa Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto odottaa myös talousarviota ensiapupäivystyksen toteuttamisesta ensiapuvastaavalta.

Ensiapuvastaavan tulee ottaa yhteyttä terveydenhuollosta vastaaviin viranomaisiin eli sairaankuljetukseen ja hoitolaitoksiin suunnitteluvaiheessa, jotta viranomaiset pystyvät varautumaan paikkakunnan tilapäiseen väkimäärän kasvuun. (Vuoripuro 2009, 53)

3.4 Ensiapupäivystäjät

Lähtökohtana on, että ensiapupäivystäjänä ei saa toimia kouluttamaton henkilö. Ensiapupäivystäjällä tulisi olla suoritettuna vähintään Suomen Punaisen Ristin ensiapukurssi EA1 tai EA2 (Vuorio 2009, 56). Ennakolta hankitut tiedot ja taidot sekä varautuminen ja taitojen ylläpitäminen antavat ensiapupäivystäjälle valmiudet toimia ensiaputilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti (Sahi, Castrén, Helistö & Kämäräinen 2006, 153). SPR edellyttää ensiapupäivystäjiltään vähintään 18 vuoden ikää ja hyvää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kuntoa. Suoritettuna pitää olla ensiavun perus- ja jatkokoulutukset (EA1 ja EA2) sekä päivystysensiapukurssi. (Suomen Punainen Risti 2009)

Palokuntanuorisoleirillä ensiapupäivystäjinä toimivilla henkilöillä on kirjava koulutustausta. Tyypillisesti suurimmalla osalla ensiapupäivystäjistä on terveydenhuollon ammattitutkinto. Terveydenhuollon ammattitutkinnon suorittaneista suurimmalla osalla on tyypillisesti ensihoidon, sisätautihoitotyön tai kirurgisen hoitotyön koulutus. Vuosien aikana ei kuitenkaan ole tilastoitu koulutustaustoja.

Terveydenhuollon ammattitutkintoa suorittamattomilla ensiapupäivystäjillä on kuitenkin palokuntataustasta johtuen tyypillisesti hyvät ensiaputaidot. He ovat suorittaneet useimmiten palokuntien ensiapukurssin ja ensivastekurssin. Palokuntien ensiapukurssi rinnastetaan SPR:n ensiavun perus- ja jatkokursseihin. Ensivastekurssi rinnastetaan SPR:n ensiavun jatkokurssiin 3.

Ensiapupäivystyksessä on vuosien aikana ollut myös lähes täysin kouluttamattomia päivystäjiä, koska selkeää vaatimusta ensiapupäivystäjäksi ei ole ollut. Kouluttamattomia ensiapupäivystäjiä on täytynyt ottaa ensiapupäivystykseen myös sen vuoksi, ettei ole ollut riittävästi ilmoittautuneita ensiapupäivystäjiksi. Näissä tilanteissa tuleekin ensiapupäivystäjiä valvoa tarkasti ja opastaa sekä neuvoa ensiaputilanteissa muiden toimesta. Kouluttamattomat henkilöt tulisi ennen leirin alkua perehdyttää ensiapupäivystykseen.

Ensiapupäivystäjän tärkeimmät tehtävät ovat antaa ensiapua ja neuvoa terveyttä koskeissa asioissa. Jatkohoito-ohjeiden antaminen on tärkeää hoidon onnistumisen kannalta. Ensiapupäivystäjän tulee tarkkailla paikkoja ja tilanteita, joista voi aiheutua tapaturmia tai onnettomuuksia sekä ilmoittaa niistä eteenpäin. Ensiapupäivystäjä on vastuussa toiminnastaan vuoromestarille ja ensiapupäivystäjän tulee käyttäytyä asiallisesti sekä tilanteiden edellyttämällä tavalla. Ensiapupäivystäjän tulee huolehtia omasta hygieniastaan ja omalta osaltaan ensiapupisteen siisteydestä. (Suomen Punainen Risti 2009)

SPR:n laatusuosituksissa todetaan, että ensiapupäivystäjän tulee hallita ensiapuvarusteiden käyttö. Ensiapuvarusteiksi katsotaan sidonta- ja tuentavälineet sekä lääkkeet. Haavanhoitotuotteiden oikea käyttö on ensiarvoisen tärkeää. Laatusuosituksissa todetaan myös, että ensiapupäivystäjän tulee pukeutua punaiseen päivystysliiviin tai takkiin sekä punaisiin tai tummansinisiin housuihin. (Suomen Punainen Risti 2009)

Ensiapupäivystäjien määrä tulee mitoittaa siten, että otetaan huomioon tapahtuman osallistujien määrä, tapahtuma-alue sekä mahdolliset riskitekijät. Parhaimmassa tapauksessa hätätilapotilas tulisi pystyä tavoittamaan viidessä minuutissa. Huomioida pitää

myös se, että avuntarvetta voi olla useassa paikassa tapahtuma-alueella yhtä aikaa ja auttajia tulee olla kaksi. (Vuorio 2009, 56)

Suurissa tapahtumissa ensiapupäivystäjät tulee sijoittaa siten, että potilaat tavoitetaan mahdollisimman nopeasti. Tässä pidetään sääntönä viittä minuuttia. Parhaimmassa tapauksessa potilas tulee tavoittaa viiden minuutin kuluessa avun pyynnöstä. Ensiapupäivystäjät voivat liikkua polkupyörällä, mopolla tai moottoriajoneuvolla tapahtuma-alueella. Moottoriajoneuvojen käyttö tulee silti rajoittaa minimiin, koska moottoriajoneuvojen käyttö lisää onnettomuusriskiä. (Vuorio 2009, 57)

Tyypillistä on, että leirialue saattaa olla tiivis ja kaikki leirintoiminnot on sijoitettu lähekkein. Toisaalta voidaan olla tilanteessa, jossa leirialue on taajama-alueen lähetyvillä ja leirintoiminnot on pitänyt levittää laajalle alueelle. Tärkeää on selvittää leirialueen laajuus ja etäisyydet eri paikkojen välillä sekä mahdolliset riskitekijät sijoitettaessa ensiapupäivystäjiä leirialueelle. Tavallisesti leirin ensiapupäivystyksessä oleva työvuoro päivystää ensiapupisteellä ja sieltä lähtee ensiapupartio leirialueelle antamaan ensiapua tapaturma- ja sairastumistilanteissa. Leirialueen ollessa laaja ja hajautettu tulee harkita ensiapupäivystäjien määrän kasvattamista ja sijoitusta leirialueella.

Ensiapupäivystäjien määrä mitoitetaan paikkakunnan terveydenhuoltojärjestelmän resurssien, osanottajamäärän, päivystettävän alueen sekä riskikartoituksen mukaan. Yksiselitteistä ensiapupäivystäjien määrää ei ole, mutta riskien mukaisesti voidaan suuntaa antavia lukuja käyttää. Vähäisen riskin tapahtumassa ei ole erityisriskejä, alue on helposti hallittavissa ja osanottajamäärä on alle 3000. Tässä tapauksessa ensiapupäivystäjien määräksi riittää 3-5 henkilöä. Ilmeisen riskin tapahtumassa on joitain riskialttiita osioita, mutta alue on suhteellisen helposti hallittavissa ja yleisömäärä on 3000-10 000. Ensiapupäivystäjien määräksi riittää tässä tapauksessa 5-10 henkilöä. Erityisen riskin tapahtuma on selkeästi riskialtis ja yleisömäärä on yli 10 000. Ensiapupäivystäjiä tulee tässä tapauksessa olla kymmenestä ylöspäin. (Vuorio 2009, 57)

Palokuntanuorisoleiri on tyypillisesti vähäisen riskin tapahtuma. Selkeitä riskialttiita osioita tai riskikohteita ei ole tai riskit minimoidaan ennen leirin alkua. Leirialue voi

silti olla vaikeasti hallittavissa varsinkin laajassa ja hajautetussa leirialueessa. Leiriläisten määrä on tyypillisesti noin tuhat henkilöä eikä leirin väkimäärä nouse vierailupäivänäkään lähelle kolmea tuhatta.

Ensiapupäivystäjien määräksi ei kuitenkaan riitä 3-5 henkilöä, koska palokuntanuorisoleiri on kestoltaan viikon mittainen ja ensiapupäivystys tulee olla vuorokauden ympäri. Tyypillisesti ensiapupäivystyksen työvuorot ovat kolmivuororytmissä ja vuoroja on viisi. Vuoron vahvuus on 3-5. Näin ollen ensiapupäivystäjien määrän tulee olla noin 15-25.

3.5 Ensiapupiste ja ensiapukalusto

Ensiapupisteen tulee olla kiinteä ja miehitetty. Ensiapupisteeltä voidaan hakea apua tai mennä sinne apua saamaan. Kiinteässä ensiapupisteessä voidaan potilaita tutkia ja hoitaa paremmin. Kiinteässä pisteessä on myös intimizeettisuoja. Selvitettyjen riskitekijöiden ja mahdollisten potilaiden mukaisesti varataan mukaan riittävästi ensiaputarvikkeita ensiapupisteeseen. Kaikkiin ensiapupisteisiin kuuluu myös potilaan siirtoon ja tukemiseen tarvittava välineistö. (Vuorio 2009, 56)

Työturvallisuuslaki velvoittaa työpaikoilta sen, että *”työpaikalla tulee olla ensiavun antamiseen soveltuva tila, milloin työntekijöiden lukumäärä, työn luonne tai muut työolosuhteet niin vaativat.”* (Työturvallisuuslaki 46§). Palokuntanuorisoleiriä voidaan ajatella työpaikaksi. Osallistujia leireillä on vuosittain noin tuhat ja leiri on erityisen toiminnallinen. Leiri olosuhteetkin ovat sellaiset, että kiinteää pistettä tarvitaan.

Valtioneuvoston asetuksen työpaikkojen turvallisuus- ja terveystarpeista pykälässä 8 todetaan seuraavaa:

”Työpaikan ensiapuhuone tai muu ensiapuun tarkoitettu tila tulee sijoittaa ja mitoittaa siten, että siihen voidaan tarvittaessa helposti päästä paarien kanssa. Ensiapuvälineiden riittävyys ja asianmukaisuus sekä niiden säilytyspaikan asianmukainen kunto on tapaturman tai sairastumisen varalta tarkastettava kerran kuukaudessa.” (Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystarpeista 577/2003)

Tästä voidaan päätellä, että ensiapupiste tulee sijoittaa helppokulkuiseen paikkaan jonka lähelle voidaan tulla myös sairausautolla. Ihanteellinen paikka on maantasolla, josta on lyhyt kulku ulos. Palokuntanuorisoleireillä ensiapupiste on yleensä koulun, oppilaitoksen tai liikuntahallin yhteydessä.

Mikäli tapahtuman osallistujien ikäjakauma, tausta tai määrä kasvattaa sairastumisriskiä tulee harkita puoliautomaattisen defibrillaattorin hankintaa ensiapupisteelle (Vuori 2009, 56). Palokuntanuorisoleirillä vanhempien ihmisten osuus kasvaa hetkellisesti vierailupäivänä mutta selkeää riskiryhmää ei ole vuosien aikana havaittu.

Täytyy myös huomioida, että ensiapupisteessä tulee olla riittävästi lepopaikkoja seurantaa ja lepoa vaativille potilaille (Vuorio 2009, 57). Palokuntanuorisoleirillä on perinteisesti ollut erillinen huone käytössään, jossa potilaat voivat levätä. Kyseistä huonetta käytetään myös eristystarkoitukseen etenkin vatsatautien yhteydessä. Tästä johtuen on tärkeää, että ensiapupisteessä on erillinen wc vain ensiavun käytössä ja mahdollisimman lähellä ensiapupistettä (H. Haapala, henkilökohtainen tiedonanto 26.05.2009)

Valtioneuvoston asetuksen työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaakimuksista pykälässä 4 todetaan seuraavaa.

Työntekijöiden käyttöön tarkoitettujen ruokailu- ja lepotilojen ja lepohuoneiden tulee olla tarkoitukseen sopivia ja riittävän tilavia. Tähän tarkoitukseen varatussa tilassa tai huoneessa tulee olla työntekijöiden määrään nähden tarpeeksi monta pöytää ja selkänojallista istuinta. Työntekijöiden mukanaan tuoman ruoan ja juoman säilyttämistä ja lämmittämistä varten tulee tarvittaessa olla asianmukaiset laitteet. (Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveystaakimuksista 4§)

Tämän voimme ymmärtää siten, että ensiapupisteellä tulee olla tuoleja ja pöytiä ensiapupäivystäjiä ja potilaita varten riittävästi ja tilan pitää soveltua ensiaputoimintaa varten. Potilaille tarkoitettuja helposti syötäviä ruokia ja juomia pitää pystyä säilyttämään ensiapupisteellä ja potilaille tulee tarvittaessa pystyä keittämään kuumaa vettä.

Ensiapupiste tulee merkitä huolellisesti ja sinne tulee järjestää opastuskylttejä siten, että tapahtuma-alueelta löytää ensiapupisteelle. Valkoisella pohjalla olevaa punaista ristiä saavat käyttää vain SPR, Puolustusvoimien lääkintä ja terveyskeskukset sekä sairaalat. Muut merkitsevät ensiapupäivystyksen vihreällä ristillä valkoisella pohjalla tai tekstillä. Tekstinä voi olla ”ensiapu” tai ”lääkintä”. (Vuorio 2009, 58)

Haastatellessani Koskiranta-Pajunen Raijaa Kankaanpään SPR:n osastosta selvisi, että SPR:n järjestämissä ensiapupäivystyksissä he pyrkivät aina saamaan käyttöönsä ensiapupisteen mikäli mahdollista. Tärkeää ensiapupisteessä on juoksevavesi, riittävä valaistus ja lämmitys sekä ilmanvaihto. (Koskiranta-Pajunen 2009)

Valtioneuvoston asetuksessa työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista pykälässä 9 todetaan seuraavaa: *”Jos työpaikalla käytetään koneellista ilmanvaihtoa, se on pidettävä toimintakunnossa. Laitteistossa oleva työntekijälle välitöntä terveyshaittaa aiheuttava lika ja muut epäpuhtaudet on puhdistettava. Laitteiston on toimitettava niin, että työntekijöiden terveydelle ei aiheudu haittaa tai vaaraa”* (valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista 8§). Tästä voimme ymmärtää, että ensiapupäivystyksen seurannassa oleville potilaille on erityisen tärkeää ilmanvaihdon toteuttaminen etenkin, jos on useita potilaita samaan aikaan tarkkailtavana.

Työturvallisuuslain pykälä 46 vaatii, että *”työpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä, huomioon ottaen työpaikan laajuus ja sijainti, työntekijöiden lukumäärä sekä työn luonne ja muut työolosuhteet, on sopivissa ja selvästi merkityissä kohdissa oltava saatavilla riittävä määrä asianmukaisia ensiapuvälineitä.”* (Työturvallisuuslaki, 46§).

Palokuntanuorisoleirillä ensiapuvälineistä ei ole ollut selkeää luetteloa olemassa, jonka johdosta pääsääntöisesti palokuntanuorisoleirien aikana joudutaan tekemään useita täydennyksiä tarvikkeiden loppuessa tai jonkin tarvikkeen puuttuessa.

Ensiapupäivystyksessä käytössä olevan kaluston määrä ja laatu tulee pohjautua riskikartoituksen perusteella tehtyyn arvioon. Käytössä ei saa olla vanhentuneita tarvikkeita

ja ensiapupäivystäjien tulee hallita ensiapukaluston käyttö (Suomen Punainen Risti 2009). Tämä tulee varmistaa viimeistään palokuntanuorisoleirin alkaessa.

Palokuntanuorisoleirin vuoden 2009 tilastotietoihin perustuen ensiapupäivystyksessä tarvitaan erityisesti haavasidoksia ja sidontatarvikkeita sekä tukisiteitä, kylmäpakka-uksia ja tuentavälineitä. Lääkkeitä tulee varata mukaan riittävästi.

Ensiaputarvikkeiden kulutusta ja ensiapukäyntejä pystyttäisiin ehkä vähentämään, jos palokunnilla olisi oma ensiapuvarustus mukanaan leirille tullessa. Palokuntanuorten viikkoharjoituksissa ja muissakin tapahtumissa tulee olla riittävää ensiapuvarustus. (Vainikka 2000, 12)

Selkeän ensiaputarvikelistan perusteella voidaan tulevaisuudessa ennen palokuntanuorisoleirin alkua selvittää ensiaputarvikkeiden tarve. Ensiaputarvikelistan tulee olla täydennettävä niin, että ensiapupäivystyksen jälkeen voidaan listaan tehdä tarvittavat täydennykset ja muutokset. Palokuntanuorisoleirin aikana voi ilmetä selkeitä tarpeita ja ne tulee ottaa huomioon seuraavaa leiriä ajatellen.

3.6 Jatkohoitoon kuljetus

Ensiapupäivystyksen asiakkaista vain harvat tarvitsevat jatkohoitoa ja heistäkin osa on itse hoitoon hakeutuvia tai kiireetöntä sairaankuljetusta tarvitsevia. Tärkeintä on hätätilanteen tunnistaminen, hätäilmoituksen tekeminen sekä ensiavun aloittaminen. Mikäli paikkakunnan terveydenhuolto-organisaation resurssit ovat pienet voivat viranomaiset edellyttää omaa sairaankuljetusyksikköä tapahtumaan, jolla suoritetaan kiireetöntä sairaankuljetusta vaativat kuljetukset. Tällä turvataan paikkakunnan asukkaiden turvallisuus, koska paikkakunnan oma sairaankuljetusyksikkö ei ole kuljettamassa tapahtumasta kiireetöntä kuljetusta vaativaa potilasta jatkohoitoon. (Vuorio 2009, 58)

Palokuntanuorisoleireille tulee sairaankuljetusyksikkö tavallisesti leirin toimihenkilöiden toimesta. Tavallista on, että joku ensiapupäivystäjistä tuo sairaankuljetusyksikön työpaikaltaan leirille. Sairaankuljetusyksikkö on ensiapupäivystyksen käytössä ja samalla myös kurssien käytössä opetustarkoituksessa. Sairaankuljetusyksikköä voidaan käyttää kiireettömien potilaiden kuljetukseen, mutta saman asian ajaa miehistönkuljetusauto. Leiriturvassa on ensiapupäivystyksen käyttöön varattu miehistönkuljetusajoneuvo ja kuljettaja. Tärkeää on, että potilaan mukaan lähtee ensiapupäivystäjä jotta tiedot potilaan ensiapupäivystykseen hakeutumisen syystä ja annetusta ensiavusta siirtyvät hoitoketjussa seuraavalle tasolle, joka yleisimmin on terveyskeskus.

3.7 Kirjaaminen

Ensiapupäivystyskäynnit tulee kirjata jokaisen potilaan kohdalta, koska jälkeensä saattaa potilas, viranomainen tai vakuutusyhtiö haluta tietoja tapaturmasta, onnettomuudesta tai sairastumisesta. Potilasasiakirjoja saa käsitellä vain potilasta hoitava henkilöstö ja potilas asiakirjoja tulee säilyttää viisi vuotta. Tietoja potilaasta saa luovuttaa vain potilaan luvalla. Asiakirjojen ja muiden potilaan hoitoon liittyvien dokumenttien säilytyksestä vastaa se toimintayksikkö tai terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka toiminnassa ne ovat syntyneet. Potilas voi myös kieltäytyä antamasta tietojaan, jolloin kirjataan vain potilaan ikä ja sukupuoli. (Vuorio 2009, 59)

Kirjaaminen on tärkeää potilaan hoidossa. Kirjaamisen päämääränä on selvittää potilaan terveydentila ja potilaalle annettu hoito. Kirjaamisen avulla voidaan seurata potilaan tilaa sekä arvioida potilaan hoidon kulkua. Kirjaamisella luodaan edellytykset potilaan jatkohoidolle. Kirjaamisen tulee pitää sisällään selkeä kuvaus potilaan tilasta, hoidon tarpeesta, annetusta hoidosta sekä hoidon tuloksista. Kirjaamisen lähtökohtana on potilaan vointi ja tila sekä hoidon ongelmat. Kirjaamisessa on tärkeää huomioida hoitoon tulon syy, potilaan tila ja vointi, annettu hoito sekä jatkohoito-ohjeet. (Alaspää, Kuisma, Rekola & Sillanpää 2003, 49-50)

Kirjaamisen tulee olla oikeaa, virheetöntä ja laajuudeltaan riittävää, jotta voitaisiin taata potilaan turvallisuus, hyvä hoito sekä henkilökunnan oikeusturva. Kirjaamisen tehtävänä on palvella hoidon suunnittelua, toteutusta sekä jatkuvuutta. Potilaalla on oikeus saada tietoa terveydentilastaan, hoidon tarpeesta sekä hoitovaihtoehdoista sillä tavalla, että hän itse sen ymmärtää. (Alaspää, Kuisma, Rekola & Sillanpää 2003, 52)

Palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksessä olleiden potilaiden hoitotyön kirjaamisessa on parannettavaa. Kirjaamisen käytännöt ovat vaihdelleet leireittäin. Kirjaaminen on toteutettu aina ensiapuvastaavan ohjeiden mukaisesti. Jokaisella palokuntanuorisoleirillä on ensiaputilanteet kirjattu ainakin jollain tavalla, mutta leirikohtaiset dokumentit ovat kadoksissa. Ainoastaan vuosien 2007 ja 2009 palokuntanuorisoleirien ensiapupäivystyksen dokumentit olivat saatavilla. Muiden vuosien dokumentteja ei ole laajoista etsinnöistä huolimatta löydetty. Arkistoinnissakin on siis parannettavaa.

Kirjaamisen monimuotoisuus selviää tarkastelemalla saatavilla olleita vuosien 2007 ja 2009 ensiapupäivystyksen dokumentteja. Vuonna 2007 kirjattiin potilaskäynneistä ja ensiaputilanteista vain ja ainoastaan ne tilanteet joissa suoritettiin jokin selkeä ensiavun toimenpide, hoidettiin selvästi sairastunutta tai potilas oli seurannassa ensiapupäivystyksessä. Vuonna 2009 kirjattiin kaikki potilaat jotka kävivät ensiapupäivystyksessä. Lievimät haavat ja ruhjeet sekä kivut kirjattiin yksinkertaiseen taulukkoon ja vakavammista tilanteista täytettiin lisäksi hoitokaavake.

Ensiapupäivystyksen tilastoista ei tosin selviä hoidettujen vammojen ja sairastumisien mahdollisia aiheuttajia. Toisin sanottuna työdiagnoosi puuttuu lähes jokaisesta tapauksesta. Tiedossa on kyllä hoitoon tulon syy kuten esimerkiksi haava, nilkkakipu, vatsakipu, päänsärky tai vaikka pahoinvointi, mutta ongelman mahdollisesta aiheuttajasta ei ole tietoja. Monissa tapauksissa kirjaaminen on ollut epätarkkaa. Seuraavaksi esimerkki. Monissa tapauksissa on kirjattu hoitoon tulon syyksi vain ”haava” ja hoidoksi ”putsaus ja lappu päälle”. Toinen esimerkki. Monissa tapauksissa on kirjattu hoitoon tulon syyksi ”päänsärky” ja hoidoksi ”burana 400 mg”. Kirjatut tiedot ovat aivan liian suppeat jotta voitaisiin ensiapupäivystyksen dokumentteja hyödyntää tehokkaasti palokuntanuorisoleirin riskienhallinnassa.

Tulevaisuudessa on erityisen tärkeää ottaa käyttöön luotettava ja riittävän tarkka hoitotyön kirjaamisen ohje jota tulee käyttää jokaisella palokuntanuorisoleirillä. Erityisen tärkeää on kirjata tapaturmaan johtaneet tekijät eli missä tapaturma on tapahtunut ja mikä sen on aiheuttanut. Toisin sanottuna tapaturman syy tulee selvittää. Toinen tärkeä tieto on tapaturman seurauksien tarkka kirjaaminen eli mihin vamma on syntynyt ja mistä vammasta on kysymys. Sairastuneilta tulee selvittää pääasiallisin oire, minkä vuoksi potilas tulee ensiapupäivystykseen sekä muut mahdolliset oireet. Tärkeää on pyrkiä selvittämään sairastumisen mahdolliset aiheuttajat.

4 TERVEYSRISKIEN ARVIOINTI JA HALLINTA

4.1 Riskin määritelmä

Riskejä käsitellään erityisesti liiketalouden ja teknisten alojen kirjallisuudessa. Sanan ”riski” uskotaan tulleen italian kielen sanasta ”*risicare*”, joka tarkoittaa ”uskaltaa”. Arkikielessä riski ymmärretään vaaraksi ja epätietoisuudeksi joka liittyy onnettomuuden mahdollisuuteen. Riskit toteutuvat vaaralle altistumisen seurauksena. Riskin toteutuessa menetykset voivat olla monenlaisia taloudellisia, ympäristöllisiä, terveydellisiä tai yhteiskunnallisia. Riskejä selvitettäessä on tärkeää huomioida riskien haitallisuus ja riskien toteutumisen todennäköisyys sekä riskeille altistuvien henkilöiden arviointikyky, henkilökohtaiset ominaisuudet ja riskin vapaaehtoisuus. Riski on vapaaehtoinen esimerkiksi tupakoinnissa jossa henkilö altistuu tietoisesti tupakan terveyttä vaarantaville myrkyille. Pakollinen riski on esimerkiksi luonnononnettomuus jolle henkilö altistuu tahtomattaan. Riskit voivat olla odottamattomia ja aiheuttaa suunnattomia menetyksiä, eikä niihin pysty varautumaan aina edes maailman parhaat katastrofiriskien asiantuntijatkaan. Näitä riskejä ovat olleet esimerkiksi Tapaninpäivänä 2004 Kaakkois-Aasiassa tapahtunut hyökyaaltokatasrofi joka surmasi 300 000 ihmistä.

Toinen esimerkki on vuodelta 2001, jolloin kaksi terroristien kaappaamaa matkustajakonetta törmäsi World Trade Centerin kaksoistorneihin tuhoisin seurauksin. (Kuusela & Ollikainen 2005, 16-18)

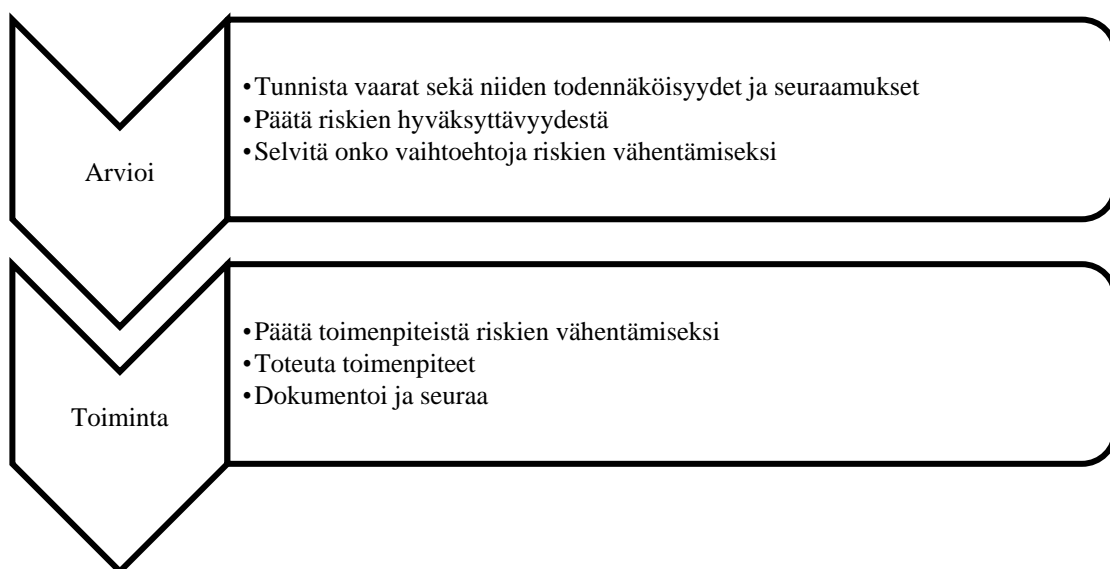
4.2 Riskien arviointi

Vaarojen selvittämisen jälkeen arvioidaan riskien toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuus sekä riskien toteutumisen seuraukset. Tämän jälkeen arvioidaan riskien hyväksyttävyyttä ja selvitetään mahdollisia toimenpiteitä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi sekä riskien seurauksien pienentämiseksi. Tähän on olemassa erilaisia keinoja. Esimerkiksi tapaturmavaaraa ja sairastumisia voidaan ennaltaehkäistä torjuntatyöllä ja varotoimenpiteillä. (Kuusela & Ollikainen 2005, 280-282)

Riskinarvioinnilla tarkoitetaan prosessia, jossa arvioidaan tapahtuma-alueella ja tilaisuuksissa esiintyvistä vaarasta osallistujille aiheutuvaa turvallisuus- ja terveystarpeita. Tätä toimintaa kutsutaan työhygieeniseksi riskinarvioinniksi joka alkaa haittatekijöiden tunnistamisesta ja näiden merkittävyyden tunnistamisesta. Tämän jälkeen tarkastellaan ei-toivottuja seurauksia kuten terveyden menettämisen vaaraa ja ammattitautiriskiä, sille altistuvia henkilöitä, torjuntaa sekä suojaamia. Riskinarviointi on yksinkertaistettuna toimintaa jolla pyritään välttämään henkilökunnan tai yleisön tapaturmia, sairastumisia sekä onnettomuuksia. Riskinarvioinnilla pyritään siis selvittämään vaaroja ja vaaroille altistuvia ihmisiä sekä vaarojen seurauksia. Riskinarvioinnilla selvitetään olemassa olevien ennaltaehkäisevien toimien riittävyys ja mahdollinen parantamisen tarve. (Välikylä 2003, 75-76)

4.3 Riskienhallinta

Riskienhallinta on toimintaa joka muodostuu riskien tunnistamisesta, riskien arvioinnista ja riskien pienentämisestä. Palokuntanuorisoleirillä riskien tunnistaminen tarkoittaa turvallisuutta ja terveyttä vaarantavien tekijöiden tunnistamista. Näitä tekijöitä ovat tapaturmavaarat ja sairastuminen. Riskien tunnistamisen jälkeen tulee riskit arvioida. Palokuntanuorisoleirillä riskejä arvioitaessa tulee ottaa huomioon tapaturmien ja sairastumisien todennäköisyys sekä niistä aiheutuvat seuraukset. Tapaturmiin ja sairastumisiin palokuntanuorisoleirillä vaikuttaa vaaralle altistumisen lisäksi leiriläisten henkilökohtaiset ominaisuudet sekä arviointikyky. Riskejä arvioitaessa päätetään riskien hyväksyttävyydestä ja mahdollisista vaihtoehdoista riskien vähentämiseksi. Riskien arvioinnin jälkeen tehdään päätökset keinoista riskien pienentämiseksi. Riskienhallintaan kuuluu seuranta jolla varmistetaan riskien vähentyminen sekä toteutettujen toimenpiteiden toimivuus riskien vähentämisessä. Seurannalla pystytään myös havaitsemaan uusia riskejä. Riskienhallinta on siis jatkuvaa toimintaa jota kuvataan kuviossa 5. Riskienhallinta palokuntanuorisoleirillä tulee toteuttaa jatkuvana prosessina joka alkaa ensimmäisestä leirityöryhmän palaverista ja päättyy leirin loputtua. Saatuja tietoja voidaan näin ollen hyödyntää tulevia leirejä suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Kanerva 2008, 24-30)

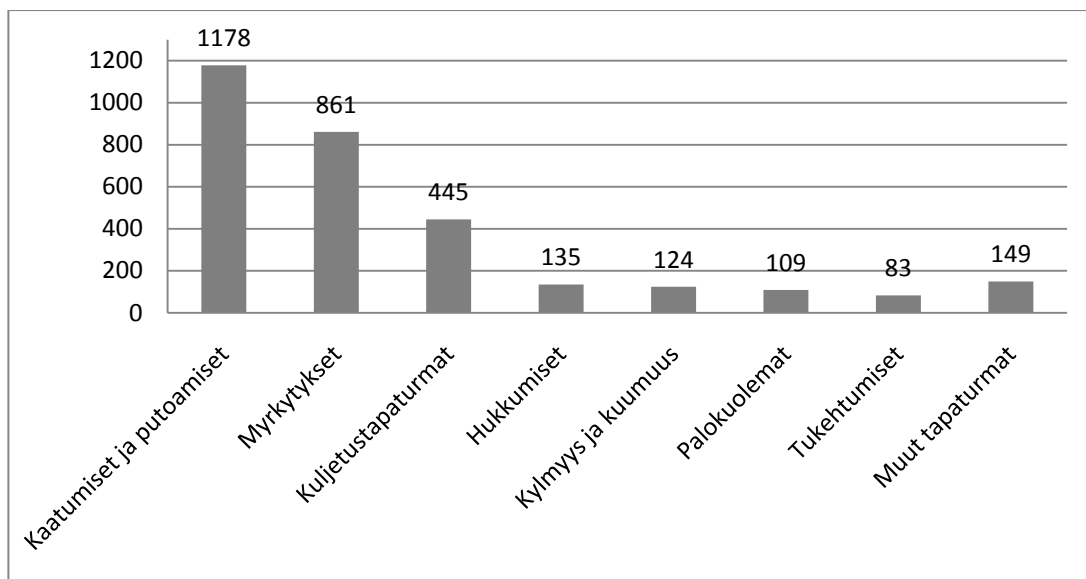
Kuvio 5. Riskienhallinnan vaiheita.

4.4 Tavallisimpia tapaturmia Suomessa

Vuonna 2006 suomalaisille sattui yli 3000 tapaturman aiheuttamaa kuolemaa ja yli 300 000 fyysiseen vammaan johtanutta tapaturmaa. Vamman tai myrkytyksen seurauksena vuodeosastohoitoon joutui noin 130 000 ihmistä. (Tiirikainen 2009, 30)

Viimeisten parinkymmenen vuoden aikana tapaturmista johtuneiden kuolemien määrä on ollut vuosittain noin 2500-3100. Tapaturmaisesti kuolleiden määrissä eri ympäristöissä on tapahtunut kuitenkin muutoksia. Liikenteessä ja työtapaturmissa kuolleiden määrä saman ajanjakson aikana on puolittunut. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä on puolestaan 1,7-kertainen. Vuonna 2006 koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleiden määrä oli 2710. Liikenteessä kuolleiden määrä oli 336 ja työtapaturmissa kuolleiden määrä oli 46. (Tiirikainen 2009, 30)

Tapaturmiin Suomessa kuolleiden yleisimmät kuolemansyyt vuonna 2006 olivat kaatumiset ja putoamiset, myrkytykset, kuljetustapaturmat, hukkumiset, kylmyys ja kuumuus, palokuolemat sekä tukehtumiset joita kuvataan kuviossa 6. (Tiirikainen 2009, 31)

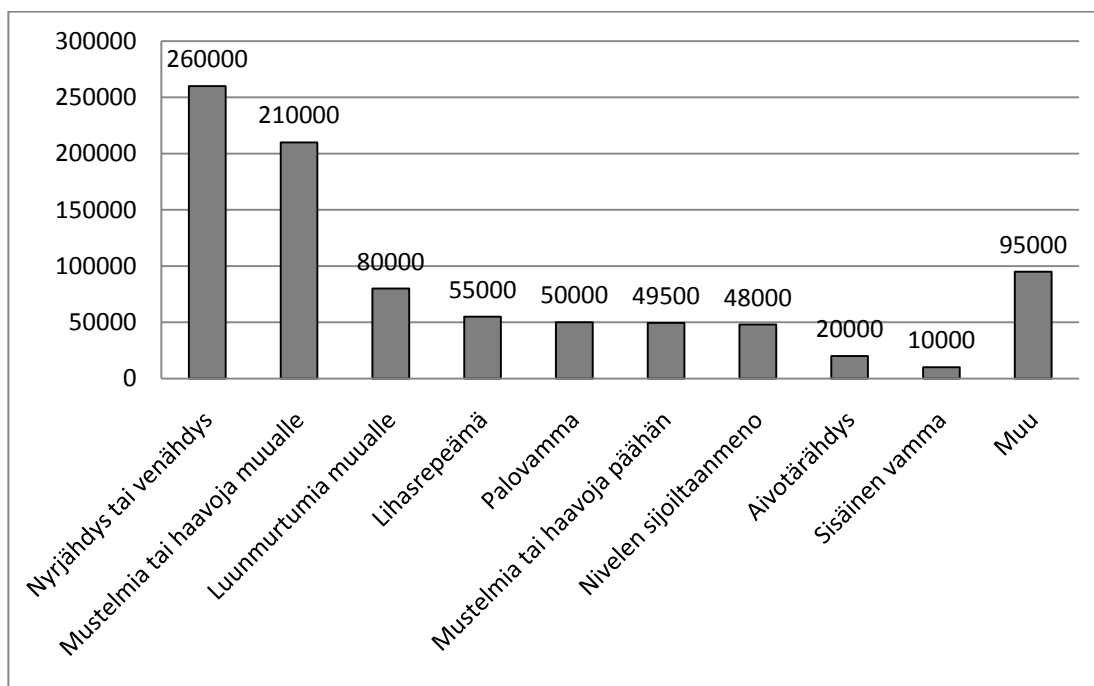
Kuvio 6. Tapaturmissa kuolleiden yleisimmät kuolinsyyt Suomessa vuonna 2006.

Onnettomuudet aiheuttavat inhimillistä kärsimystä, aineellisia menetyksiä, työvoimakustannuksia ja ympäristövahinkoja. Tapaturmat ovat onnettomuuksista niitä, jotka aiheuttavat henkilövahinkoja. Vakavin ja äärimmäisin seuraus tapaturmasta on kuolema mutta monet muut seuraukset ovat yleisimpiä. Tapaturmat voivat aiheuttaa pysyvän tai tilapäisen vammautumisen, työkyvyttömyyden, terveydenhuollollisia toimenpiteitä, henkistä kärsimystä, ansioiden menetystä tai muita taloudellisia menetyksiä. Suomalaisille tapaturmat ovat neljänneksi yleisin kuolemansyy. Suomessa 15-44-vuotiailla tapaturmat ovat yleisin kuolemansyy. Inhimillisen kärsimyksen ja kuoleman lisäksi tapaturmat aiheuttavat myös yhteiskunnallisia menetyksiä, koska tapaturmaisesti kuolleiden lasten ja nuorten osuus on suuri. (Tiirikainen 2009, 36)

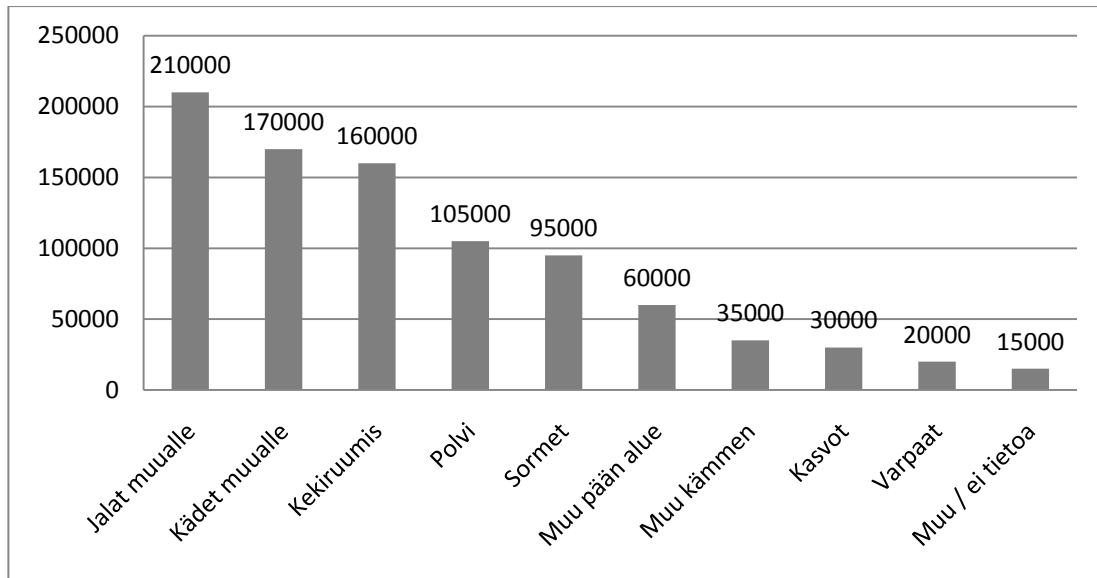
Vakavimpia tapaturmien seurauksia ovat päävammat, aivovammat, niskarangan vammat ja lonkkamurtumat. Kaatumisesta johtuneiden niskarangan vammojen määrä on viime vuosikymmeninä kasvanut huomattavasti. Suomessa aivovammojen määrä vuosittain on noin 15 000 – 20 000. Tyypillisesti aivovamman saa 15-34-vuotias. Aivovamma on Suomessa nuorten yleisin pysyvän vamman aiheuttaja. Aivovammoista

viidennes syntyy liikenteessä ja 65 prosenttia aivovammoista aiheutuu kaatumisesta tai putoamisesta. (Tiirikainen 2009, 37)

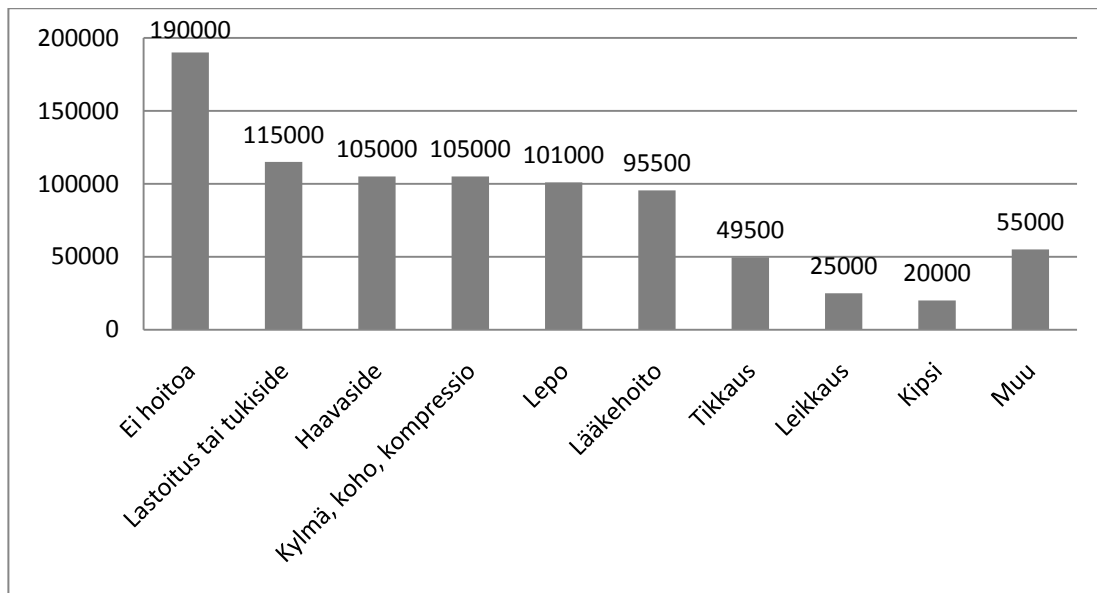
Tapaturmista seurannut vamma on yleisimmin nyrjähdys tai venähdys joita suomalaisille aiheutuu noin 260 000 vuosittain. Yleisimpiä ovat myös mustelmat, haavat ja lihasrepeämät. Luunmurtuma tapaturman seurauksena aiheutuu noin yhdeksässä prosentissa tapaturmatilanteissa. Vuonna 2006 tapaturmista aiheutuneita murtumia syntyi 80 000. Tapaturmissa vakavimmin loukkaantuu yleisimmin jalka. Tapaturmissa 39 prosenttia aiheuttaa jalan vammautumisen. Käden vammautuminen aiheutuu 36 prosentissa tapaturmia. Keskiruumis vammautuu 15 prosentissa tapaturmia ja päävamma syntyy 11 prosentissa tapaturmia. Tapaturmista seuranneita vammoja kuvataan kuvioissa 7. ja 8 . seuraavalla sivulla sekä kuviossa 9. on kuvattu tapaturmiin annettua hoitoa. (Tiirikainen 2009, 37-38)

Kuvio 7. Tapaturmista johtuneet vakavimmat vammat suomalaisilla 15 vuotta täyttäneillä vuonna 2006.

Kuvio 8. Tapaturmissa vakavimmin loukkaantunut kehonosa 15 vuotta täyttäneillä suomalaisilla vuonna 2006.

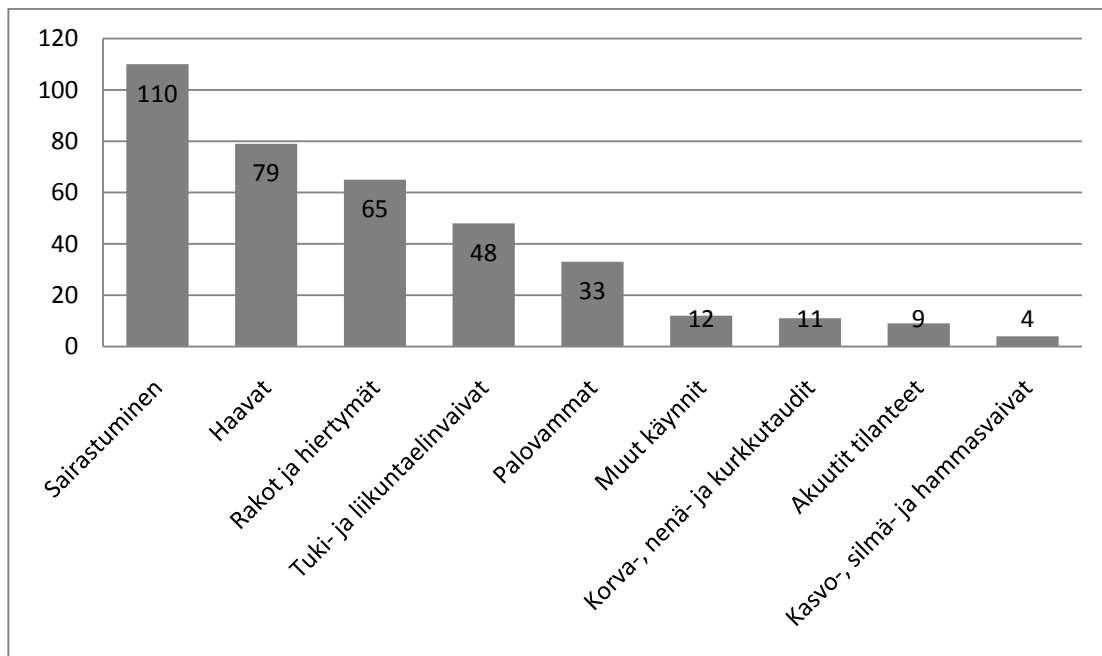

Kuvio 9. Tapaturmien seurauksena saatu hoito 15 vuotta täyttäneillä suomalaisilla vuonna 2006.

4.5 Tapaturmat palokuntanuorisoleirillä

Ensiapupäivystysten vuosien 2007 ja 2009 dokumenteista kokosin tiedot exel-taulukkoon hoitoontulon syyn mukaisesti. Taulukoista ilmenee myös tapaturman aiheuttaja, tehdyt toimenpiteet, lääkehoito, seuranta sekä jatkohoito. Tässä yhteydessä en käsittele vuoden 2007 tilastotietoja. Vuoden 2009 tilastotiedoista saadaan mielestäni riittävän kattavat tiedot.

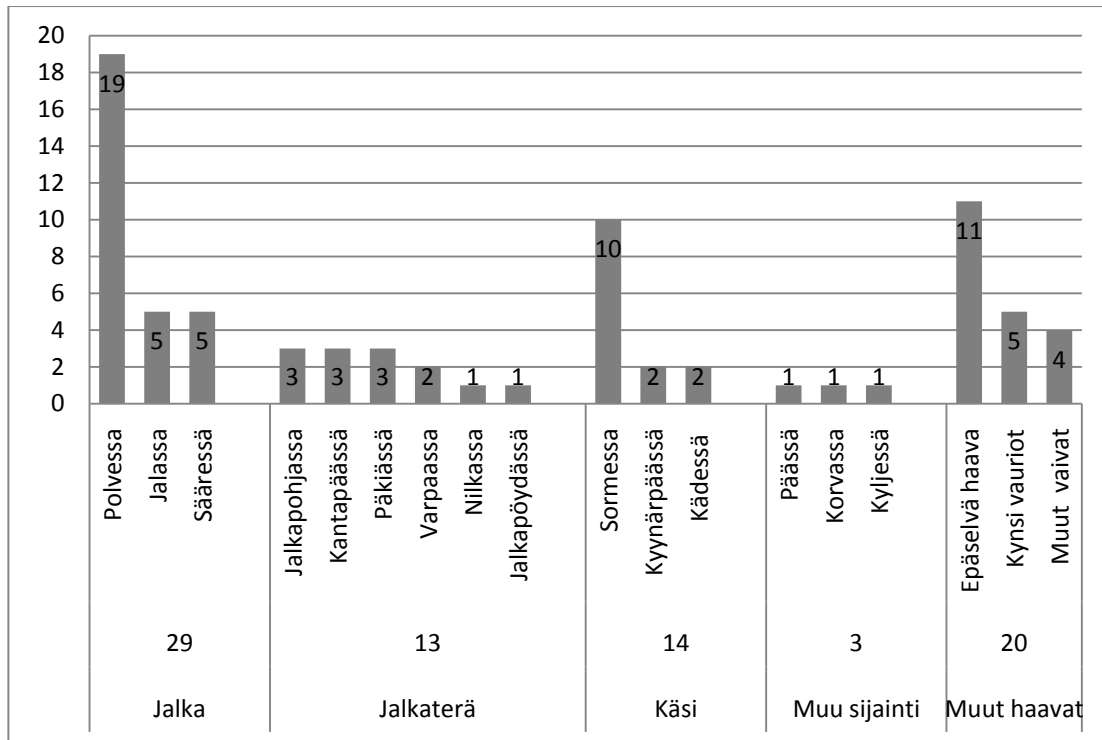
Vuonna 2009 kirjattuja ensiapukäyntejä oli kaikkiaan 371 joista noin 30 prosenttia eli 110 käyntiä oli sairastumisesta aiheutuneita. Haavoista sekä rakoista ja hiertymistä aiheutuneita käyntejä oli kaikista eniten. Niitä tilastoitiin kaikkiaan 144 eli noin 40 prosenttia kaikista käynneistä joista haavojen osuus oli 79 ja rakkojen ja hiertymien osuus oli 65. Tuki- ja liikuntaelinvaivojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeutui 48 potilasta ja palovammojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeutui 33 potilasta. Muiden vaivojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeutuneita oli selvästi vähemmän. Kuviossa 10. on havainnollistettu ensiapupäivystykseen hakeutumisen syitä.

Kuvio 10. Palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystykseen hakeutumisen syyt vuonna 2009.

Haavoista noin 50 prosenttia vuonna 2009 sijaitsi alaraajoissa. Alaraajan haavoja kirjattiin kaikkiaan 42 vuonna 2009. Käden haavoja kirjattiin kaikkiaan 14 ja muuksi haavan sijainniksi kirjattiin kaikkiaan 3. Muuksi haavan hoidoksi kirjattiin kaikkiaan 20 käyntiä.

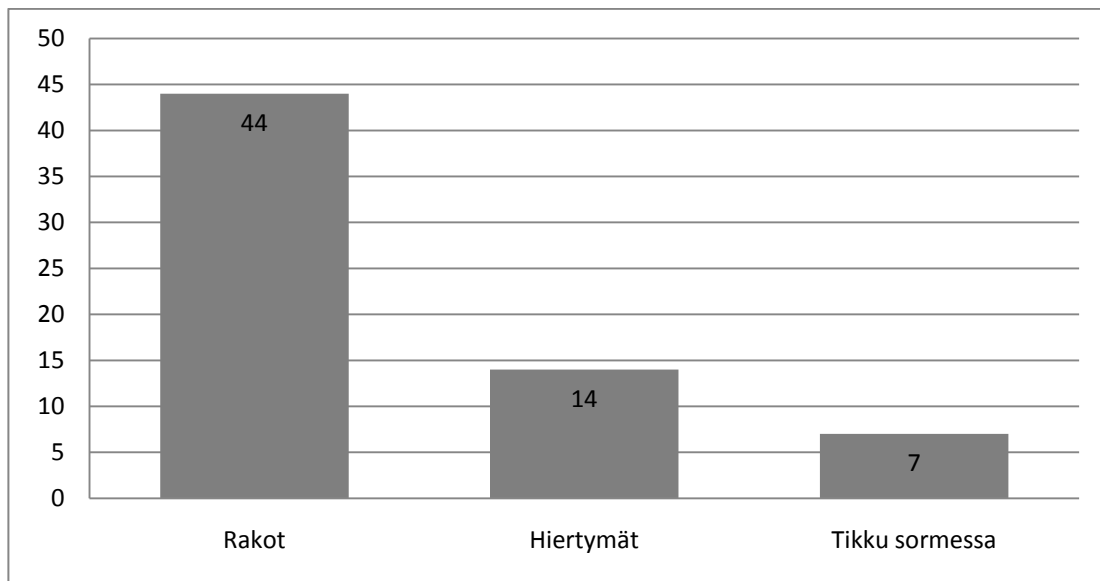
Alaraajan haavoista noin 70 prosenttia kirjattiin jalan haavoiksi ja loput 30 prosenttia jalkaterän haavoiksi. Jalan haavoja kirjattiin kaikkiaan 29 ja jalkaterän haavoja 13. Jalan haavoista noin 60 prosenttia sijaitsi polvessa. Polven haavoja kirjattiin kaikkiaan 19. Jalkaterän haavojen sijainnissa ei ollut selkeitä eroavuuksia vaan haavoja esiintyi lähes tasaisesti kaikkialla jalkaterässä. Käden haavoista noin 70 prosenttia oli sormihaavoja. Kaikkiaan sormihaavoja kirjattiin 10. Muut sijainnit olivat lähinnä päänalueen haavoja joita kirjattiin kaksi. Yksi haava kirjattiin sijaitsevaksi kyljessä. Muu haavan hoito muodostui epäselvistä haavoista, kynsivaurioista ja muista vaivoista. Epäselvissä haavoissa oli kirjattu ainoastaan ”haava” eli haavan sijainnista ei ollut tietoa. Kynsivauriot olivat kynsien lohkeamisia ja irtoamisia. Muina vaivoina esiintyi kovettumia, känsiä ja tulehtuneita lävistyksiä. Kuviossa 11. seuraavalla sivulla kuvataan haavojen sijaintia.

Kuvio 11. Haavojen sijainti vuoden 2009 ensiapupäivystyksessä.

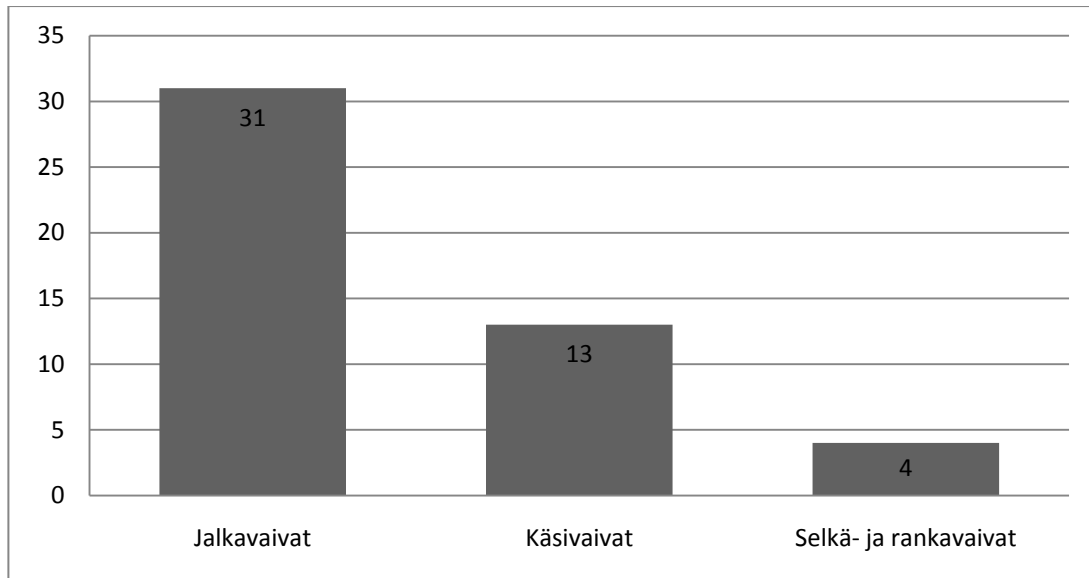
Haavojen aiheuttajia ja mahdollisia syitä ei juurikaan vuoden 2009 palokuntanuori-soleirin ensiapupäivystyksessä kirjattu. Haavojen aiheuttajista ja mahdollisista syistä ei ollut tieto 66 haavan aiheuttamassa ensiapupäivystyskäynnissä. Kaatuminen kirjattiin haavan aiheuttajaksi 9 tapauksessa. Näistä 2 kaatumista oli aiheutunut kompastumisesta telttanaruun. Mattopuukon, naulan ja lasinsirun kirjattiin aiheuttaneen yhden haavan. Lävistyksen tulehtuminen oli ollut yhtenä ensiapupäivystykseen hakeutumisen syynä.

Rakkojen ja hiertymien vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 65 kertaa. Rakoista ja hiertymistä suurin osa oli rakkoja. Rakkojen osuus oli lähes 70 prosenttia. Rakkojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 44 kertaa. Hiertymien vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 14 kertaa. Loput hakeutumiset ensiapupäivystykseen aiheutuivat sormessa olleiden tikkujen takia. Tikunpoistoja sormesta suoritettiin 7 kertaa. Hiertymiä esiintyi lähinnä varpaiden väleissä, nivusissa, kainaloissa ja pakaravälissä. Rakkojen ja hiertymien suhde selviää kuviosta 12.

Kuvio 12. Rakoista ja hiertymistä aiheutuneet ensiapupäivystyskäynnit vuonna 2009.

Tuki- ja liikuntaelinvaivojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 48 kertaa. Tuki- ja liikuntaelinvaivoista 75 prosenttia oli jalkavaivoja. Jalkavaivojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 31 kertaa. Käsivaivojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 13 kertaa ja selkä- ja rankavaivojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 4 kertaa. Tuki- ja liikuntaelinvaivoja on eritelty kuviossa 13. seuraavalla sivulla.

Kuvio 13. Tuki- ja liikuntaelinvaivoista aiheutuneet ensiapupäivystyskäynnit vuonna 2009.

Jalkavaivoista nilkkavammojen osuus oli suurin. Nilkkavammoja jalkavaivoista kirjattiin 30 prosenttia. Kaikkiaan nilkkavammoja kirjattiin 10 kertaa. Nilkkavammoista 7 kirjattiin venähdykseksi ja 2 nilkkakivuksi. Yksi kirjattiin nilkan turpoamiseksi.

Varvasvammoja kirjattiin kaikkiaan 8 kertaa. Viidessä tapauksessa varvasvamman aiheuttajana oli varpaan iskeytyminen josta seurasi kipua tai mustelma. Kahdessa tapauksessa aiheuttaja ei ollut tiedossa. Yhdessä tapauksessa aiheuttajaksi oli kirjattu kaatuminen.

Polvivammoja kirjattiin kaikkiaan 5 kertaa. Polvivamman aiheuttajasta ei ollut tietoa 3 tapauksessa. Yhdessä tapauksessa kyseessä oli vanha vamma ja yhdessä tapauksessa oli kirjattu polvivamman syntyminen koulutuksen yhteydessä.

Epäselviä jalkavaivoja oli kirjattu kaikkiaan 4 kertaa, joista kahdessa tapauksessa aiheuttajaa ei ollut kirjattu mutta toisessa vaivana oli jalkakipu ja toisessa vaivana oli jalankramppi. Yhden jalanvamman aiheutti kaminan kaatuminen päälle mutta kyseessä ei ollut palovamma ja yhdessä jalkakivussa aiheuttajaksi kirjattiin räsitus.

Jalkaterän vaivoja kirjattiin kaikkiaan 3 kertaa, joissa vaivoina oli kipu ja turvotus. Kahdessa tapauksessa aiheuttajaa ei ollut kirjattu mutta yhdessä aiheuttajaksi oli kirjattu rasitus. Vuonna 2009 kirjattiin myös 1 reisivamma, josta oli kirjattu vain ”*paisereidessä*”.

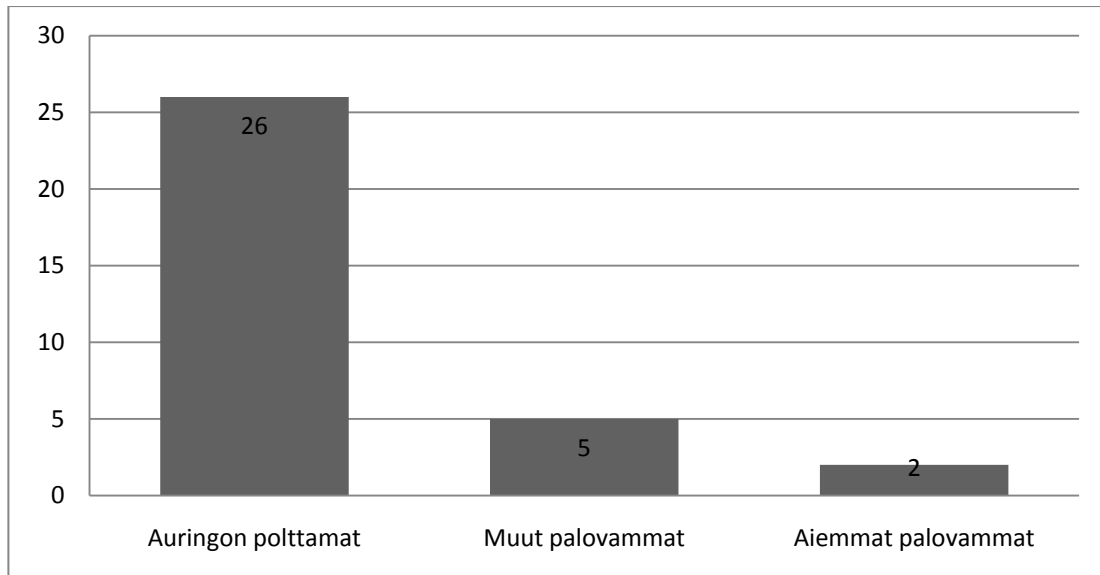
Käsi- ja rantevaivoista rannevammojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 4 kertaa. Sormivammojen ja epäselvien käsivammojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 3 kertaa. Kyynärvarrenvammojen, olkapää- ja hartiavammojen sekä kämmenselänvammojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 1 kerran.

Rannevammat olivat aiheutuneet kahdessa tapauksessa kaatumisesta ja kahdessa tapauksessa aiheuttajaa ei ollut tiedossa. Kaikissa rannevammoissa oli kyseessä ranteen kipeytyminen.

Sormivammoista 1 oli aiheutunut auton oven väliin jäämisestä ja yksi oli aiheutunut iskeytymisestä. Yhden sormivamman aiheuttajasta ei ollut tietoa. Epäselvissä käsi- ja rantevaivoissa yhdessä oli kyseessä käden päälle kaatuminen. Yhdessä kyseessä oli käden turvotus ja yhdessä kyseessä oli kipu. Kyynärpäävamma oli syntynyt discossa tönäisyntyessä mutta vammasta ei ollut enempää tietoa. Olkapään kipu oli kirjattu yhdeksi käynniksi ja kämmenselän turvotus oli kirjattu yhdeksi käynniksi.

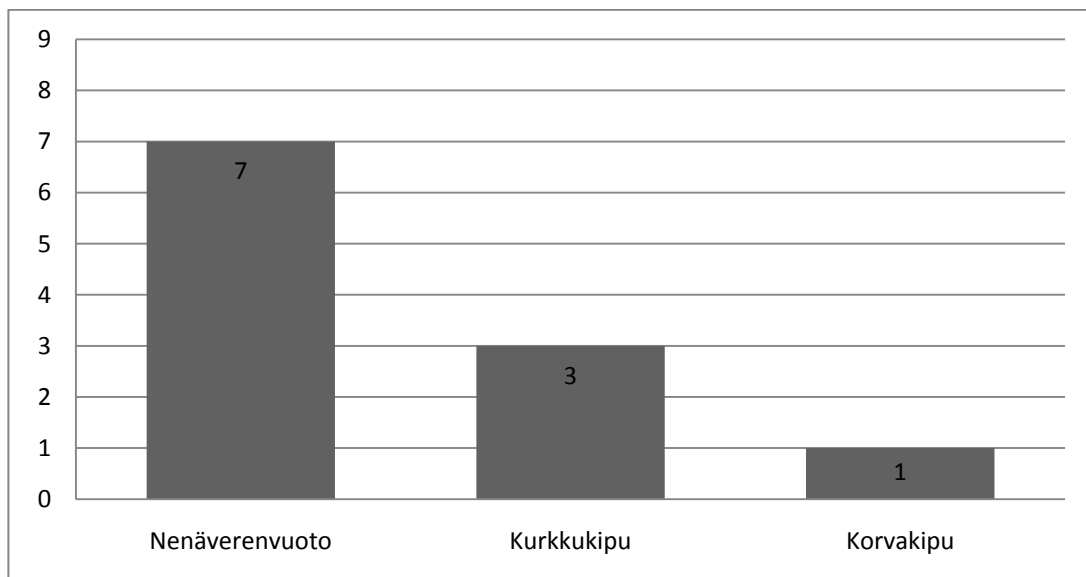
Selkä- ja rankavaivoista 3 aiheutui selkäkivun vuoksi ja 1 niskakivun vuoksi. Aiheuttajat eivät kuitenkaan olleet tiedossa eikä tapauksia kirjattu tarkemmin.

Palovammoista suurin osa aiheutui auringosta. Palovammoja kuvataan kuviossa 14. seuraavalla sivulla. Auringon polttamia oli palovammoista lähes 80 prosenttia eli yhteensä 26. Muiden palovammojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 5 kertaa. Ennen palokuntanuorisoleirin alkua syntyneitä palovammoja hoidettiin 2 kertaa. Palovammat esiintyivät kädessä, jalassa, varpaissa tai sijainnista ei ollut tietoa. Ainoastaan yhdessä palovammassa kirjattiin selkeästi aiheuttajaksi kuuman veden kaatuminen varpaille. Muissa tapauksissa palovamman aiheuttaja jäi epäselväksi.

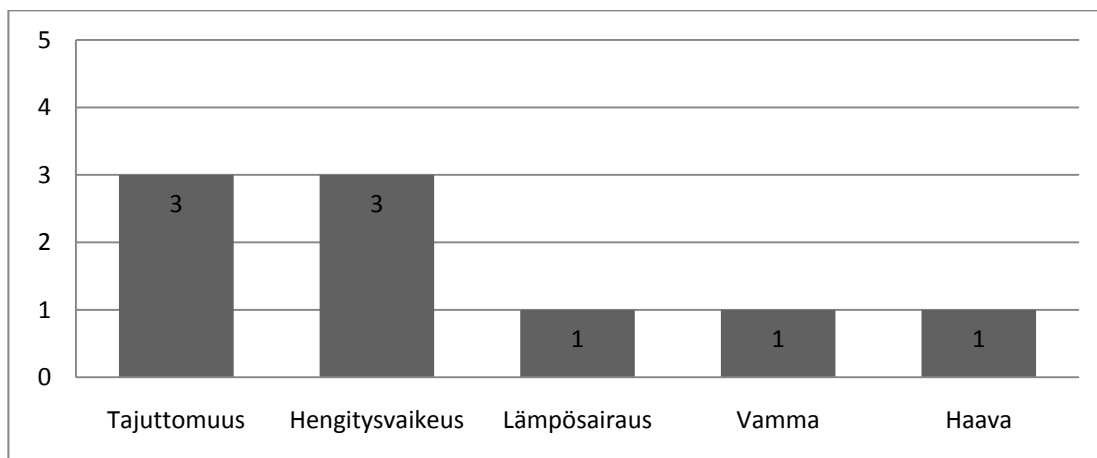
Kuvio 14. Palovammoista aiheutuneet ensiapupäivystyskäynnit vuonna 2009.

Korva,-nenä- ja kurkkutaudeista tapaturmiksi luokiteltuja ovat nenäverenvuodot. Nenäverenvuotojen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin kaikkiaan 7 kertaa. Nenäverenvuodon aiheuttajaksi oli kirjattu yhdessä tapauksessa isku. Muissa tapauksissa aiheuttajasta ei ollut tietoa. Muut ensiapupäivystykseen hakeutuneet kärsivät kurkkutai korvakivusta. Korva,-nenä- ja kurkkutautien esiintyvyyttä kuvataan kuviossa 15.

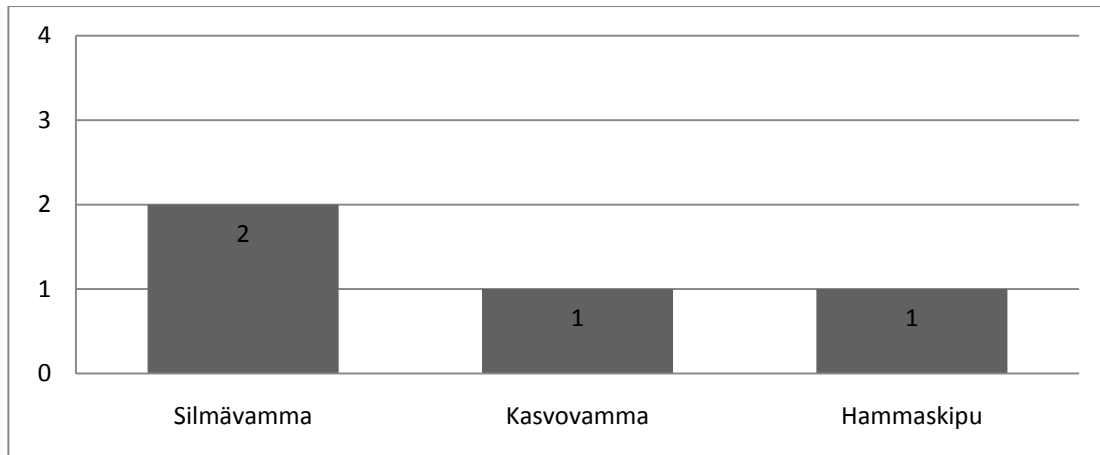
Kuvio 15. Korva,- nenä,- ja kurkkutaudeista aiheutuneet ensiapupäivystyskäynnit vuonna 2009.

Akuuteista tilanteista 2 johtui tapaturmasta. Päivystyskäynneistä toisessa tapauksessa kyseessä oli haava ja toisessa tapauksessa kyseessä oli vamma. Akuutin haavan aiheutti kaatuminen ruokailualueella. Henkilö oli kävellyt ruokailualueella lyödessään säärensä betoniseen kappaleeseen jossa oli kiinni ruokailukatoksen tukivaijeri. Tapaturma aiheutti potilaan jatkohoitoon lähettämisen Kankaanpään terveyskeskukseen jossa haava ommeltiin. Vammassa oli kyseessä kyynärvarren vääntymisen kahden leiriläisen painiessa ja leikkiessä toistensa kanssa. Tapaturma aiheutti potilaan jatkohoitoon lähettämisen Keskussairalaan, koska Kankaanpään terveyskeskuksesta oli päivystys jo päättynyt. Murtumaa ei kuitenkaan todettu. Akuutit tilanteet selviävät kuviosta 16.

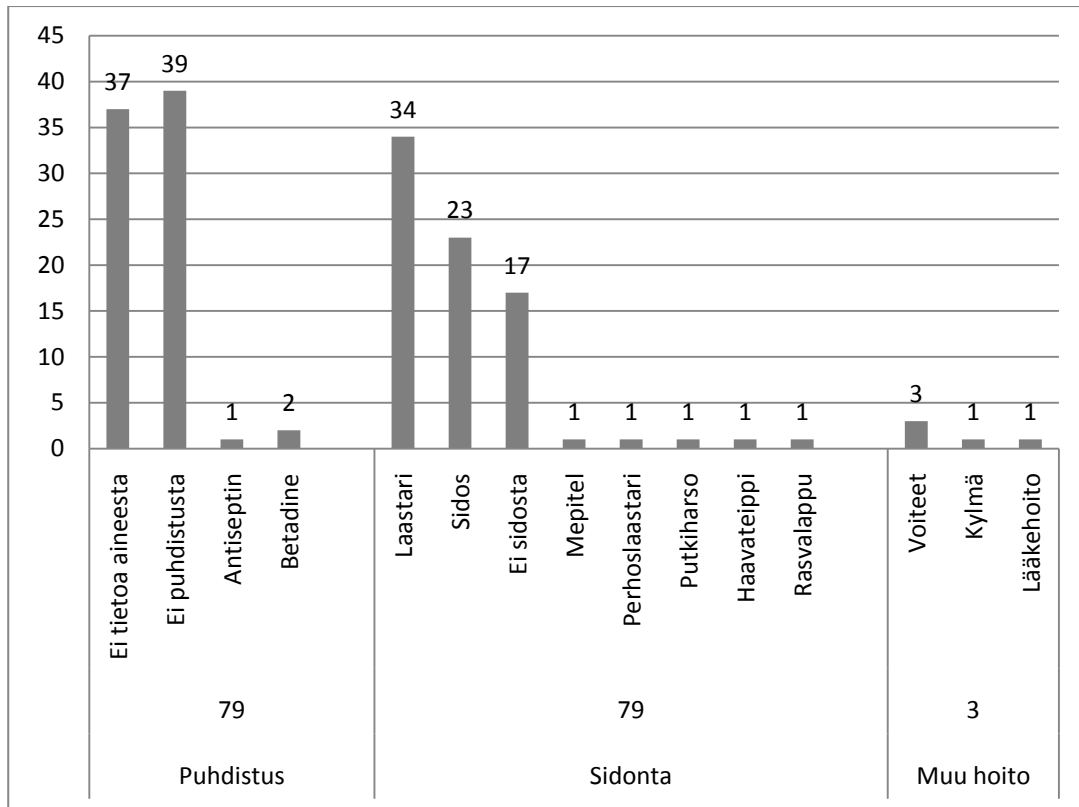
Kuvio 16. Akuutit tapaturmat ensiapupäivystyksessä vuonna 2009.

Kasvo,- silmä,- ja hammasvivoista tapaturmiksi luokiteltuja tilanteita oli 2 kertaa. Toisessa kyseessä oli kasvojen iskeytyminen. Toisin sanottuna potilas sai iskun poskeensa. Tämän enempää ei tosin tapauksesta ole kirjattu. Toisessa tapauksessa oli naru iskeytynyt silmään. Myöskään tästä tapauksesta ei ole enempää kirjattu. Kasvo,-silmiä ja hammasvaivat selviävät kuviosta 17. seuraavalla sivulla.

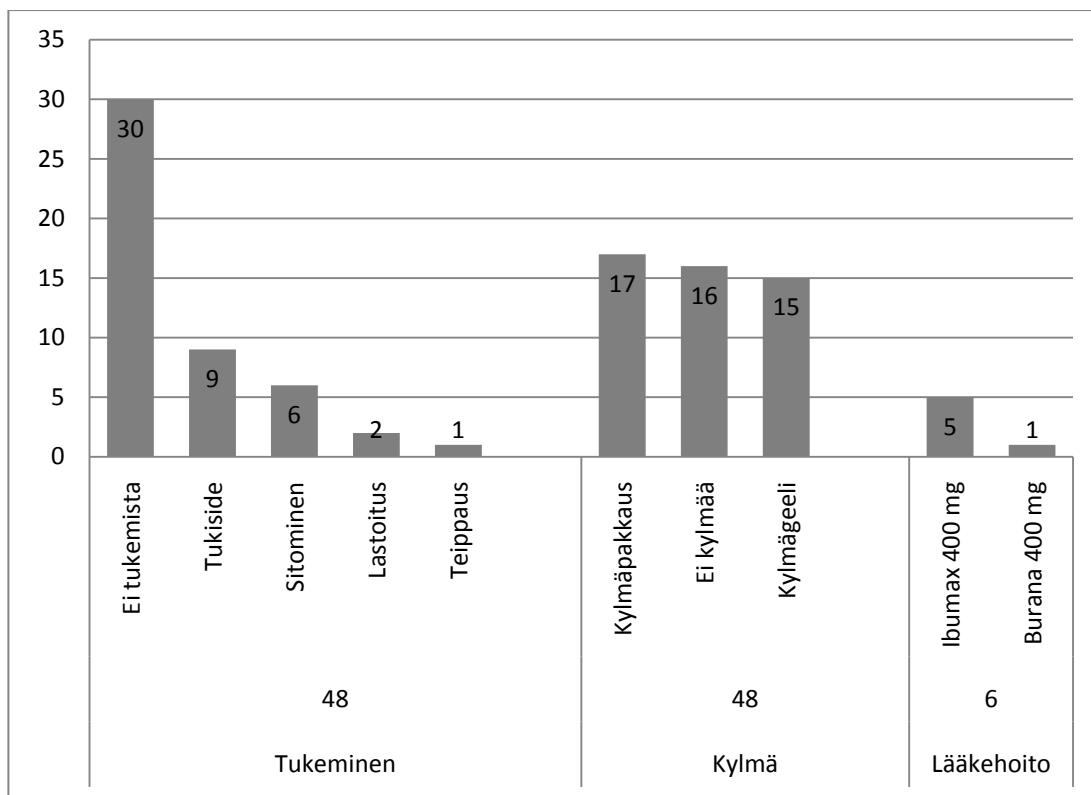
Kuvio 17. Kasvo,- silmä,- ja hammasvaivoista aiheutuneet ensiapupäivystyskäynnit vuonna 2009.

Haavojen ensiapuna oli puhdistus, sidonta ja muu hoito. Haavoista noin puolet ei edellyttänyt puhdistusta tai puhdistusta ei kirjattu. Toisesta puolesta kirjattiin puhdistaminen mutta ei käytettyä puhdistusainetta. Haavan sidontaa ei tarvittu tai sitä ei kirjattu 20 prosentissa haavoja. Lähes 70 prosenttia haavoista sidottiin laastarilla tai sidoksella. Sidoksiin käytettyjä sidostarvikkeita ei kuitenkaan ollut kirjattu. Viidessä haavassa oli kirjattu ainakin osittain käytetyt sidostarvikkeet. Muuna hoitona käytettiin voiteita 3 kertaa sekä kylmää ja lääkehoitoa kerran. Haavojen ensiapua selvitetään kuviossa 18. seuraavalla sivulla.

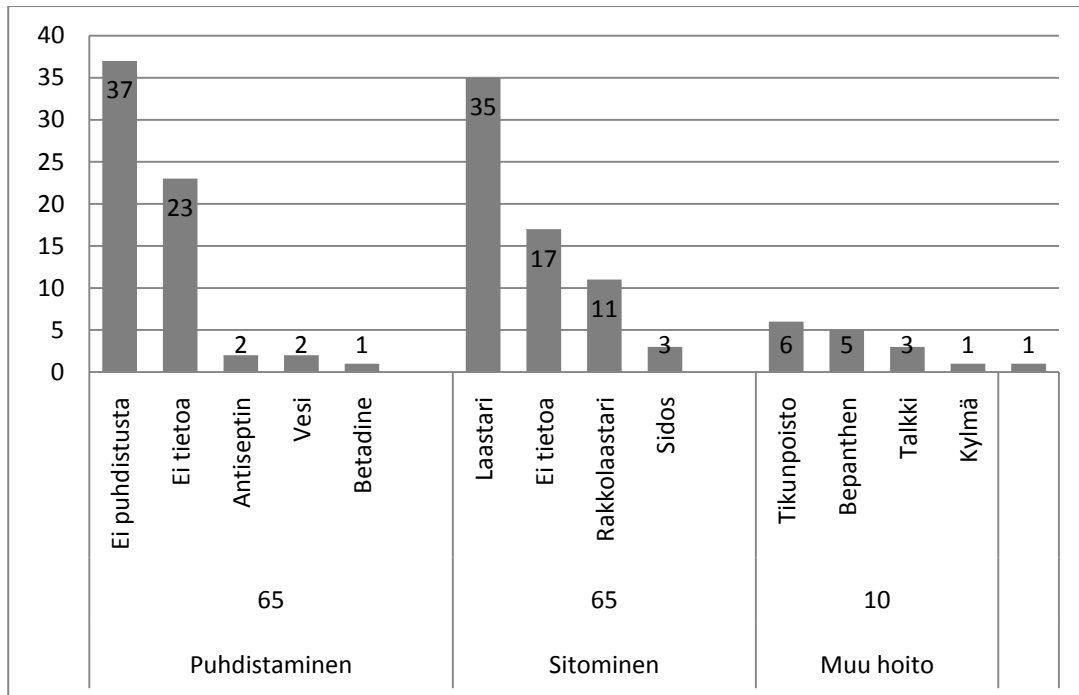
Kuvio 18. Haavojen ensiapu ensiapupäivystyksessä vuonna 2009

Tuki- ja liikuntaelinvaivojen ensiapuna oli tukeminen, kylmä ja lääkehoito. Vammoista 60 prosenttia ei edellyttänyt tuentaa tai sitä ei kirjattu. Tuennassa käytettiin tukisidettä, sitomista, lastoitusta tai teippaamista. Kylmäpakkausta ensiapuna ei käytetty tai kirjattu 30 prosentissa tapauksia. Kylmähoitona käytettiin kylmäpusseja sekä kylmägeeliä. Lääkehoitona käytettiin reseptivapaita tulehduskipulääkkeitä. Tuki- ja liikuntaelinvaivojen ensiapu selviää kuviosta 19. seuraavalla sivulla.

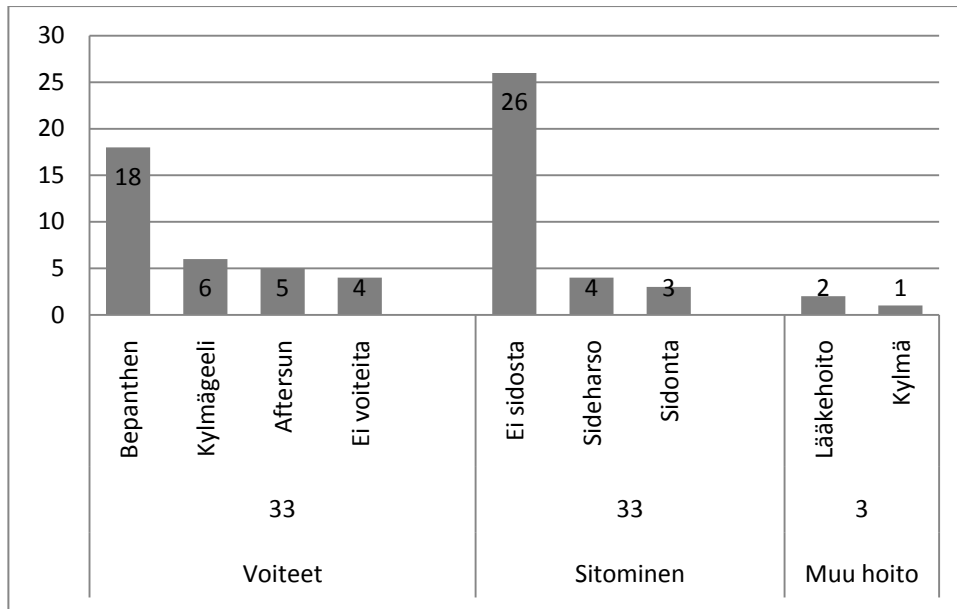
Kuvio 19. Tuki- ja liikuntaelinvaivojen ensiapu ensiapupäivystyksessä vuonna 2009.

Rakkojen ja hiertymien ensiapuna oli puhdistaminen, sitominen ja muu hoito. Rakot ja hiertymät eivät edellyttäneet puhdistusta tai sitä ei kirjattu 50 prosentissa tapauksia. Kirjatuista puhdistuksista oli vain 5 kertaa mainittu käytetty puhdistusaine. Sitomissa käytettiin laastareita ja rakkolaastareita sekä sidoksia. Sidoksista ei ollut kirjattu käytettyjä sidostarvikkeita. Rakkoihin ja hiertymiin lukeutuu mukaan myös tikunpoistot sormesta joita oli kaikkiaan 6 kertaa. Muuna hoitona rakoissa ja hiertymissä käytettiin voiteita ja talkkia sekä kylmää. Rakkojen ja hiertymien ensiapua on selvitetty kuviossa 20. seuraavalla sivulla.

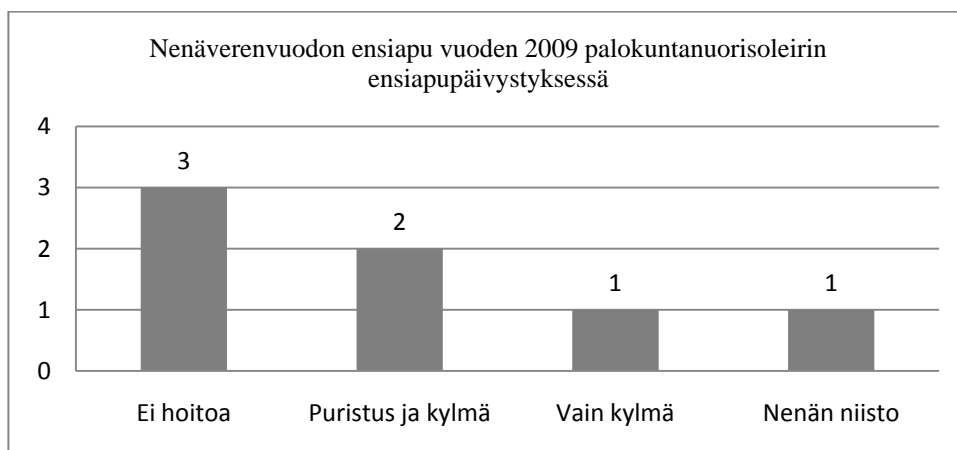
Kuvio 20. Rakkojen ja hiertymien ensiapu ensiapupäivystyksessä vuonna 2009

Palovammojen ensiapu oli voiteiden käyttöä, sitomista ja muuta hoitoa. Palovammojen hoidossa käytettiin yleisimmin bepanthen-voidetta ja kylmägeeliä. Suurin osa palovammoista ei vaatinut sitomista tai sitten sitä ei kirjattu. Sideharso oli yleisin sidostarvike palovammojen ensiavussa. Sideharson käyttäminen kirjattiin 4 kertaa ja sidonta kirjattiin 3 kertaa mutta käytettyjä sidostarvikkeita ei kirjattu. Muuna hoitona käytettiin 1 kerran kylmää ja kaksi kertaa lääkehoitoa. Lääkehoitona käytettiin Cetirezin 10 mg. tabletteja. Kyseinen lääkevalmiste on reseptivapaa allergialääke. Palovammojen ensiapua kuvataan kuviossa 21. seuraavalla sivulla.

Kuvio 21. Palovammojen ensiapu ensiapupäivystyksessä vuonna 2009.

Nenäverenvuotojen ensiapu oli kirjattu 4 kertaa. Kahdessa tapauksessa ensiapuna oli nenän puristus ja kylmäpakkaus. Yhdessä tapauksessa käytettiin vain kylmäpakkausta ja yhdessä tapauksessa ensiapuna oli nenän niisto. Kolmessa tapauksessa ensiapua ei tarvittu tai sitä ei kirjattu. Nenäverenvuotoihin annettua ensiapua on kuvattu kuviossa 22.

Kuvio 22. Nenäverenvuotojen ensiapu ensiapupäivystyksessä vuonna 2009.

Akuuteista tapaturmatilanteista haavan ensiapuna oli painesiteen asettaminen haavan päälle. Haava ei vuotanut erityisen runsaasti, mutta selkeän kudokspaleen puuttuminen säärestä altisti jalan lialle ja sitä kautta tulehduksille. Potilas toimitettiin painesiteen asettamisen jäkeen jatkohoitoon Kankaanpään terveyskeskukseen jossa haav ommeltiin.

Akuuteistatapaturmatilanteista kyynärvarren vamma oli syntynyt vääntymisen seurauksena. Vääntyminen oli aiheutunut kahden lapsen painiessa jolloin toisen käsi oli vääntynyt. Potilas ei kyennyt liikuttamaan kättään tai sormiaan kunnolla ja kyynärvarsi oli hieman turvoksissa sekä kovin kipeä. Ensiapuna potilaan käsi tuettiin kolmioliinalla potilaan vartaloon ja potilas tuki terveellä kädellään loukkaantunutta raajaansa. Potilas toimitettiin Satakunnan Keskussairaalaan jatkohoitoon, koska Kankaanpään terveyskeskuksen päivystys oli päättynyt. Potilaan kädessä ei ollut murtumaa vaan revähdys. Potilas palasi leirille vielä samana iltana ja jatkoi leirinsä loppuun mutta käsitettuna ja vähän rauhallisemmin.

Kasvovamman iskun seurauksena saaneelle potilaalle ensiavuksi riitti kylmäpakkaus. Vakavammilta kasvovammoilta palokuntanuorisoleireillä on välttytty. Silmävammojen vuoksi ensiapupäivystykseen tulleilla ei onneksi ollut vakavampia vammoja. Ainakaan ei ollut kirjattu. Myös hammasvammoilta on välttytty. Vuonna 2009 palokuntanuorisoleirillä hammaskipuinen potilas kärsi viisaudenhampaan aiheuttamasta hammassärystä.

4.6 Sairastuminen ja terveyden edistäminen

Sairastumiset ovat palokuntanuorisoleireillä yleisiä. Tyypillisesti ensiapupäivystykseen hakeudutaan vatsavaivojen ja päänsäryn vuoksi. Vatsavaivoista yleisimpiä ovat vatsakipu, pahoinvointi ja oksentelu. Erilaiset allergiavaivat erityisesti hyönteisten pistot ovat yleisiä. Kurkkukipu, yskä ja kuume aiheuttavat myös käyntejä ensiapupäivystyksessä. Sairastumisien ennaltaehkäisyllä on selkeä merkitys sairauksien välttämässä. Palokuntanuorisoleirillä sairauksia pyritään ennaltaehkäisemään teerveel-

lisellä ravinnolla ja riittävällä nesteen saannilla, korkealla hygieniella sekä asianmukaisella vaatetuksella.

Monipuolinen ja oikeanlainen ruokavalio turvaavat normaalin kehityksen, tukevat terveyttä ja edistävät hyvää kuntoa. Jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa ruokailutottumuksiinsa. Palokuntanuorisoleirillä on erilaisia kioskeja ja kanttiineja joista etenkin nuoret ostavat paljon makeisia, sipsejä ja limonadia. Nuoria tulee jatkuvasti ohjeistaa oikeanlaiseen ruokavalioon. Nuoria pitää seurata, että he varmasti käyvät syömässä jokaisella leirillä tarjottavalla aterialla. Tällä vähennetään huonon ruokavalion vaikutusta sairastumiseen, koska silloin nuoret eivät syö pelkästään makeaa nälkäänsä. Kaikkiin ruokailuihin tulisi mennä kurseittain ja kouluttajien tulisi seurata ruokailua. (Terveys ja toimintakyky 2003, 15)

Ravitsemussuosituksissa korostetaan monipuolisesti käytettäviä ruoka-aineita. Suosituksissa suositellaan etenkin tyydyttyneen rasvan vähentämistä sekä sokerin rajoittamista alle 10 energiaprosenttiin. Suosituksissa suositellaan käytettäväksi erityisesti perunaa ja kasviksia, viljatuotteita sekä marjoja, vihanneksia ja hedelmiä. Maitovalmisteista suositellaan rasvattomia tai vähärasvaisia tuotteita. Lihaa, kalaa ja munia suositellaan myös ruokavalioon. (Koistinen, Ruuskanen & Surakka 2004, 126-127)

Lapsi syö normaalisti, kun hän syö ruokahalunsa mukaisesti. Lasten ruokahalu kuitenkin vaihtelee. Tähän osaltaan vaikuttaa palokuntanuorisoleirillä nuorille myynnissä olevat makeiset. Lasta ei silti pidä pakottaa syömään vaan sallivassa ja kannustavassa ruokailutilanteessa lapsi oppii helpommin syömään uutta. (Koistinen, Ruuskanen & Surakka 2004, 126-127) Palokuntanuorisoleireillä turvaudutaan tavallisiin ja maukkaisiin ruokiin joista jokaisen lapsen uskotaan nauttivan. Ruokailuista on viime vuosina tullut todella paljon positiivista palautetta.

Aamuaterian merkitys on kaikkein suurin. Sen tulisi sisältää 25-30 prosenttia vuorokauden ravinnon tarpeesta. Säännölliset ateriat ja riittävä ravintoaineiden saanti pitävät virkeänä, tehokkaana, tarkkaavaisena, oppimiskykyisenä sekä parantavat mielialaa. (Terveys ja toimintakyky 2003, 15) Palokuntanuorisoleirillä ruokailuajat ovat sään-

nölliset ja ruokaa annostelevat palokuntanaiset. Tämä mahdollistaa säännöllisen aterioinnin ja riittävän ravintoaineiden saannin.

Lapsen nestetasapaino ei yleensä huonone lyhytaikaisen sairastumisen aikana. Tulee kuitenkin muistaa, että etenkin kuume- ja vatsataudeissa lapsen nestetasapaino voi romahtaa hyvin herkästi. On siis tärkeää huolehtia lapsen nesteensaannista. Lapselle tulee tarjota mehua tai maitoa sekä tarvittaessa nesteenkorvausjuomia esimerkiksi Osmosalia tai muuta juomaa josta saa myös muita tärkeitä ravintoaineita ja energiaa. (Koistinen, Ruuskanen & Surakka 2004, 127)

Aikuisen nesteentarve on noin 2-3 litraa vuorokaudessa (Terveys ja toimintakyky 2003, 18). Nesteentarve voi kuitenkin kasvaa jopa 6-7 litraan raskaassa fyysisessä rasituksessa (Terveys ja toimintakyky 2003, 21). Fyysisessä rasituksessa helteellä voi nesteenkulutus nousta jopa litraan tunnissa. Tämän aiheuttaa hikoilu jonka avulla elimistö pyrkii poistamaan ylimääräistä lämpökuormaa elimistöstä. Palokuntanuorisoleirillä jokaisella tulee olla juomavesi pullo mukana ja nuorille järjestetään tarvittaessa ohjattuja nestetankkaus hetkiä. Riittävä nesteen nauttiminen ylläpitää nestetasapainoa, tehostaa suorituskkyä sekä torjuu väsymystä. (Terveys ja toimintakyky 2003, 130)

Riittävästä hygieniasta huolehtiminen edistää terveyttä merkittävästi. Omasta hygieniasta, siiteydestä sekä vaatteiden puhtaudesta huolehtiminen vaikuttaa selvästi omaan ja muiden viihtyvyyteen sekä estää ihoa tulehtumasta. Erityisesti palokuntanuorisoleireillä on siiteydestä ja puhtaudesta huolehdittava erityisen hyvin, koska on paljon ihmisiä samassa pitkäkestoisessa tapahtumassa. (Terveys ja toimintakyky 2003, 64)

Palokuntanuorisoleirillä tulee järjestää hyvät peseytymismahdollisuudet. Leirillä on aina mahdollisuus käydä suihkussa / saunassa päivittäin. Aamupesulla riittää kasvojen, käsien ja hampaiden pesu. Illalla nuorten ja kaikkien muidenkin tulee käydä perusteellisesti pesulla ja huolehtia erityisesti kasvojen, kaulan, kainaloiden, nivustaipeiden ja varpaidenvälien pesemisestä sekä hampaiden pesemisestä. Kädet tulee pestä aina

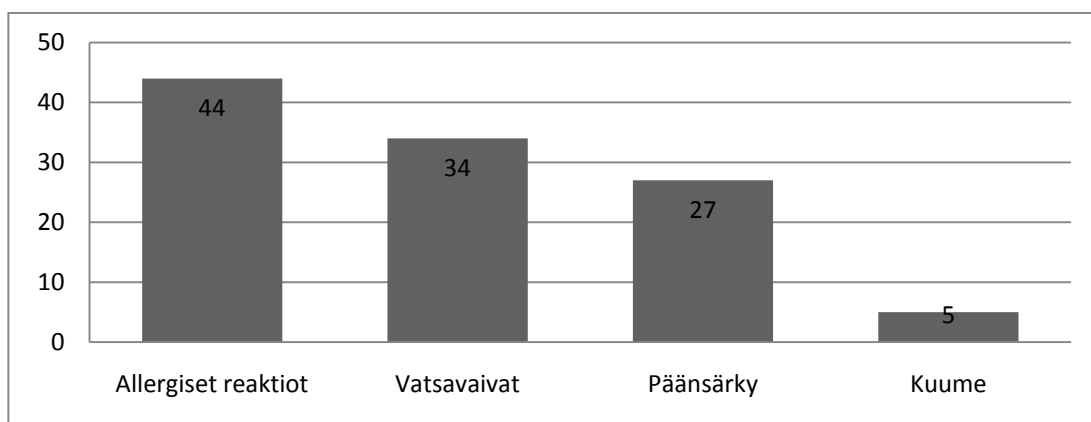
WC-käynnin jälkeen sekä käsien likaannuttua. Etenkin ennen ruokailua kädet tulee pestä. (Terveys ja toimintakyky 2003, 64-65)

Palokuntanuorisoleirillä on järjestetty käsienpesu mahdollisuus aina ennen ruokailua jota myös valvotaan. WC-tilojen yhteydessä on aina käsienpesu mahdollisuus ja kädet tulee ehdottomasti pestä suolisto- ja muiden tartuntatautien ehkäisemiseksi.

Jalat tulee pyrkiä pitämään puhtaina ja sukat ja kengät puhtaina ja kuivina. Palokuntanuorisoleirin toiminnallisuudesta ja nuorien vauhdista johtuen joutuvat jalat koe- tukselle. Nuorille tulisikin erityisesti iltaisin korostaa jalkojen pesun, puhtaiden kuivien sukkien ja puhtaiden kuivien kenkien tärkeyttä ja patistaa nuoria peseytymään.

Puhdas keho ja puhtaat kuivat vaatteet ehkäisevät tehokkaasti hiertymien, hautumien sekä rakkojen syntyä. (Terveys ja toimintakyky 2003, 64-65)

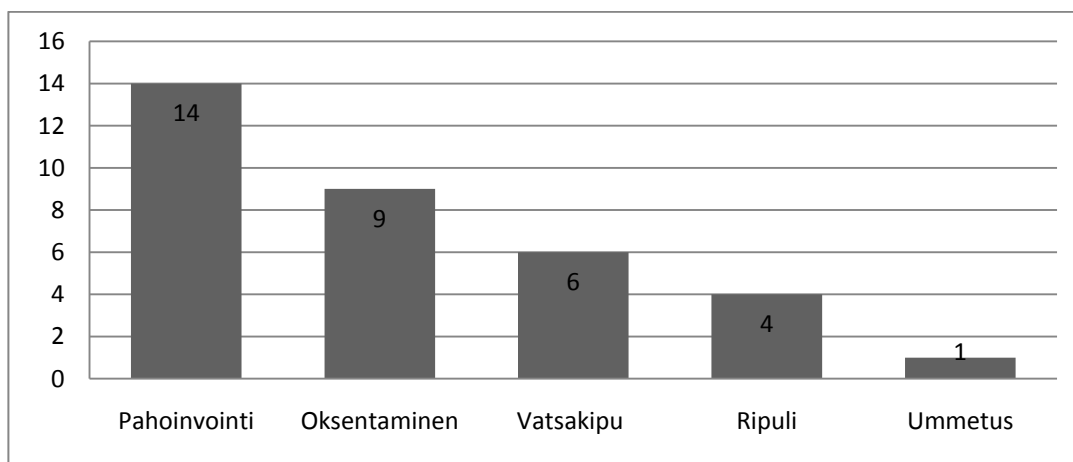
Sairastumisen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin vuonna 2009 kaikkiaan 110 kertaa. Allergisten reaktioiden vuoksi ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 44 kertaa. Vatsavaivojen takia ensiapupäivystykseen hakeuduttiin 34 kertaa. Päänsärky potilaita oli kaikkiaan 27 ja kuumeesta kärsi 5 potilasta. Kuviossa 23. kuvataan sairastumisia.

Kuvio 23. Sairastumisen vuoksi ensiapupäivystykseen hakeutuneet vuonna 2009.

Allergisista reaktioista suurin osa oli hyönteisten pistoja ja puremia. Hyönteisten pistoja ja puremia kirjattiin kaikkiaan 37 kertaa. Kuudella potilaalla oli ihottumaa ja yhdellä allergia oireilua. Vatsavaivat muodostuivat pahoinvoinnista, oksentelusta, ripulista, ummetuksesta ja vatsakivusta. Päänsärky potilaista yhdellä kirjattiin aiheuttajaksi migreeni. Kuumeilun aiheuttajia ei ollut kirjattu.

Vatsavaivoista pahoinvointi tapauksissa kolmessa oli tiedossa mahdollinen aiheuttaja. Sokeritaudista aiheutunut pahoinvointi kirjattiin kerran. Laktoosi-intoleranssi oli aiheuttajana kerran ja kerran oli myös antibioottikuuri aiheuttanut ensiapupäivystyskäynnin. Muiden vatsavaivojen aiheuttajia ei ollut kirjattu. Vatsavaivoja kuvataan kuviossa 24.

Kuvio 24. Vatsavaivoista aiheutuneet ensiapupäivystyskäynnit vuonna 2009.

Akuutteja sairastumisia tapahtui vuoden 2009 pelokuntanuorisoleirillä 7 kertaa. Kolmessa tilanteessa kyseessä oli hengitysvaikeus. Yhdessä tilanteessa hengitysvaikeuden aiheutti hyperventilaatio. Hätäensiapu, potilaan omat lääkkeet ja ensiapupäivystyksessä vietetty yö auttoivat. Yhdessä tilanteessa hengitysvaikeuden aiheutti astmakohaus. Jälleen annettu hätäensiapu ja potilaan omat lääkkeet auttoivat. Viimeisessä hengitysvaikeudessa aiheuttajana oli infektio. Ensiapuna auttoi höyryn hengittäminen spiralla, lepo ensiavussa yön yli ja lääkehoitona Panadol 500 mg. Potilas kuljetettiin

aamalla terveystieteiden tutkimuksessa ja potilaalla todettiin korvatulehdus, johon potilas sai antibioottikuurin.

Tajuttomuuskohtauksia tapahtui 3 kertaa vuoden 2009 palokuntanuorisoleirillä. Kaikissa tapauksissa aiheuttajana oli tavanomainen pyörtyminen. Ensiavuksi riitti hätäensiapu ja lepo. Viimeinen akuuttisairastuminen oli lämpöuupuminen ja potilaan vointi parani nesteytyksellä ja levolla.

Sairastuneiden ensiapu perustui vuonna 2009 lepoon, nesteytykseen ja ravintoon sekä oireen mukaiseen hoitoon tavanomaisilla reseptivapailla lääkkeillä. Potilaista 20 oli leirin aikana seurannassa ensiapupäivystyksessä muutamia tunteja. Kaksi potilaista oli seurannassa yön yli. Yksi vatsatautiin sairastunut potilas lähti kotiin sairauden pahetessa.

5 TOIMINTAOHJEKANSION VAATIMUKSET

Palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi tehdään liiton ensiapuvastaavien käyttöön ensiapupäivystyksen suunnittelua käsittelevä toimintaohjekansio. Toimintaohjekansion tarkoituksena on helpottaa, yksinkertaistaa ja selkeyttää ensiapupäivystyksen suunnittelemista palokuntanuorisoleireillä ja tukea ensiapuvastaavaa ensiapupäivystyksen käytännönjärjestelyiden toteuttamisessa.

Palokuntanuorisoleirien ensiapuvastaavien vastuulla on palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksen suunnittelu ja toteutus. Suunnitteluvaiheessa tulee muistaa monia asioita ja tietää mitä kaikkea tulee ottaa huomioon ensiapupäivystystä suunnitellessa. Pitää muistaa, että ensiapuvastaavan tulee olla yhteydessä moniin eri viranomaistoihin sekä tehdä erilaisia ilmoituksia ja lomakkeita ensiapupäivystystä varten. Ensiapupäivystyksen toteutus on paljon helpompaa, kun on ensin suunniteltu hyvin.

Erityisen tärkeä ja merkittävä toimintaohjekansio on tulevaisuudessa uusille ensiapuvastaaville jotka eivät aikaisemmin ole vastaavassa tehtävässä olleet. Uudet ensiapuvastaavat voivat olla henkilöitä jotka ovat toimineet ensiapupäivystyksessä ensiapupäivystäjänä tai vuoromestarina, mutta tuleva tehtävä on kuitenkin täysin erilainen. Ensiapuvastaava ei itse päivystä ensiapupäivystyksessä vaan toimii niin sanotusti virka-ajalla huolehtien ensiapupäivystyksen varusteista, tiloista sekä henkilöstö ja päivystysresursseista ja työskentelee yhteistyössä leirinjohton ja turvallisuuspäällikön kanssa. Vuoromestarit johtavat ensiapupäivystyksen toimintaa oman työvuoronsa aikana ja ensiapupäivystäjät työskentelevät päivystystehtävien merkeissä.

Ensiapuvastaavaksi voidaan valita tulevaisuudessa myös henkilö jolla ei ole kokemusta palokuntatoiminnasta tai palokuntanuorisoleireistä. Tässä tilanteessa tulevan ensiapuvastaavan on saatava riittävän kattavat tiedot palokuntatoiminnasta, palokuntanuorisotyöstä sekä palokuntaleireistä. Huomioon täytyy ottaa myös palokuntanuorisoleirillä esiintyvät tapaturma- ja sairastumisriskit sekä ensiapupäivystyksen toiminta.

Ohjeet ensiapupäivystyksen suunnittelemisesta palokuntanuorisoleireillä tulee olla mahdollisimman yksiselitteiset, helposti luettavissa olevat ja helposti päivitettävissä olevat. Ohjeet laaditaan tekstinkäsittelyohjelmalla ja ohjeista muodostetaan selkeässä järjestyksessä etenevä kokonaisuus jonka turvin ensiapuvastaava voi askeleittain edetä ensiapupäivystyksen suunnittelussa. Toimintaohjeista jätetään kaikki ylimääräinen pois, vain perusasiat kirjoitetaan tarkasti toimintaohjeeseen. Näin ollen toimintaohjetta on helppo selata ja lukea sekä niitä voidaan helposti vuosittain päivittää.

Toimintaohjekansion tulee pitää sisällään myös keskeisiä ensiapupäivystyksessä tarvittavia lomakkeita. Tärkein lomake on potilastietolomake jonka tulee olla helposti ja selkeästi täytettävä. Tämä on tärkeää jotta voidaan tilastoida ensiapupäivystyksen käynnit ja tilastoinnin avulla tutkia esimerkiksi tapaturmiin johtaneita tekijöitä. Toinen tärkeä lomake tulevaisuuden palokuntanuorisoleireillä on lomake mikä voidaan antaa nuoren mukaan, jos nuorella on esimerkiksi kivulias haava liikkumista haittaamassa. Tällä lomakkeella kouluttajat saavat tiedon, että nuorta ei saa rasittaa liikaa. Pitää myös

muistaa työvuorolistat, henkilöstöluettelot sekä tarkat kalustoluettelot. Kaikista näistä listoista on tehty eri versioita vuosien aikana yhä uudestaan ja uudestaan. Kaikki listat sijoitetaan liitteiksi toimintaohjeiden loppuun.

6 OPINNÄYTETYÖN ARVOINTI

Opinnäytetyön tarkoituksena oli helpottaa ja selkeyttää ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteutusta Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton järjestämällä palokuntanuorisoleireilla. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toimintaohjekansio, jonka avulla ensiapuvastaavat pystyisivät suunnittelemaan ja toteuttamaan ensiapupäivystyksen palokuntanuorisoleireille.

Opinnäytetyö oli kokonaisuutena haastava ja ja aika – ajoin myös hankalakin tehtävä. Kokonaisuutena ajatellen, opinnäytetyö vastaa tarkoitustaan ja tavoitetta. Haastavaksi opinnäytetyön teki tiedonhankinta, sekä opinnäytetyötä koskevan oleellisen tiedon jäsentäminen ymmärrettävään muotoon. Hankalaksi opinnäytetyön teki niin sanotun ”hiljaisen tiedon” eli opinnäytetyön tekijän ja opinnäytetyössä mukana olleiden henkilöiden kokemusperäisen tiedon saattaminen kirjalliseen muotoon. Kokemusperäistä tietoa opinnäytetyöhön liittyen on vuosien aikana kehittynyt todella paljon ja tästä tietomäärästä oleellisen tiedon löytäminen sekä tietojen yhteensaattaminen oli monta kertaa hankala tehtävä.

Tiedonhankinnassa käytettiin monia eri lähteitä. Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toimintaa käsiteltäessä lähteinä oli lähinnä historiateokset, muutamat sähköisessä muodossa olleet esitelmät ja suunnitelmat, sekä henkilökohtaiset tiedonannot. Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toiminnasta ei varsinaisia kirjoja ole saatavilla.

Ensiapupäivystystä käsiteltäessä oli lähdemateriaalia saatavilla ja helposti löydettävissä. Haastavaa oli löytää Suomen lainsäädännöstä ensiapupäivystyksen suunnitte-

luun ja toteuttamiseen liittyviä lakeja ja asetuksia. Suomen lainsäädäntö ei varsinaisesti määrittele ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteuttamista. Ensiapupäivystyksen suunnittelua ja toteutusta ohjeistetaan kirjallisuudessa eri asiantuntijoiden toimesta paljonkin. Etenkin sähköisessä muodossa löytyi hyvinkin luotettavia ja valtakunnallisesti käytössä olevia lähteitä.

Terveysriskien arviointia ja hallintaa koskevaa kirjallisuutta oli hankalaa löytää. Riskejä, riskienarviointia ja riskienhallintaa käsitellään erityisesti liiketalouden ja teknisten alojen kirjallisuudessa, mutta ne ovat luotettavia ja käyttökelpoisia myös terveysriskejä selvittäessä. Työturvallisuutta sekä yleisötapauksia koskevassa kirjallisuudessa terveysriskejä selvitetään opinnäytetyötä ajatellen selvästi. Tapaturmia ja terveyden edistämistä käsittelevää kirjallisuutta oli saatavilla riittävästi. Haastavaa oli palokuntanuorisoleireilla esiintyneiden tapaturmien ja sairastumisien selvittäminen. Ensiapupäivystyksen potilastietoja oli saatavilla vain vuosilta 2007 ja 2009. Vuoden 2009 ensiapupäivystyksen tilastoista kokosin excel-tilukkolaskentaohjelmalla tarkoituksenmukaisen tilaston jota voitiin käyttää lähdemateriaalina selvittäessä palokuntanuorisoleirillä tapahtuneita tapaturmia ja sairastumisia.

Opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä ajatellen opinnäytetyön tuloksena syntyneitä toimintaohjekansiota voidaan käyttää ensiapupäivystyksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Toimintaohjekansion laatimisessa käytettiin ajantasaista lainsäädäntöä ja kirjallisuutta sekä huomioitiin vuosien kokemuksen kautta syntynyt kokemusperäinen tieto. Toimintaohjekansion suunnitteluun ja toteutukseen sekä erityisesti toimintaohjekansion sisällön, luettavuuden, hyödynnettävyyden ja päivitettävyyden arviointiin osallistuivat usean vuoden ajan ensiapuvastaavana toiminut Heikki Haapala, turvallisuuspäällikkönä toiminut Noora Koivisto sekä leirinjohtajana toiminut Juho Ansio. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitosta toimintaohjekansion suunnitteluun ja arviointiin osallistuivat järjestöohjaaja Anssi Lamminen sekä koulutuspäällikkö Johanna Piiparinen.

Seuraavaksi ellämainittujen henkilöiden palautteet, korjausehdotukset ja arvioinnit. Ensiapuvastaava Heikki Haapalan toteaa lausunnossaan seuraavaa:

”Hieno suunnitelma ja mielestäni nyt erittäin hyvin toimiva. Kun vielä korjaat, niin poista toistuvia sanoja pois ja oikeinkirjoitusvirheet, niin tulee loistava. Virheitä näin äkkiä lukemalla, niin lastat ainakin tuentavälineissä. mm vuoromestarin/ ea-päivystän tehtäviä on jne. vedä vaan ranskalaiset viivat ja jätä pois tosituvat sanat.” (Haapala, 2009)

Lausunnon perusteella suoritettiin tarvittavat korjaukset. Kirjoitusasu ja lauserakenteet sekä kielioppi tarkastettiin. Kalustoluetteloista poistettiin ylimääräinen kalusto, jota ei tarvita.

Turvallisuuspäällikkö Noora Koivisto toteaa lausunnossaan seuraavaa:

”Vaikutti hyvältä ja kattavalta ohjeelta. Käytäntöhän sitten loppupeleihin sanelee esim kuka suorittaa kuljetuksen: huollolta auto ja turvan henkilö rattiin vai kuinka. Koska myöskään ainoata turvan käytössä olevaa autoa ei voi sitoa leirialueen ulkopuolelle ulottuviin tehtäviin pidemmäksi aikaa. Kuten tänä vuonna kuljetus Siikaisista Kankaanpään terveyskeskukseen. Tuosta on myös (tulevan) turvapäällikön helppo tehdä itselleen muistilista tiedotettavista asioista.” (Koivisto, 2009)

Turvallisuuspäällikön lausunto on erittäin tärkeä, jotta tulevaisuudessa ensiapuvastaavan ja turvallisuuspäällikön yhteistyö ja viestintä toimitivat saumattomasti. Kuljetuskaluston suhteen ensiapupäivystyksellä tulee olla ajoneuvo käytössään eli ajoneuvo, joka on osoitettu vain ensiapupäivystyksen käyttöön. Tämä muutos tehtiin toimintaohjekansioon ja se on toteutettavissa, koska palokuntanuorisoleireillä on miehistönkuljetusautoja joita voidaan käyttää leirillä.

Leirinjohtaja Juho Ansio toteaa lausunnossaan seuraavaa:

”Olihan se todella kattava kirjoitus. Muutama pikkuasia tuli mieleen. Alueennuorisotyöryhmässä ei tarvitse olla osastonjohtaja ja Leirin rakentamisen joka tehdään ennen leiriä ei ole pelkästään huollon tehtävänä vaan rakennusleiriläisten jossa on kylläkin paljon huollon porukkaa. Suunnittelu ja rakennusvastuu on huollolla. Ennen ja leirin aikaiset tekemiset olisi kenties voinut eritellä. Kurssijärjestelmä tuli muistaakseni jo 2008. Mutta mielestäni ihan OK.” (Ansio, 2009)

Leiriä edeltävät toimenpiteet ja leirin aikaiset toimenpiteet on kirjoitettu omiin kappaleisiin ja mahdollisuuksien mukaan niitä on yhdistetty. Pitää muistaa, että mikäli kaikki jaettaisiin suoraan leiriä edeltäviin toimenpiteisiin ja leirin aikana tapahtuviin toimenpiteisiin niin silloin kokonaisuus voisi muuttua liian sekavaksi.

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton koulutuspäällikkö Johanna Piiparinen toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Opinnäytetyöraportti oli myös selkeä ja hyvin rautalangasta väännetty malli. Sitä mietin olisiko pitänyt hieman enemmän avata aihetta: ensiapuhenkilöstön vastuut ja velvollisuudet leirillä. Koskeeko heitä mitkä velvollisuudet ja vastuut, mitä on lain mukaan pakko tehdä, mitä ei? En tiedä kuuluuko niitä enempää mieltä, mutta yleensä jos jotain tapahtuu, kysytään: toimittiinko, pitikö toimia, saako toimia, olisiko pitänyt tehdä...!? (Piiparinen, 2009)

Toimintaohjekansio perustuu ajantasaiseen lainsäädäntöön, kirjallisuuteen ja palokuntanuorisoleireillä vuosien aikana opittuihin käytäntöihin. Teoriaosuudessa kaikki on perusteltu ja määritelty edellä mainituilla lähteillä.

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton järjestöohjaaja Anssi Lammisen kanssa 10.11.2009 puhelimitse käydyssä neuvottelussa sain tarvittavat korjausehdotukset sekä tarkennusehdotukset koskien opinnäytetyön sisältöä ja oikeellisuutta. Muutamien kappaleiden sisältöä tarkennettiin sekä muutamiin kappaleisiin tehtiin sisällöllisiä muutoksia. Kaikki korjaukset ja tarkennukset saatiin onnistumaan hyvin ja sovitulla tavalla.

LÄHTEET

Aalto, P., Hjelt, S., Koivunen, P., Kujala, I. & Mallius, A. 2008. Palokuntayhdistys toimii. Satakunnan Painotuote Oy. Suomen Sopimuspalokuntien Liiton julkaisuja – A:1/2009.

Alaspää, A., Kuisma, M., Rekola, L., Sillanpää, K (toim). 2004. Uusi ensihoidon käsikirja. Kirjoittajat ja Kustannusosakeyhtiö Tammi. Gummerus Kirjapaino osakeyhtiö. Jyväskylä.

Alliniemi, J., Dahlberg, L., Piironen, K. 2003. Leirintäalueen turvallisuus. SF-Caravan ry. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Ansio, J. Lausunto opinnäytetyöstä. Leirinjohtaja. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: tonipekka@gmail.com. Lähetetty 28.10.2009 klo 17.10 [viitattu 06.11.2009].

Ensiapupäivystyksen dokumentit. 2009. Palokuntanuorisoleiri – Välke 09. Saatavilla: Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto.

Haapala, H. Ensiapuvastaava. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku. Lausunto opinnäytetyöstä. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: tonipekka@gmail.com. Lähetetty 26.10.2009 klo 23.27 [viitattu 06.11.2009].

Haapala, H. Ensiapuvastaava. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku, Henkilökohdainen tiedonanto 26.05.2009.

Hassila, J. 2003. Turvallisuutta – varmasti ja vapaaehtoisesti. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Kirjapaino Printteri. Raisio.

Hassila, J. (toim.) 2002. Kipinä - Palokuntanuorisotyöntekijän käsikirja. Helsinki. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry.

Kanerva, R. 2008. Työ turvalliseksi. Edita Publishig Oy. Edita Prima Oy. Helsinki.

Katajamäki, J. 2006. Aatteen paloa-arjen turvaa. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Tammer-paino. Tampere.

Kokoontumislaki 22.4.1999/530

Koskiranta-Pajunen, R. 2009. Suomen Punaisen Ristin ensiapupäivystäjä ja ensiapukouluttaja. Kankaanpää. Haastattelu 06.10.2009. Haastattelijana Toni-Pekka Kuusniemi. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Koistinen, P., Ruuskanen, S., Surakka, T. 2004. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Kirjoittajat ja Kustannusosakeyhtiö Tammi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Koivisto, N. 2009. Turvallisuuspäällikkö. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku. Lausunto opinnäytetyöstä. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: tonipekka@gmail.com. Lähetetty 27.10.2009 klo 22.58 [viitattu 06.10.2009].

Koivisto, N. 2009. Välke 2009 – Pelastussuunnitelma. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku.

Koivisto, N. 2008. Turvallisuuspäällikkö. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku, Henkilökohtainen tiedonanto 12.09.2009.

Kuusela, H., Ollikainen, R. 2005. Riskit ja riskienhallinta. Tampereen Yliopisto. Tampereen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Kuusniemi, T-P. 2009. Nuorisotyönohjaaja. Pohjois-Satakunnan toiminta-alue Kankaanpää, Henkilökohtainen tiedonanto 23.06.2009.

Lamminen, A. 2009. Järjestöohjaaja. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto ry. Turku, Henkilökohtainen tiedonanto 23.06.2009.

Lamminen, A. 2009. Järjestöohjaaja. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku. Lausunto opinnäytetyöstä. Puhelinneuvottelu 10.11.2009. Haastattelijana Toni-Pekka Kuusniemi. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Lamminen, A. 2009. Powerpoint – esitys Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton nuorisotyönohjaajille 26.08.2009. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku.

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. 2009. Jäsenistö. [viitattu 01.07.2009.]. Saatavissa: <http://www.lspel.fi/index.phtml?s=77>

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. 2009. Nuorisotyö. [Viitattu 01.07.2009.]. Saatavissa: <http://www.lspel.fi/index.phtml?s=275>

Pelastuslaki 13.6.2003/468

Piiparinen, J. 2009. Koulutuspäällikkö. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto. Turku. Lausunto opinnäytetyöstä. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: tonipekka@gmail.com. Lähetetty 30.10.2009 klo 11.50 [viitattu 06.11.2009].

Sahi, T., Castrèn, M., Helistö, N., Kämäräinen, L. 2006. Ensiapuopas. Suomen Punainen Risti. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. 2009. Palokuntanuorisotyön tarkoitus. [viitattu 01.07.2009]. Saatavissa: <http://www.spek.fi/Suomeksi/Palokuntatoiminta/>

Palokuntanuoret/Nuorisotyön_tarkoitus_ ja_tavoitteet.iw3

Suomen Punainen Risti. Mitä EA-päivystältä odotetaan. 2009. Verkkodokumentti. [viitattu 06.10.2009]. Saatavissa: www.redcross.fi/aktiivit/Ensiapuryhmät/aineistoja/ensiapupäivystykset/fi_FI/edellytykset/

Suomen Punainen Risti. Päivystyspalveluiden laatu Punaisen Ristin osastoissa. 2009. Verkkodokumentti. [viitattu 06.10.2009]. Saatavissa: www.redcross.fi/aktiivit/Ensiapuryhmät/aineistoja/ensiapupäivystykset/fi_FI/päivystyspalvelunlaatu/

Suomen Punainen Risti. Suositus päivystyspalvelun välineistä. 2009. Verkkodokumentti. [viitattu 06.10.2009]. Saatavissa: www.redcross.fi/aktiivit/Ensiapuryhmät/aineistoja/ensiapupäivystykset/fi_FI/päivystyspalvelunlaatu/

Terveys ja toimintakyky. 2003. Pääesikunnan terveydenhuolto-osasto. Ykkös-Offset Oy. Vaasa

Tiirikainen, K. 2009. Tapaturmat Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Edita Publishing Oy. Edita Prima Oy. Helsinki.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738

Vainikka, R. 2000. Palokuntanuoriso-osaston turvallisuusohje. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Kirjapaino Printteri. Raisio.

Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista. 18.6.2003/577

Viitala, A. 2008. Palokuntanuorissa on tulevaisuus. Teoksessa Honkala, J (toim). Palokuntanuorisotyötä Suomessa 100-vuotta 1908-2008. Lahti. Esa Print Oy, 14.

Vuoripuro, J. Suurten yleisötilaisuuksien turvallisuusopas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ja Keski-Uudenmaan Pelastuslaitos. 2007. Kirja ja Verkkodokumentti. Saatavilla: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ja www.kupelastus.fi/index.php?option=com_docman

Välikylä, T. 2003. Turvallinen yleisötilaisuus.Ympäristö ja Terveys-lehti. Vammalan Kirjapaino Oy. Pori.

LÄNSI-SUOMEN PELASTUSALAN LIITTO

TOIMINTAOHJEKANSIO ENSIAPUPÄIVYSTYKSEN SUUNNITTELEMISEKSI PALOKUNTANUORISOLEIREILLE

Toni-Pekka Kuusniemi

10/22/2009

Tämän toimintaohjekansion tarkoituksena on helpottaa ensiapuvastaavien työtä suunnitellessaan ja toteuttaessaan ensiapupäivystystä palokuntanuorisoleireille.

Toimintaohjekansio on suunnattu erityisesti tuleville ensiapuvastaaville jotka tulevat palokuntatoiminnan ulkopuolelta tai leiritoiminnan ulkopuolelta ensiapuvastaaviksi. Toimintaohjekansio toimii ohjeena ja apuvälineenä kokeneille ensiapuvastaaville.

SISÄLTÖ

1	LÄNSI-SUOMEN PELASTUSALAN LIITTO.....	4
1.1	PALOKUNTATOIMINTA	5
1.2	PALOKUNTANUORISOTYÖ	6
1.3	NUORISOTYÖN ORGANISAATIO	7
2	PALOKUNTANUORISOLEIRI.....	9
2.1	LEIRITYÖRYHMÄ.....	10
2.2	LEIRIN TOIMIALAT.....	11
2.2.1	KOULUTUS	11
2.2.2	MUONITUS.....	12
2.2.3	HUOLTO.....	13
2.2.4	TIEDOTUS.....	14
2.2.5	TURVALLISUUS.....	15
2.3	LEIRITYÖRYHMÄN TOIMINTA	17
3	ENSIAVUN SUUNNITTELU.....	19
3.1	LEIRIALUEEN HUOMIOIMINEN	22
3.2	ENSIAVUN RESURSSIT	25
3.2.1	HENKILÖSTÖ.....	26
3.2.2	TOIMITILAT	28
3.2.3	ENSIAPUKALUSTO	31
3.3	YHTEISTYÖTAHOT.....	32
3.3.1	TERVEYSKESKUS	33
3.3.2	SAIRAANKULJETUS.....	34

3.3.3	KESKUSSAIRAALA.....	34
3.3.4	PALOKUNNAT	35
4	PÄIVYSTYSTOIMINTA	36
4.1	ENSIAPUVASTAAVA	37
4.2	VUOROMESTARI	38
4.3	PÄIVYSTÄJÄ	39
4.4	KIRJAAMINEN	40
4.5	ARKISTOINTI.....	41
5	KALUSTOLUETTELOT JA LOMAKEPOHJAT	43

1 LÄNSI-SUOMEN PELASTUSALAN LIITTO

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton tehtävänä on edistää jäsentensä, kansalaisten, yhteisöjen ja laitosten valmiuksia ihmisten, omaisuuden ja ympäristön turvaamiseksi onnettomuustilanteissa normaali- ja poikkeusoloissa.

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto on palo- ja pelastusalan asiantuntijajärjestö, jonka toiminnasta suuren osan muodostaa palokuntatoiminta. Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto vastaa vapaaehtoispalokuntien hälytysosastojen sopimuksien mukaisesta palokuntakoulutuksesta yhdessä Satakunnan – sekä Varsinais-Suomen Pelastuslaitosten kanssa. Liitto on perustettu vuonna 1933. Jäseniä ovat:

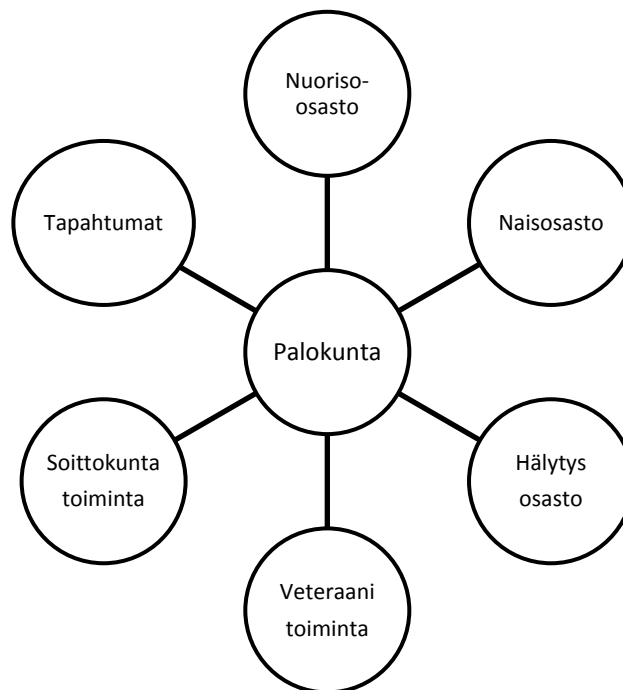
114 PALOKUNTAA

50 KUNTAA

30 YRITYSTÄ

20 YHDISTYSTÄ

1.1 PALOKUNTATOIMINTA

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton 115 vapaaehtoista palokuntaa vastaavat paikkakunnallaan sammutus- ja pelastustoimesta, joissa ei ole vakinaista pelastustoimea. Vakinaisen pelastustoimen omaavissa kunnissa vapaapalokunnat toimivat tuki- sekä reservipalokuntina.

1.2 PALOKUNTANUORISOTYÖ

Palokuntanuorisotyön periaatteet ovat kasvattaminen, kouluttaminen ja valistaminen. Kasvattamisen tarkoituksena on tukea nuoren kasvua ja kehitystä kohti aikuisuutta. Kasvattamisen tavoitteena on nuoren itsenäisyys, omatoimisuus, yhteistyökyky, sekä positiivinen asenne yhteiskuntaa ja ihmisiä kohtaan, sekä turvallisuuteen perustuva ajattelutapa.

Koulutuksen tarkoituksena on palokuntatoiminnan jatkuvuuden turvaaminen. Koulutuksen tavoitteena on saada uusia jäseniä palokuntien hälytysosastoihin. Nuoriso-osastot ovat tärkein rekrytointikanava palokuntien hälytysosastoihin.

Valistuksella pyritään herättämään nuorissa paloturvallista asennetta ja mielenkiintoa turvallisuuskysymyksiin. Valistuksella jaetaan turvallisuustietoa myös muille kansalaisille.

1.3 NUORISOTYÖN ORGANISAATIO

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton alueella palokunta-työ, mukaan lukien nuorisotyö on jaettu 9 toiminta-alueeseen, jotka muodostuvat alueen palokunnista.

Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toiminta-alueet:

Toiminta-alueilla toimivat nuorisotyöryhmät. Aluetoimikunta asettaa nuorisotyöryhmän, johon kuuluu alueen nuorisotyönohjaaja sekä 4-6 muuta jäsentä. Työryhmän puheenjohtajana toimii alueen nuorisotyönohjaaja. Työryhmä valitsee keskuudestaan alueen varanuorisotyönohjaajan, sihteerin sekä muut mahdolliset toimihenkilöt. Toiminta-alueiden nuorisotyönohjaajat muodostavat Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton hallituksen alaisen nuorisotyövaliokunnan, jota johtaa Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton nuorisotyönjohtaja.

NUORISOTYÖVALIOKUNTA 2009

Liiton nuorisotyönjohtaja

Auranmaa

Kaakkois-Satakunnan ja Vammalan seutu

Pohjois-Satakunta

Porin seutu

Rauman seutu

Salon seutu

Turun seutu

Vakka-suomi

Liiton kilpailuvastaava

Järjestöohjaaja, sihteeri

Juho Ansio

Susanna Tenhunen

Maarit Tiittanen

Toni-Pekka Kuusniemi

Antti Loimainen

Kari-Pekka Tuominen

Tero Kannisto

Heli Järvelä

Esko Lehtonen

Esa Rannikko

Anssi Lamminen

2 PALOKUNTANUORISOLEIRI

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto on järjestänyt palokuntanuorisoleirejä vuodesta 1947 alkaen jolloin järjestettiin ensimmäinen palokuntanuorisoleiri Säskylässä. Vuotta aiemmin järjestettiin kokeiluleiri Liedossa. Leirin ajankohta on yleensä heinäkuun ensimmäinen viikko.

PALOKUNTANUORISOLEIREJÄ

Nro.	Vuosi	Paikka
56.	2002	Pohjola Suurleiri 2002, Turku (valtakunnallinen)
57.	2003	Bränvaht-leiri, Rauma
58.	2004	Liekki 2004, Harjavalta
59.	2005	Tulikukko 2005, Laitila
60.	2006	Yötön Yö, Rovaniemi (valtakunnallinen)
61.	2007	Tulijoutsen, Salo
62.	2008	TuliHirvi, Huittinen
63.	2009	Välke nollaysi, Siikainen
64.	2010	Palotarus, Padasjoki (valtakunnallinen)
65.	2011	Auranmaa
66.	2012	Turun seutu ?

2.1 LEIRITYÖRYHMÄ

Länsi-Suomen Pelastusalan Liitto toimii palokuntanuorisoleirin vastuullisena järjestäjänä. Liiton nuorisotyövaliokunta nimeää leirityöryhmän suunnittelemaan sekä kehittämään tulevaa leiriä.

LEIRITYÖRYHMÄ VUONNA 2009 SIIKAISISSA

Leirinjohtaja	Juho Ansio	Panelian VPK
Leirin varajohtaja	Esko Lehtonen	Karjalan VPK
Leiri-isäntä	Matti Tervakangas	Pelastuslaitos
Pääemäntä	Hillevi Kiema	Kauttuan teht. VPK
Huoltopäällikkö	Toni Lintula	Halikon VPK
Koulutuspäällikkö	Mikko Rauhanen	Maarian VPK
Tiedotuspäällikkö	Harri Viitasalo	Kankaanpään VPK
Turvapäällikkö	Noora Koivisto	Tampereen VPK
Toiminta-alueen edustaja	Jani-Petteri Vienola	Niinisalon sot. palok.
Palokunnan edustaja	Sakari Aho	Siikaisten VPK
Sihteeri, järjestöohjaaja	Anssi Lamminen	LsPel

2.2 LEIRIN TOIMIALAT

2.2.1 KOULUTUS

Palokuntanuorten koulutusjärjestelmä perustuu nousujohteiseen kurssijärjestelmään, jonka tarkoituksena on palo- ja pelastusalan perusteiden opettaminen nuorille sekä nuorten yleinen kansalaiskasvatus ja nuorten kasvun ja kehityksen edistäminen.

LSPeL otti TuliHirvi-leirillä vuonna 2008 käyttöön uuden palokuntanuorten valtakunnallisen nuorison peruskoulutusjärjestelmän, joka muodostuu alkukursseista, tasokursseista ja tiiviskurssista sekä jatkokursseista. Alkukurssit ovat palokuntaan perehdyttämistä ja yleistä kansalaiskasvatusta. Tasokurssit sisältävät onnettomuuksien ennaltaehkäisyä, sammutusharjoituksia sekä ensiapua. Tiiviskurssin ansiosta vanhemmat mukaan tulevat nuoret voivat kiriä itsensä ikäistensä koulutustasolle.

Jatkokurssit ovat erilaisia syventäviä kursseja, joita nuoret voivat suorittaa oman mielenkiintonsa mukaisesti. Liitot voivat

itse päättää mitä jatkokursseja järjestävät. Kaikkia ei tarvitse järjestää. Yksi jatkokursseista on esimerkiksi vesipelastuskurssi.

Koulutusjärjestelmässä alkukurssit 1-2 suoritetaan ensin ja sen jälkeen järjestyksessä tasokurssit 1-4. Tiiviskurssilla voi korvata tasokurssit 1-2. Kaikille kursseille on olemassa alaikärajat, joita ei tule noudattaa. Alkukurssille 1 osallistuvan nuoren tulee leirivuonna täyttää 7 tai 8 vuotta ja alkukurssille 2 osallistuvan nuoren tulee leirivuonna täyttää 9 tai 10 vuotta. Tasokurssille 1 alaikäraja on 11-vuotta. Tasokurssille 2 alaikäraja on 12-vuotta ja tasokurssille 3 alaikäraja on 13-vuotta sekä tasokurssille 4 alaikäraja on 14-vuotta. Jatkokursseilla alaikärajat ovat järjestettävistä kursseista riippuen 15 tai 16 vuotta.

2.2.2 MUONITUS

Muonituksen tehtävänä on järjestää ruokailut leirillä, joita on päivän aikana kaikkiaan neljä. Ruokailuihin siirrytään kurssitain ja aina käsienpesulinjaston kautta. Ensiavun henkilökunta valvoo käsien pesua. Ruoka jaetaan muonituksen henkilökunnan toimesta ruoanjakolinjastosta. Ruokailun jälkeen ruokailuastiat pestään astianpesulinjastossa. Astioiden pesua valvoo huolto. Ruokailtaessa ei käytetä kertakäyttöastioita

Muonituksessa toimii omavalvontavastaava, jonka tehtävänä on varmistaa ruoanvalmistuksen hygienian mittaamalla elintarvikkeiden ja ruokien, sekä astioiden pesuveden lämpötiloja. Muonituksessa toimii myös diettikeittäjä, joka vastaa erikoisruokavalioista. Erikoisruokavalioita varten on oma linjastonsa ruokailupaikalla.

2.2.3 HUOLTO

Huollon merkittävin tehtävä on muonitushuolto. Huolto rakentaa käsienpesu- ja astianpesulinjastot, sekä ylläpitää niitä. Huolto huolehtii ruokailupaikan pöytien puhtaana pidosta. Pöydät puhdistetaan aina ruokailujen jälkeen ja desinfioidaan ennen seuraavaa ruokailua. Ajallisesti suurin tehtävä on astioiden pesuveden lämmitys, joka toteutetaan puulämmitteisillä vesipadoilla.

Jätehuollon toteuttaminen on tärkeä tehtävä leirin hygienian ja viihtyvyyden kannalta. Huolto järjestää leirialueelle roskasäiliöitä ja roskakoreja, sekä tupakointipaikat. Jätehuoltoon kuuluu myös jätevesien ohjaaminen kunnan viemäriverkoston astian- ja käsienpesulinjastolta, sekä käsienpesupaikoilta. Siirrettävien käymälöiden hankinta ja huolto on myös huollon tehtävä. Siirrettävien käymälöiden yhteydessä tulee olla käsienpesu mahdollisuus. Saniteetti- ja pesutilojen huolto kuuluu huollon tehtäviin.

Sähkö- ja vesijohtoverkon rakentaminen kuuluu huollolle. Sähköä tarvitsevat turvallisuuden ja huollon toimipisteet, sekä leiriradio. Tarvittaessa sähköä toimitetaan myös muille toimialoille. Vesijohtoverkolla toimitetaan vesi käsien- ja astioiden pesua varten, sekä juomavesi leirialueelle.

Tilapäisesti rakennetuista leirirakenteista ja katoksista, niiden huollosta ja turvallisuudesta vastaa huolto.

2.2.4 TIEDOTUS

Leirillä tiedottamisesta huolehtivat leirilehti ja leiriradio. Leirilehti ilmestyy 3 kertaa leirin aikana. Ensimmäinen lehti ilmestyy leirin alkaessa. Toinen lehti ilmestyy leirin puolella välissä ja viimeinen lehti ilmestyy leirin lopulla. Leirilehti on hyvä tiedotuskanava nuorille, koska lehden sisällön vuoksi leiriläiset odottavat leirilehden ilmestymistä innokkaasti. Tapaturmien ja sairastumisen ehkäisyssä leirilehti on hyvä apuväline. Leiriläisiä voidaan leirilehden avulla muistuttaa puhtauden, ruokailujen ja oikeanlaisen vaatetuksen merkityksestä. Jokaiseen leirilehteen voisi ensiapuvastaava kehittää pienen tiedotteen tapaturmien ja sairauksien välttämiseksi.

Leiriradio on Suomen pitkäaikaisin tilapäinen radioasema. Leiriradio lähettää VHF- taajuista radiolähetystä sekä erillisen

kuulutusjärjestelmän kautta. Leiriradio on hyvä tiedotuskanava nuorille. Sairastumisia pystytään ehkäisemään tiedottamalla leiriläisille ajankohtaisista teemoista kuten pukeutumisesta, juomisesta ja käsienpesusta. Tapaturma- ja sairastumistilanteissa leiriradion kautta saadaan nuoriso-osaston vastuuhenkilö tarvittaessa nopeasti ensiapupisteelle.

Poikkeusolojen viestintä on ensiarvoisen tärkeää. Juomaveden saastuminen, luonnononnettomuus, vatsatautiepidemia, ruokamyrkytys, tulipalo tai liikenneonnettomuus vaatii reaaliaikaista viestintää.

2.2.5 TURVALLISUUS

Leirin turvallisuudesta huolehtii leiriturva. Leiriturvan tehtävänä on järjestyksen valvonnan järjestäminen, paloturvallisuuden takaaminen sekä ensiaputoiminta. Järjestyksen valvonnalla pyritään ehkäisemään leirin toiminnasta ulkopuolisille aiheutuvia haittatekijöitä sekä suojaamaan leiriläiset ulkopuolisilta uhkatekijöiltä. Järjestyksen valvonnalla pyritään takaamaan turvallinen leiriympäristö valvomalla leirisääntöjen noudattamista. Leiriturvalla on päivystyspiste leirin pääsisäänkäynnin yhteydessä. Leirillä kiertää järjestyksen valvoja pareittain ympärivuorokauden.

Paloturvallisuudesta vastaa leiripalokunta, joka muodostetaan leiriturvan päivystävästä työvuorosta. Leiripalokunnan tehtävänä on palotarkastuksien suorittaminen leirialueella sekä tulipalo ja onnettomuustilanteissa suorittaa sammutus- ja pelastustoimintaa.

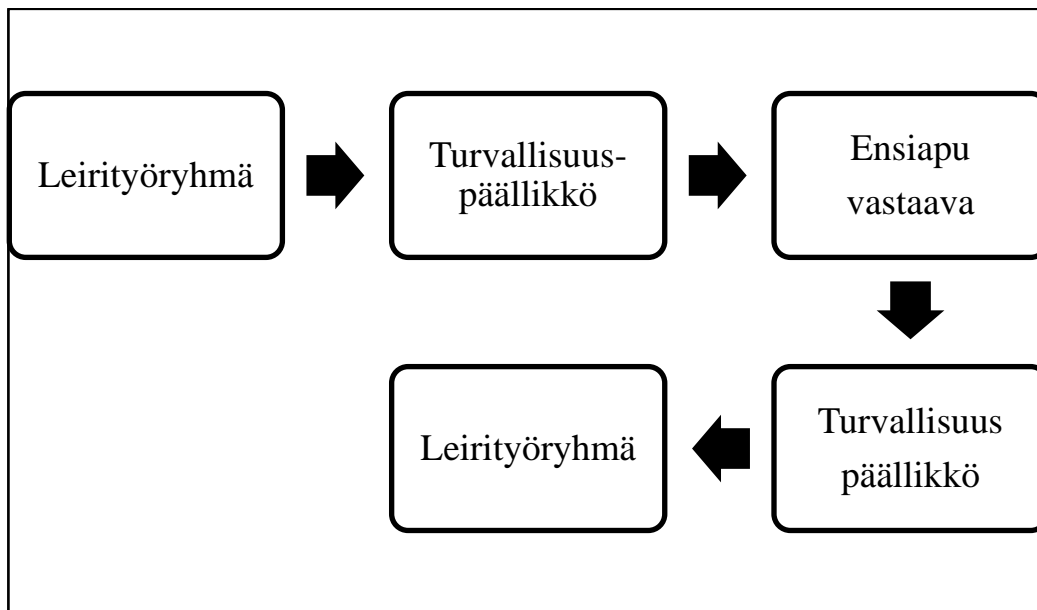
Ensiapuvastaava vastaa ensiapupäivystyksen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Ensiapupäivystyksen tehtävänä on hoitaa lievät tapaturmat ja sairastumiset sekä toimia ensivasteena vakavammissa loukkaantumisissa ja sairaskohtauksissa. Ensiapupäivystyksessä toimii koulutettu henkilöstö ja ensiapupäivystykselle on osoitettu toimitilat. Ensiapupäivystyksellä on käytössään tavanomaisia ensiapuvälineitä ja tarvikkeita sekä reseptivapaita lääkkeitä.

2.3 LEIRITYÖRYHMÄN TOIMINTA

Leirityöryhmän toimivuuden kannalta on leirityöryhmän henkilöstömäärä aikanaan supistettu mahdollisimman pieneksi. Leirityöryhmä on keskeisten toimialojen vastuuhenkilöiden ja edustajien muodostama toimielin joka vastaa kokonaisvaltaisesti leirin suunnittelusta.

Merkittävä tekijä leirin suunnittelussa on toimialojen sisäinen viestintä ja yhteistyö. Toimialat suunnittelevat oman toimintansa ja raportoivat siitä leirityöryhmälle. Näin ollen ei tarvitse leirityöryhmässä käsitellä jokaisen toimialan sisäisiä yksityiskohtia.

Ensiapupäivystyksen suunnittelussa tärkeässä osassa on turvallisuuspäällikön ja ensiapuvastaavan keskinäinen yhteydenpito ja yhteistyö. Leirityöryhmän päätökset tulee saattaa ensiapuvastaavan tietoon ja vastaavasti ensiapuvastaavan tarpeet tulee saattaa leirityöryhmän tietoon. Tätä kuvataan kuviossa 1 seuraavalla sivulla.

Kuvio 1. Viestintä ja yhteistyö palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksen suunnittelussa ja ensiapupäivystyksen toteuttamisessa.

3 ENSIAVUN SUUNNITTELU

Leiripaikan suunnittelu alkaa tavallisesti vuotta ennen leiriä. Yleensä edellisen leirin aikana. Leiripaikan valitsee kukin toiminta-alue omalla vuorollaan omalta toiminta-alueeltaan. Leiripaikan valitsee toiminta-alueen nuorisotyöryhmä alueen nuorisotyönohjaajan johdolla. Leiripaikan valintaan osallistuvat myös aluetoimikunta sekä paikkakunnan viranomaiset ja kunnan / kaupungin hallinto.

Leiripaikan valinnan jälkeen liiton nuorisotyövaliokunta nimittää leirityöryhmän. Samassa yhteydessä tulisi selvittää tuleva ensiapuvastaava. Leirityöryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran ennen vuoden vaihdetta. Viimeinen kokous järjestetään leirin jälkeen syksyllä.

Turvallisuuspäällikön tulisi jokaisen leirityöryhmän kokouksen jälkeen olla ensiapuvastaavaan yhteydessä ja lähettää sähköpostilla ensiapupäivystystä ja turvallisuutta koskevat asiat.

Kuitenkin olisi tärkeää, että ensiapuvastaava osallistuisi ensimmäiseen leirityöryhmän kokoukseen. Tällöin ensiapuvastaava saisi hyvät tiedot paikkakunnasta ja leirialueesta sekä pääsisi tutustumaan leirialueeseen. Näiden perustietojen avulla on ensiapuvastaavalla erittäin hyvät mahdollisuudet alkaa suunnittelemaan ensiapupäivystäystä palokuntanuorisoleirille.

Paikkakunnan edustajat tietävät alueensa terveyskeskuksen sijainnin ja päivystysajat sekä sairaankuljetuksen valmiudet ja toimintavalmiusajat. Näillä on merkitystä ensiapupäivystäystä mitoitettaessa. Mitä kauempana terveyskeskus sijaitsee ja mitä epäsäännöllisempiä päivystysajat ovat, niin sitä paremmat ensiapuvalmiudet tulee järjestää. Etenkin, jos paikkakunnan sairaankuljetuksen vahvuus on pieni, varallaolo päivystäystä paljon ja kohteeseen tulo aika on pitkä, niin silloin tulee ensiapuvalmiuteen panostaa erityisesti.

Mikäli lähimmän terveyskeskuksen ja terveysaseman päivystysajat vaihtelevat ja sairaankuljetusresurssit paikkakunnan alueella ovat pienet, voi alueen ensihoidon vastuulääkäri edellyttää ERILLISTÄ sairaan-

kuljetusvalmiutta leirille tai antaa ERITYISMÄÄRÄYKSIÄ ensiapupäivystyksen toteuttamiseksi. Erillistä sairaankuljetusvalmiutta edellytetään tilanteissa, joissa tapahtumasta aiheutuvat kiireettömät sairaankuljetustehtävät voivat sitoa paikkakunnan ainoan sairaankuljetusyksikön kiireettömään tehtävään ja näin ollen paikkakunnalla ei ole sairaankuljetusyksikköä kiireellisiä tilanteita varten.

Tapahtuman mukaan voi alueen ensihoidon vastuu lääkäri antaa erityismääräyksiä esimerkiksi ensiapuvalmiuteen. Mikäli tapahtumassa on tuhansia osallistujia ja selkeitä tapaturma ja sairastumisriskejä voidaan edellyttää ensiapupäivystykseltä esimerkiksi lääkärin päivystystä ympärivuorokauden.

3.1 LEIRIALUEEN HUOMIOIMINEN

Selvitä leirialueen sijainti

Selvitä tarkasti leirialueen laajuus kartoista sekä tutustu huolellisesti koko leirialueeseen. Tärkeää on selvittää leirialueen eri paikkojen ja toimintojen sijainnit. Leirialue muodostuu majoitusalueista, joita ovat telтта-alue ja asuntovaunualue sekä koulutusalueesta, ruokailualueesta, kilpailualueesta ja parkkialueista. Tärkeää on tutustua myös leirin käytössä oleviin tiloihin, joita tyypillisesti on koulut, liikuntahallit, jäähallit, uimahallit.

Laajan ja hajautetun leirialueen erityispiirteitä

Hätätilapotilas tulisi yleisötapahtumissa tavoittaa viidessä minuutissa avun pyynnöstä. Tämä on tärkeää muistaa, mikäli leirialue on jouduttu hajauttamaan laajalle alueelle. Tyypillistä on, että esimerkiksi telтта-alue on jouduttu jakamaan kahteen osaan ja välttämättä varsinaista koulutusaluetta ei ole vaan koulutusta järjestetään ympäri leirialueen. Tästä johtuen on tiedettävä missä leiriläiset päivän aikana ovat ja mitä ovat tekemässä sekä mitkä ovat kulkuväylät ensiapupäivystyksestä eri paikkoihin leirialueella.

Laajalla ja / tai hajautetulla leirialueella voi olla tarvetta erillisille ensiapupartioille tai erillisille pienemmille ensiapupisteille. Kieräviä ensiapupartioita tai pienempiä ensiapupisteitä tarvitaan erityisesti silloin, kun koulutusalue sijaitsee ensiapupisteestä kohtuuttoman kaukana. Näissä tilanteissa tulee ensiapupartioilla olla käytössään tarkoituksen mukainen ajoneuvo, ensiapukalusto sekä viestivälineet. Tärkeää on huomioida, että hälytysajoneuvoilla tulee olla esteetön pääsy leirialueelle sekä leirialueen eri paikkoihin.

Leirialueen liikennерiskit

Yleisötilaisuuksissa ja tapahtumissa on aina erilaisia riskejä, jotka uhkaavat tapahtuman osallistujien terveyttä. Tyypillinen riskitekijä on liikenne. Tärkeää on huomioida leiristä aiheutuva liikenne ja ulkopuolinen liikenne sekä tehtävät liikennejärjestelyt. Mikäli ulkopuolista liikennettä tulee leirialueella olemaan tai leiriläiset joutuvat kulkemaan leirin ulkopuolella tulee ulkopuolisia varoittaa tarkoituksenmukaisilla liikennemerkeillä sekä alhaisemmillä nopeusrajoituksilla. Etenkin selkeissä vaaran paikoissa esimerkiksi teiden ylityspaikoissa. Leirialueen sisällä tapahuva liikenne tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää siten, että raskasliikenne ja kevytliikenne kulkisivat omia kulkuväyliään. Tämä ei tosin ole helppoa eikä aina läheskään mahdollista. Näissä tilanteissa alhaiset nopeusrajoitukset, selkeät liikennesäännöt, suojavälineiden käyttö sekä liikenteen rajoittaminen minimiin parantavat leirin liikenneturvallisuutta selvästi.

Leirialueen tapaturmariskit

Yleisötilaisuuksissa ja tapahtumissa on aina erilaisia riskejä, jotka voivat aiheuttaa tapaturmia. Näitä riskejä ovat kaatumiset, törmäämiset, putoamiset ja puristuksiin joutuminen, jotka aiheuttavat erilaisia vammoja. Tapaturmat aiheuttavat fyysistä ja psyykkistä kärsimystä sekä voivat aiheuttaa myös taloudellisia menetyksiä. Äärimmäisimmät seuraukset tapaturmista ovat pysyvät vammat ja pahimpana tapaturmasta aiheutuva kuolema. Tapaturmat kuormittavat leirin ensiapupäivystystä sekä paikkakunnan terveydenhuolto organisaatiota.

Näistä tekijöistä johtuen on tärkeää tunnistaa leirialueella esiintyviä kaatumisiin, törmäämisiin, putoamisiin sekä puristuksiin joutumiseen mahdollisesti johtavia riskejä. Näihin riskeihin tulee ennalta varautua ja riskejä tulee ennalta pyrkiä vähentämään sekä pienentämään, jotta tapaturmia ei pääsisi syntymään ja jos tapaturma sattuu olisi seuraamukset mahdollisimman lieviä.

Kaatumisia ja törmäämisiä voidaan tehokkaasti ehkäistä monella eri tavalla. Kulkuväylien tulisi olla tasaisia ja esteettömiä. Jyrkkiä portaita tai kierreportaita ei tulisi käyttää, jos kulkuväylä voidaan järjestää vaihtoehtoisella tavalla. Korkeat kynnykset tulee merkitä asiallisesti niiden havaitsemiseksi, tai tulee rakentaa luiskat kulkemisen helpottamiseksi. Tilapäisrakennelmien tukinarut ja painot tulee asettaa niin, etteivät ne aiheuta törmäämistä tai

sitten ne tulee merkitä huolellisesti. Teltta-alueella telttojen kulkuaukot tulisi järjestää niin, että teltta-alueelle muodostuisi selkeät kulkuväylät eikä telttojen ja telttanarujen välissä tarvitsisi kulkea. Piha-alueiden kivetyksien ja korkeiden reunojen kautta kulkua tulisi välttää. Muut mahdolliset kaatumiseen ja törmäämiseen altistavat vaarat tulee myös tunnistaa ennen leirin alkamista. Esimerkiksi suuret lasipintaiset ovet tulee merkitä päin kävelemisen estämiseksi.

Putoamisia ja puristuksiin joutumisia voidaan myös tehokkaasti ehkäistä monella eri tavalla. Katoilla ja parvekkeilla oleskelu tulee kieltää ja pääsy korkeisiin paikkoihin tulee estää. Poikkeuksena koulutustoiminta, jossa noudatetaan turvallisuusmääräyksiä. Lastaussilloille ja tasanteille pääsy tulee olla ainoastaan niillä leirintoimialoilla, jotka sitä toiminnassaan tarvitsevat. Tyyppillisesti huolto ja muonitus voi tarvita pääsyä lastaussilloille. Lastausluiskiin kaiteiden yli putoaminen tulee estää tarvittaessa korkeammilla kaiteilla tai sulkemalla lastausluiska kokonaan, jos se on mahdollista. Varoituskyltit voivat olla tarpeen. Leirialueella ei saa olla avonaisia kaivoja tai viemäreitä. Ne tulee peittää ja niistä tulee varoittaa. Tämä on tärkeää huomioida ennen leirin alkua uudelleen koska voi olla, että leirialueella on tehty esimerkiksi maanrakennustöitä, joka on jäänyt kesken. Leirialueella olevat jyrkät reunat ja kaivannot tulee merkitä asiallisesti ja niiden läheisyyteen pääsy tulee estää. Ahtaisiin paikkoihin ja takalukkoon meneviin paikkoihin pääsy tulee estää ja niistä tulee varoittaa. Erityisesti kellarit, kattilahuoneet ja pannuhuoneet ovat monesti ahtaita ja lukitusjärjestelmät voivat olla takalukkoon johtavia. Painavien esineiden kaatuminen leiriläisten päälle tulee estää ja niistä tulee varoittaa. Erityisesti tulee huomioida tilapäisrakennelmien huolellinen tukeminen ja kiinnittäminen sekä myös telttojen kiinnitykset ja tuennat. Muut mahdolliset putoamisvaarat ja puristumisvaarat tulee myös tunnistaa ennen leirin alkamista.

3.2 ENSIAVUN RESURSSIT

Ensiapupäivystyksen resurssit eli voimavarat tulee selvittää hyvissä ajoin ennen leirin alkua. Palokuntanuorisoleiri on tapahtuma, johon laki määrää hätäensiapuvalmiuden eli ensiapupäivystyksen tulee pystyä turvaamaan potilaiden peruselintoiminnot yksinkertaisilla henkeä pelastavilla ja turvaavilla toimenpiteillä.

Ensiapupäivystyksen toimihenkilöt ovat valtaosin kokeneita terveydenhuollon ammattilaisia sekä kokeneita ensiaputoiminnasta palokuntien ensiapu- ja ensivastetoiminnan ansiosta.

Ensiapupäivystyksellä on monipuolinen kalusto ja riittävästi monipuolisia ensiaputarvikkeita tavallisimpien tapaturmien ja sairastumisien hoitamiseksi sekä perusedellytykset akuuttien sairaskohtauksien ja vakavien tapaturmien ensiavuksi.

3.2.1 HENKILÖSTÖ

Leirille ilmoittaudutaan erikseen ilmoitettuun päivämäärään mennessä. Leirin aikuiset eli toimihenkilöt täyttävät erillisen toimihenkilökortin jolla ilmoittautuvat leirille ja tiettyyn tehtävään.

Leiri-ilmoittautumisien jälkeen liiton toimistosta lähetetään sähköpostilla kopiot ensiapupäivystykseen ilmoittautuneista henkilöistä.

Ensiapuvastaavan tulee tarkastaa jokainen saapunut ilmoittautuminen ja ilmoittautuneiden koulutustausta. Kouluttamattomat henkilöt tulee perehdyttää ensiapupäivystyksen toimintaan viimeistään leirin alkaessa.

Kouluttamattomat henkilöt toimivat ensiapupäivystyksen vuoromestarin alaisuudessa joten vuoromestarilla on suuri vastuu kouluttamattomista toimihenkilöistä.

Henkilöstön vaatimukset ensiapupäivystykseen:

- 18 vuoden ikä.
- B-luokan ajokortti.
- Hyvä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kunto.
- Terveystieteiden ammattitutkinto tai,
SPR:n ensiapukurssit 1 & 2 tai,
Palokuntien ensiapukurssi.
- Hyväksi luetaan suoritettu ensivastekurssi.
- Hyväksi luetaan voimassa olevat ensivasteen lääkeluvat.
- Ensiapuhenkilöstön tulee hallita haavanhoitotuotteiden ja sidosmateriaalien oikea oppinen käyttö.
- Ensiapuhenkilöstön tulee tietää leirillä käytössä olevat reseptivapaat lääkkeet ja niiden turvallinen käyttö.
- Ensiapuhenkilöstön tulee tietää ja tuntea tavallisimmat leirillä esiintyvät tapaturmat ja sairastumiset sekä niiden ensiapu.
- Ensiapuhenkilöstön tulee tunnistaa jatkohoitoa vaativat potilaat ja osata lähettää potilaat jatkohoitoon.

3.2.2 TOIMITILAT

- Ensiapupäivystykseen tulee päästä helposti paarien kanssa sisälle ja ensiapupäivystyksen läheisyyteen tulee päästä sairausautolla. Ensiapupäivystyksellä tulee olla käytössään miehistönkuljetusauto.
- Ensiapupisteen valaistuksen tulee olla riittävä. Parhaimmassa tapauksessa ensiapupäivystyksessä voi työskennellä lääkäri joka tarvitsee riittävästi valoa esimerkiksi haavojen ompelua varten.
- Ilmanvaihdon varmistamiseksi koneellinen ilmanvaihto tulee olla päälle kytkettävissä, mikäli ensiapupisteen tiloissa on sellainen.
- Ensiapupisteessä tulee olla riittävästi tilaa ensiapupäivystäjille sekä ensiapua odottaville potilaille.
- Ensiapupisteessä tulee olla juokseva vesi ja omat saniteettitilat sekä erillinen tarkkailuhuone.

- Ensiapupisteessä tulee olla riittävästi istuinpaikkoja ensiapupäivystäjiä ja potilaita varten. Kolmelle päivystäjälle ja kolmelle potilaalle tulee varata istuinpaikat.
- Ensiapupisteessä tulee olla kolme sänkyä potilaiden tarkkailua, hoitoa ja lepäämistä varten.
- Tarkkailua ja eristämistä varten liitolla on patjoja, joita tulee olla kymmenen kappaletta leirillä mukana. Potilaat käyttävät omia vuodevaatteitaan ollessaan ensiapupäivystyksessä tarkkailtavana.
- Ensiapupisteessä tulee olla riittävästi pöytiä ensiaputarvikkeita ja potilaiden hoitoa varten. Haavanhoitopiste, tuentavälineet, lääkekaappi ja kirjaamisvälineet tulee sijoittaa erilleen.
- Kylmässä säilytettäviä leiriläisten omia lääkkeitä, sekä potilaille tarkoitettuja helposti syötäviä ruokia varten tulee ensiapupäivystyksessä olla jääkaappi ja veden - tai kahvinkeitin.

Ensiapupäivystykseen tulee varata tarvikkeita mahdollisten infektioautien ja lämpösairauksien varalle. Vatsatauti on kaikkein ikävin leirin aikana. Seuraavia tarvikkeita tulisi varata ja seuraaviin toimenpiteisiin varautua:

- Kaarimaljoja 50 kappaletta
- Oksennuspusseja 50 kappaletta
- Kertakäyttölakanoita 50 kappaletta
- Kertakäyttöynyliinoja 50 kappaletta
- Saniteettilakanoita 50 kappaletta
- Muonituksesta mehutiivistettä 5 litraa
- Muonituksesta kannuja mehun ja nesteen korvausjuomien annosteluun. Kaksi litran kannua ja kaksi puolen litran kannua on hyvä lähtökohta.
- Käsiendesinfektioainetta 500 ml eristyshuoneen ovelle.
- Eristyshuoneen oveen ja WC:n oveen kyltti "ERISTYS" vain henkilökunnan luvalla.
- Selkeät vierailuajat ja käsihygienian korostaminen sekä käsihygienian toteutumisen valvonta.

3.2.3 ENSIAPUKALUSTO

Ensiapupäivystyksen peruskalustoon kuuluu ensivastelaukku, hengityksen hoitolaukku, sidostarvikelaatikko 1, sidostarvikelatikko 2, lääkekaappi sekä potilaan tuenta ja siirto välineet.

Enzivastelaukku ja hengityksen hoitolaukku tulee olla ensiapupartion mukana heidän lähtiessä ensiapupäivystyksestä leirialueelle vakavaan tapaturmaan tai sairaskohtaukseen. Laukuissa on perusvälineet potilaan peruselintoimintojen tutkimiseen ja tarkkailuun sekä perusensiavun antamiseen.

Sidostarvikelaatikossa 1 on haavanhoitotarvikkeet ja sidostarvikelaatikossa 2 on sidontatarvikkeet joita ensiapupäivystyksessä tarvitaan. Ensiapupäivystyksen muu kalusto on siihen osoitetussa erillisessä laatikossa.

Ensiapuvastaavan tulee tietää liiton ensiapukaluston sijoittelu ja lajittelu. Kalusto tulee tarkastaa hyvissä ajoin ennen leirin alkua.

3.3 YHTEISTYÖTAHOT

Kokoontumislaki velvoittaa tapahtuman ja yleisötilaisuuden järjestäjän järjestämään tapahtumaa ja yleisötilaisuutta varten riittävän pelastus- ja ensiapuvalmiuden. Kokoontumislaki velvoittaa järjestäjää tekemään pelastusssuunnitelman, jonka tarkoituksena on taata turvallisuus ja turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa taata toiminta turvallisuuden palauttamiseksi.

Palo-, pelastus-, ja poliisiviranomaiset sekä myös terveydenhuoltoviranomaiset saavat tiedokseen pelastussuunnitelman ja voivat halutessaan vaikuttaa sen sisältöön.

Kuitenkin on hyvä, että ensiapuvastaava lähestyy omaan ammattitaitoonsa viitaten paikallisia terveydenhuollon tahoja.

3.3.1 TERVEYSKESKUS

Leiripaikkakunnan terveydenhuoltoviranomaisilla on oikeus määrätä toimialueensa ensiapupäivystyksen taso. Toisin sanoen leiripaikkakunnan terveyskeskuksesta voi tulla erityismääräyksiä ensiapupäivystyksen tasosta palokuntanuorisoleirillä.

Tästä johtuen on erittäin tärkeää, että ensiapuvastaava on yhteydessä leiripaikkakunnan terveyskeskuksen päivystyksen osastonhoitajaan ja tiedottaa hänelle mistä on kysymys sekä tarvittaessa ottaa yhteyttä toimialueen ensihoidon vastuu lääkäriin.

Vastuu lääkäriin tulee ottaa yhteys aina kun leirille saadaan sairaankuljetusyksikkö ja leirillä on ensihoidon perus-, tai hoitotason henkilöitä joilla ei ole kyseisen toimialueen hoitolupia.

Terveyskeskuksen ja terveysasemien kannalta tärkeää on, että he saavat tiedon leiristä jotta voivat varautua kunnan väkimäärän yhtäkkiseen nousuun.

3.3.2 SAIRAANKULJETUS

Paikkakunnan sairaankuljetuksesta vastaavaan tahoon on erittäin tärkeää olla yhteydessä. Sairaankuljetukselle tulee tiedottaa erityisesti leiripaikan sijainti ja kulkuyhteydet leirialueella.

Tärkeää on huolehtia, että sairaankuljetuksella on tieto suljetuista kulkuväylistä ja että vaihtoehtoiset kulkuväylät ovat käytettävissä. Sairaankuljetus on ensiarvoisen tärkeää kutsua leirin alussa tutustumaan palokuntanuorisoleiriin sen eri toimintoihin ja leirialueen eri paikkoihin.

Muista myös lähettää sairaankuljetukselle kirje, jossa on mukana leirialueen kartta, selkeästi ensiapupäivystyksen sijainti sekä poikkeavat liikennejärjestelyt ja toimintamenetelmät poikkeavissa tilanteissa.

3.3.3 KESKUSSAIRAALA

Hyvän tavan mukaista on, että ollaan myös yhteydessä toiminta-alueen sairaanhoitopiirin keskussairaalan tai yliopistollisen sairaalan ensiapupäivystyksen osastonhoitajaan ja informoidaan, että tarvittaessa tukeudutaan myös heidän sairaanhoitopalveluihin.

3.3.4 PALOKUNNAT

Palokuntien nuoriso-osastojen johtajien ja vastuuhenkilöiden informointi on todella hyvä sijoitus ennen leirin alkamista. Palokuntanuorisotyön käsikirjassa ”*Kipinä*” ja ”*palokuntanuoriso-osaston turvallisuusohjeessa*” todetaan, että leirille lähtiessä tulee mukana olla riittävästi ensiaputarvikkeita.

Leireillä suurin osa ensiapupäivystyskäynneistä hoituisi oma-toimisella ensiavulla ja palokuntakohtaisella varautumisella. Auringon polttamat, hyttysten puremat, rakot ja pienet haavat sekä tavanomaiset päänsäryt hoituvat ilman ensiapupäivystystä, jos palokunnat varautuvat oikein ennen leirille lähtöä.

Tästä syystä on tärkeää, että ensiapuvastaavalle tulee tietää milloin toimialakohtaisia ilmoituksia halutaan leirikirjeisiin. Ensiapuvastaava voi käyttää tiedotuskanavana myös toiminta-alueiden nuorisotyönohjaajia jotka välittävät viestiä palokuntiin.

Toiminta-alueiden nuorisotyönohjaajien yhteystiedot ovat saatavilla Liiton nuorisotyönohjaajalta sekä Liiton toimistosta ja internet sivuilta:

www.lspel.fi

4 PÄIVYSTYSTOIMINTA

Palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystys päivystää ympäri-vuorokauden kolmivuororytmissä. Päivystysvuoron vahvuudeksi on vuosien aikana muodostunut vahvuus 1 + 2 eli vuoromestari ja kaksi päivystäjää. Tämä on koettu riittäväksi ja hyväksi päivystysvahvuudeksi.

Tarvittaessa vuorovahvuutta korotetaan esimerkiksi vierailupäivänä, diskoiltoina sekä kilpailuissa perustamalla erillisiä kiertäviä ensiapupartioita. Ensiapupäivystys toimii hyvin 1 + 2 miehityksellä mutta ruuhkatilanteissa ja äkillisissä tilanteissa voi tulla tarve nostaa päivystysvahvuutta tilapäisesti. Näissä tilanteissa tulee hälyttää seuraavaksi päivystämään tuleva työvuoro töihin.

4.1 ENSIAPUVASTAAVA

Ensiapuvastaava valitsee vuoromestarit. Ilmoittautumisien perusteella ensiapuvastaava valitsee vuoromestareiksi parhaimman koulutuksen ja kokemuksen sekä johtamistaidon omaavia henkilöitä, jotka ovat halukkaita vuoromestarin tehtävään.

Ensiapuvastaava toimii vuoromestarien oikeana kätenä huolehtien, että vuoromestareilla on parhaat mahdolliset resurssit käytettävissään operatiivisessa toiminnassa.

Ensiapuvastaava toimii niin virka-ajalla huolehtien koulutuksen täydennyksistä, päivystyksen toimivuudesta, kirjaamisesta sekä seuraa leiriläisten terveyttä ja hyvinvointia. Poikkeavissa tilanteissa ensiapuvastaava huolehtii tiedottamisesta ja tukee vuoromestaria operatiivisessa toiminnassa. Ensiapuvastaava ottaa osaa toimialojen vastuuhenkilö palavereihin aamuisin joissa käydään läpi leirin edistymistä ja sujuvuutta.

4.2 VUOROMESTARI

- Johtaa työvuoronsa toimintaa. Vuoromestari on leirin lääkinnällisen pelastustoimen johtaja oman työvuoronsa aikana.
- Lähettää tarvittaessa ensivasteryhmän leirialueelle vakavissa sairaskohtauksissa ja tapaturmissa sekä tarvittaessa lähtee itse mukaan.
- Vuoromestari on yhteydessä leiriturvan vuoromestariin radiopuhelimella ja tarvittaessa matkapuhelimella.
- Hälyttää tarvittaessa vapaavuoron päivystämään tai kuljettamaan kiireetöntä potilasta jatkohoitoon.
- Kouluttaa, opastaa ja ohjaa vuorossaan olevaa kokematon ja kouluttamatonta ensiapupäivystäjää.
- Tarkkailee ensiaputarvikkeiden kulutusta ja määrää sekä kirjaa puutteet.
- Raportoi seuraavan työvuoron vuoromestarille päivystysajan tapahtumat sekä tarkkailussa olevien potilaiden hoitoon tulon syyn, tilan, annetun hoidon sekä tämän hetkisen voinnin.

4.3 PÄIVYSTÄJÄ

Päivystäjän tehtävät:

- Päivystäjän tärkein tehtävä on antaa ensiapua.
- Päivystäjän tulee antaa myös terveysneuvontaa ja opastusta terveellisiin elämäntapoihin ja riittävään hygieniaan.
- Päivystäjä toimii vuoromestarin alaisuudessa.
- Päivystäjän tulee omalta osaltaan huolehtia päivystystilan siisteydestä.
- Päivystäjällä on velvollisuus tarvittaessa lähteä vuoromestarin käskystä leirialueelle ensivaste tehtävään vakavissa tapaturmissa ja sairaskohtauksissa.
- Kouluttamaton tai kokematon päivystäjä ei saa tehdä mitään hoitotoimenpiteitä ilman vuoromestarin hyväksyntää.
- Päivystäjän tulee tiedostaa omat kykynsä ja mahdollisuutensa.
- Päivystäjän tulee tarkkailla leirillä esiintyviä tapaturma-alttiita ja vaarallisia tilanteita ja raportoida näistä vuoromestarille joka raportoi eteenpäin ensiapuvastaavalle joka ottaa yhteyttä turvallisuuspäällikköön.

4.4 KIRJAAMINEN

Ensiapupäivystyksessä on ensiarvoisen tärkeää, että potilas-tiedot kirjataan ja arkistoidaan huolellisesti. Tätä tulee vuoro-mestareiden ja ensiapuvastaavan valvoa tarkasti.

Tärkeää on selvittää minkä vuoksi potilas ensiapupäivystykseen tulee ja mikä ensiapupäivystykseen hakeutumisen on aiheuttanut. Tapaturmissa tulee tarkasti selvittää mitä on tapahtunut ja sairastumisissa tulee selvittää mitä, koska ja kuinka paljon potilas on syönyt ja juonut sekä selvittää mahdollinen sairastumisen aiheuttaja.

Tarkat esitiedot kertovat paljon ja hoitolinja voidaan päättää usein niiden mukaisesti. Hoidon aikana on tärkeää kirjata tarkasti kuka on tehnyt ja mitä on tehnyt. Tapaturmissa on ensiarvoisen tärkeää saada tietoon mitä haavan hoitotuotteita on käytetty ja mitä sidosmateriaaleja on käytetty.

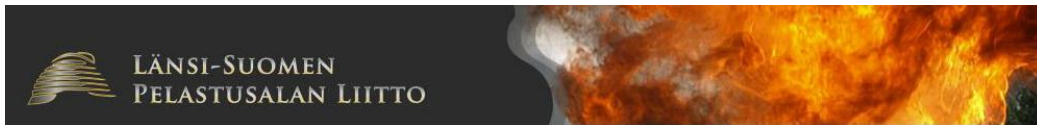
Kaikki on potilaiden oikeusturvan, henkilöstön oikeusturvan ja ensiapupäivystyksen kehittämisen ja parantamisen lähtökoh-tana.

4.5 ARKISTOINTI

Ensiapupäivystykseen tulee hankkia jokaista leiriä varten erillinen päivystyskansio ja leirikorttikansio, jotka leirin päätyttyä sijoitetaan viideksi vuodeksi liiton toimistoon arkistoitavaksi. Tämä on potilaiden- ja henkilöstön oikeusturvan kannalta tärkeää sekä tärkeää tilanteissa joissa potilas haluaa jälkeempään tietoja terveydentilastaan.

Päivystyskansio palvelee myös ensiapupäivystäjiä sekä vuoromestareita. Kansiosta he saavat tarpeelliset tiedot leiristä sekä tärkeimmät yhteystiedot ja tarpeelliset lomakkeet.

Kansiossa olevat dokumentit tulee leirin lopussa ensiapuvastaavan tarkistaa ja päivittää kansio ennen kansion siirtoa liiton arkistoon.

PÄIVYSTYSKANSION SISÄLTÖ

Seuraavat dokumentit tulee löytyä vuosittain palokuntanuorisoleirin ensiapupäivystyksen päivystyskansiossa järjestyksessä:

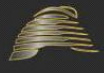
1. Leirin yleisohjelma
2. Leirialueen kartta
3. Osastojen vastuuhenkilöiden yhteystiedot
4. Yhteystiedot ja hoitolaitokset lomake
5. Henkilöstö ja päivystysajat lomake
6. Toimintaohje suuronnettomuudessa
7. Potilaslomakkeita kopioituna
8. Hoito-ohje ja vapautuslomakkeita kopioituna
9. Täytetyt potilaslomakkeet aakkosjärjestyksessä

Leirin päätyttyä päivystyskansiossa tulee olla dokumentit 1-5 sekä aakkosjärjestyksessä täytetyt potilaslomakkeet sekä tarvittaessa leiriläisen terveydentilaa kuvaava leirikortti.

5 KALUSTOLUETTELOT JA LOMAKEPOHJAT

Tämän toimintaohjekansion loppuun liitetään jokaisen leirin jälkeen päivitetyt kalustoluettelot sekä päivitetyt lomakepohjat. Kalustoluettelot ja lomakepohjat on tehty excel-taulukkolaskenta ohjelmalla ja ne ovat sähköisessä muodossa mukaan lukien tämä toimintaohjekansio Länsi-Suomen Pelastusalan Liiton toimistossa.

 LÄNSI-SUOMEN PELASTUSALAN LIITTO	
ENSIVASTE LAUKUN SISÄLTÖ	
SISÄOSA	
Vasen takalokero	
Palovammapeite	1 kpl
Avaruuslakana	1 kpl
Lämpöpeite	1 kpl
Oikea takalokero	
Kylmäpakkaus	5 kpl
Lääkehili	1 pll
Vasen etulokero	
Automaattinen verenpainemittari	1 kpl
Verensokerimittari & tarvikkeet	1 kpl
Elvytys-taskumaski	1 kpl
Stetoskooppi	1 kpl
Keskimmäinen etulokero	
Kuitukangastaitos 5cm x 5cm (5kpl / pkt)	5 pkt
Kuitukangastaitos 7,5cm x 7,5cm (5kpl / pkt)	5 pkt
Kuitukangastaitos 10cm x 10cm (5kpl / pkt)	5 pkt
Rasvasidos 10cm x 10cm	5 kpl
Imevä side 10cm x 10cm	5 kpl
Kirurginen haavaside 6cm x 7cm	5 kpl
Kirurginen haavaside 9cm x 10cm	5 kpl
Kirurginen haavaside 9cm x 15cm	5 kpl
Oikea etulokero	
Elastinen laastari 6cm x 1m	1 pkt
Pikaside 7cm x 2m	1 pkt
Kiinnitysside 10cm x 2,5m	1 pkt
Perhoslaastari 4mm x 38mm	8 kpl
Perhoslaastari 6,4mm x 76mm	3 kpl
Transpore teippi 2,5cm x 5m	1rll
Micropore teippi 2,5cm x 5m	1rll
Ibusal 400 mg 10 tablettia	1 pkt
Kyypakkaus 50 mg 3 tablettia	1 pkt
Aspirin 500 mg 10 tablettia	1 pkt
Kertakäyttökäsineet	5 paria

ENSIVASTE LAUKUN SISÄLTÖ

Laukun kansi

Nielutuubisarja 6 kokoa	1 sarja
Vaatesakset	1 kpl
Sakset, suorat	1 kpl
Suonenpuristin, suora	1 kpl
Atulat	1 kpl
Kynälamppu	1 kpl
Kuumemittari elektroninen	1 kpl
Mustekynä	1 kpl
Imevä side 10cm x 20cm	5 kpl
Turvavyöleikkuri	1 kpl

ULKO-OSA**Vasen ulkolokero**

Joustinside 8cm x 4m	10 kpl
----------------------	--------

Etummainen ulkolokero

Ideaaliside 8cm x 5m	5 kpl
Ideaaliside 6cm x 4m	10 kpl

Oikea ulkolokero

Kolmioliina, kuitukangas	3 kpl
--------------------------	-------

HENGITYKSENHOITOLAUKKU

SISÄOSA**Etulokero**

Lääkehappipullo 2l	1
Paineenalennin	1
Hengityspalje	1
Hengityspalkeen hapenvaraajapussi	1
Lasten elvytysmaski	1
Aikuisten elvytysmaski	1
Happimaski aikuisten	1
Happimaski varaajapussilla	1
Pientilavuus suutin (Spira)	1
Stetoskooppi	1
Manuaali verenpainemittari	1

Sisäkansi

Imukatetri CH 12	1
Imukatetri CH 16	1

Vasen takalokero

Imulaite	1
----------	---

Oikea takalokero

Happimaski aikuisten	4
Happimaski varaajapussilla	2

ULKO-OSA**Vasen ulkolokero**

Happimaski lasten	2
-------------------	---

Oikea ulkolokero

Happiviikset	2
--------------	---

LIITE 2 (4/7)

SIDOSTARVIKELAATIKKO 1		HAAVANHOITOTARVIKKEET	
Tarvike	Koko	Pakkaus	TARVE
Elastinen laastari	6cm x 5m	1 kpl / pakkaus	1 pakkaus
Perhoslaastari	4mm x 38mm	8 kpl / pakkaus	2 pakkausta
Kuitukangas taitos (ster.)	5cm x 5cm	5 kpl / pakkaus	20 pakkausta
Kuitukangas taitos (ster.)	7,5cm x 7,5cm	5 kpl / pakkaus	20 pakkausta
Kuitukangas taitos (ster.)	10cm x 10cm	5 kpl / pakkaus	20 pakkausta
Imevä sidos	10cm x 13cm	1 kpl / pakkaus	10 pakkausta
Imevä sidos	10cm x 20cm	1 kpl / pakkaus	5 pakkausta
Lomatuel rasvaside	10cm x 10cm	1 kpl / pakkaus	5 pakkausta
Spongostan	7cm x 5cm x 1cm	1 kpl / pakkaus	5 pakkausta
Allewyn thin, ohut sidos	10cm x 10cm	1 kpl / pakkaus	5 pakkausta
Kirurginen haavaside	6cm x 7cm	1 kpl / pakkaus	20 pakkausta
Kirurginen haavaside	9cm x 10cm	1 kpl / pakkaus	20 pakkausta
Kirurginen haavaside	9cm x 15cm	1 kpl / pakkaus	10 pakkausta
Neoamisept	500 ml	1 pullo	3 pulloa
Septidin puhdistusliuos	100 ml	1 pullo	3 pulloa
Vanua	100g / pussi	1 pussi	2 pussia

SIDOSTARVIKELAATIKKO 2		SIDOSTARVIKKEET	
Tarvike	Koko	Pakkaus	TARVE
Harsoside	4cm x 4m	Yksittäin pakattu	10 kpl
Harsoside	8cm x 4m	Yksittäin pakattu	10 kpl
Idealside	6cm x 4m	Yksittäin pakattu	25 kpl
Idealside	10cm x 4m	Yksittäin pakattu	25 kpl
Joustoside	8cm x 4m	Yksittäin pakattu	10 kpl
Putkiverkko sormeen	25 m	1 rulla	1 rulla
Putkiverkko ranteeseen	25 m	1 rulla	1 rulla
Putkiverkko päähän	25 m	1 rulla	1 rulla
Kylmähaude	30 kpl / pakkaus	1 pakkaus	30 kpl
Puulastain	100 kpl / laatikko	1 laatikko	1 laatikko
Kuitukangas kolmioliina		Yksittäin pakattu	10 kpl
Koskisen lasta, muovinen		Yksittäin pakattu	2 kpl

LIITE 2 (5/7)

			
LÄÄKEKAAPPI			
Lääke	Vahvuus	Pakkaus	TARVE
Ibumax (Ibuprofeeni)	400 mg	20 tablettia	2 pakkausta
Paramax (Parasetamoli)	500 mg	20 tablettia	2 pakkausta
Panadol peräpuikko (Parasetamoli)	125 mg	10 peräpuikkoa	1 pakkaus
Cetirizin (Setiritsiinidihydrokloridi)	10 mg	30 tablettia	1 pakkaus
Kyypakkaus (Hydrokortisoni)	50 mg	3 tablettia	3 pakkausta
Lactoseven-maitohappabakteeri		50 tablettia	2 pakkausta
Imodium (Loperamidihydrokloridi)	2 mg	16 tablettia	1 pakkaus
Hiilitabletit (Aktiivihili)	250 mg	50 tablettia	2 pakkausta
Osmosal	10,65 g	2 pussia	2 pakkausta
Floridral	4,86 g	6 pussia	1 pakkaus
Talkki		90 g	1 pakkaus
Betadine	100mg / g	20 g	2 tuubia
Bepanthen	5 %	100 g	2 tuubia
Hydrocortison	1 %	50 g	2 tuubia
Mobilat		40 g	1 tuubi
Kylmägeeli		150 ml	1 tuubi
Aurinkovoide suojakerroin	Kerroin 30-50	250 ml	1 tuubi
Apobase creme		200g	1 tuubi
Steriilejä neuloja	18g - 25g		
Lääkeruiskuja	2ml - 20ml		

	
POTILAAN TUENTA JA SIIRTO VÄLINEET	
Tarvike	Määrä
Paarit	1 kpl
Tyhjiöpatja	1 kpl
Niskatukisarja	1 sarja
Säädettävä niskatuki	5 kpl
Kolmioliina	10 kpl

Tuenta välineet säilytetään samassa yhteydessä parien kanssa ensiapupisteellä, käytössä olevassa sairaankuljetusyksikössä tai soveltaen ensiapupäivystyksen käytössä olevassa miehistönkuljetusautossa.

ENSIAPUKALUSTON TÄYDENNYKSET

PUUTE	MÄÄRÄ	HINTA	PAIKKA
Perhoslaastari 4mm x 28mm	2 pkt	1,10 €	Waloplast
Kuitukangastaitos 5cm x 5cm (5kpl / pkt)	20 pkt	3,00 €	Waloplast
Kuitukangastaitos 7,5cm x 7,5cm (5kpl / pkt)	20 pkt	3,20 €	Waloplast
Kuitukangastaitos 10cm x 10cm (5kpl / pkt)	20 pkt	4,60 €	Waloplast
Kirurginen haavaside 6cm x 7 cm	13 kpl	4,40 €	Waloplast
Kirurginen haavaside 9cm x 10cm	11 kpl	5,70 €	Waloplast
Kirurginen haavaside 9cm x 15cm	10 kpl	7,20 €	Waloplast
Imevä sidos 10cm x 13cm	10 kpl	5,00 €	Waloplast
Imevä sidos 10cm x 20cm	5 kpl	3,00 €	Waloplast
Rasvasidos 10cm x 10cm	4 kpl	2,40 €	Waloplast
Spongostan 7cm x 5cm x 1cm	1 kpl	10,10 €	Apteekki
Keino iho 10cm x 10cm	5 kpl	16,20 €	Waloplast
Harsoside 4cm x 4m	20 kpl	4,60 €	Waloplast
Harsoside 8cm x 4m	20 kpl	6,00 €	Waloplast
Idealside 6cm x 4m	25 kpl	13,30 €	Waloplast
Idealside 10cm x 4m	25 kpl	18,50 €	Waloplast
Joustoside 8cm x 4m	10 kpl	11,00 €	Waloplast
Silmän huutelu spray 240ml	1 pll	14,50 €	Waloplast
Kylmähaude 30kpl / pkt	1 pkt	35,00 €	Waloplast
Neoamisept 500 ml	3 pll	14,70 €	Waloplast
Kaarimalja	30 kpl	5,40 €	Waloplast
Kuitukangas kolmioliina	10 kpl	3,70 €	Waloplast
Oksennuspussi	30 kpl	27,00 €	Turvaplast
Ibumax 400 mg 20 tabl / pkt	2 pkt	6,04 €	Apteekki
Paramax 500 mg 20 tabl / pkt	1 pkt	7,40 €	Apteekki
Kyypakkaus 50 mg 3 tabl / pkt	3 pkt	18,00 €	Apteekki
Imodium 2 mg 16 tabl / pkt	1 pkt	7,04 €	Apteekki
Floridral 6 x 4,86g jauhe	1 pkt	13,90 €	Apteekki
Apobase creme	1 tuubi	7,90 €	Apteekki
Betadine 100 mg / g (20 g)	2 tuubia	8,58 €	Apteekki
Hydrocortison 1 % (50 g)	2 tuubia	19,34 €	Apteekki
Mobilat (40 g)	1 tuubi	7,67 €	Apteekki

ENSIAPUKALUSTON TÄYDENNYKSEN HINTA-ARVIO

Waloplastin ensiaputuotteet yhteensä	200,50 €
Apteekin tuotteet yhteensä	105,97 €
Turvaplastin ensiaputuotteet yhteensä	27,00 €

YHTEENSÄ **333,50 €**
(Waloplastin hinnat ALV 0%)

PALOKUNTANUORISOLEIRI YHTEYSTIETOJA HOITOLAITOSTEN PÄIVYSTYSAJAT		
LEIRITYÖRYHMÄ JA LEIRINJOHTO		
	NIMI	PUHELIN
Leirinjohtaja		
Leirinvarajohtaja		
Turvallisuuspäällikkö		
Huoltopäällikkö		
Pääemäntä		
Koulutuspäällikkö		
LEIRIN YHTEYSTIETOJA		
Leiri	Virallinen puhelin	
Leiriturva	Päivystävä vuoromestari	
Huolto	Päivystävä vuoromestari	
Muonitus	Vuorovastaava	
Ensiapupäivystys	Päivystävä vuoromestari	
TERVEYSKESKUS		
Vaihde		
Sairaanhoitaja	Päivystyksen sairaanhoitaja	
Lääkäri	Päivystävä lääkäri	
Sairaankuljetus	Yleinen hätänumero	112
KESKUSSAIRAALA		
Vaihde		
Sisätaudit	Päivystävä sairaanhoitaja	
Kirurgia	Päivystävä sairaanhoitaja	
MUITA		
Myrkytystietokeskus		
Myrkytystietokeskus varanumero		
Taksi		
Paaritaksi		
TERVEYSASEMAN PÄIVYSTYSAJAT		
	PÄIVÄ	KELLO
	Sunnuntai	
	Maanantai	
	Tiistai	
	Keskiviikko	
	Torstai	
	Perjantai	
TERVEYSKESKUKSEN PÄIVYSTYSAJAT		
	PÄIVÄ	KELLO
	Sunnuntai	
	Maanantai	
	Tiistai	
	Keskiviikko	
	Torstai	
	Perjantai	

LIITE 3 (2/7)

PALOKUNTANUORISOLEIRI ENSIAPUPÄIVYSTYS HENKILÖSTÖ										
NIMI	KOULUTUS	PUHELIN	TEHTÄVÄ	VUORO	PÄIVYSTYSAJAT					
					SU	MA	TI	KE	TO	PE
			Ensiapuvastaava							
			Vuoromestari	1	aamu	ilta	vapaa	yö	vapaa	aamu
			Päivystäjä	1	aamu	ilta	vapaa	yö	vapaa	aamu
			Päivystäjä	1	aamu	ilta	vapaa	yö	vapaa	aamu
			Vuoromestari	2	ilta	vapaa	yö	vapaa	aamu	varalla
			Päivystäjä	2	ilta	vapaa	yö	vapaa	aamu	varalla
			Päivystäjä	2	ilta	vapaa	yö	vapaa	aamu	varalla
			Vuoromestari	3	yö	vapaa	aamu	ilta	vapaa	varalla
			Päivystäjä	3	yö	vapaa	aamu	ilta	vapaa	varalla
			Päivystäjä	3	yö	vapaa	aamu	ilta	vapaa	varalla
			Vuoromestari	4	vapaa	aamu	ilta	vapaa	yö	varalla
			Päivystäjä	4	vapaa	aamu	ilta	vapaa	yö	varalla
			Päivystäjä	4	vapaa	aamu	ilta	vapaa	yö	varalla
			Vuoromestari	5	vapaa	yö	vapaa	aamu	ilta	varalla
			Päivystäjä	5	vapaa	yö	vapaa	aamu	ilta	varalla
			Päivystäjä	5	vapaa	yö	vapaa	aamu	ilta	varalla

PALOKUNTANUORISOLEIRI ENSIAPUPÄIVYSTYS	
Jatkohoito-ohjeet ja fyysiset rajoitukset tapaturman tai sairastumisen vuoksi. Tiedoksi osaston vastuuhenkilölle ja kouluttajille.	
Nimi	
Syntymäaika	
Palokunta	

PALOKUNTANUORISOLEIRI
SELVITYS ENSIAPUPÄIVYSTYSKÄYNNISTÄ

Päivämäärä (PP.KK.VVVV)	
Kello (00:00)	
Järjestysnumero (1.)	

Henkilötiedot:

Nimi	
Syntymäaika	
Palokunta	

Tapahtumatiedot:

Tarkasti hoitoon tulon syy.
Mitä on tapahtunut ja mitä tapahtuma on potilaalle aiheuttanut. Sairauksissa potilaan pääasiallinen vaiva tai oire alleviivattuna, sekä sairastumiseen vaikuttaneet tekijät.

--

Ensiapu:

Tarkasti annettu ensiapu.
Annetut nesteet, ruoat ja lääkkeet sekä käytetyt ensiaputarvikkeet ja niiden määrät.

--

Jatkohoito:

-Mukaan annetut ensiaputarvikkeet sekä annetut hoito-ohjeet.
-Tarkkailuun ottaminen.
- Konsultaatiot.
-Jatkohoitopaikkaan lähettäminen ja kuljetusjärjestelyt.

--

Ilmoitukset:

-Onko ilmoitettu nuoriso-osaston vastuuhenkilölle
- Onko ilmoitettu lapsen tai nuoren vanhemmille
- Onko ilmoitettu jollekin muulle taholle

--

Hoitaja:

Allekirjoitus	
Nimen selvennös	

LIITE 3 (4/7)

PALOKUNTANUORISOLEIRI TARKKAILU JA SEURANTA				
Pvm	Kello	Potilaan tila	Hoito	Hoitaja

ENSIAPUPÄIVYSTYKSEN TOIMINTA **SUURONNETTOMUUDESSA**

1. TIETO ONNETTOMUUDESTA ENSIAPUPISTEELLE

VUOROMESTARI ENSIAPUPISTEELLÄ

- selvittää mitä on tapahtunut, missä on tapahtunut ja paljonko on loukkaantuneita.
- tekee tarvittaessa hätäilmoituksen numeroon 112.
- tekee ilmoituksen Leiriturvan päivystävälle vuoromestarille.
- siirtyy onnettomuuspaikalle ensiapupäivystyksen käytössä olevalla ajoneuvolla yhdessä toisen ensiapupäivystäjän kanssa. Ajoneuvon kalustona tulee olla ensivastelaukku ja hengityksenhoitolaukku sekä parit, kauhapaarit ja 5 kpl säädettäviä niskatukia.

ENSIAPUPÄIVYSTÄJÄ ENSIAPUPISTEELLÄ

- hälyttää vapaalla olevat päivystysvuorot töihin niin, että yksi työvuoro saapuu päivystämään ja 3 työvuoroa siirtyy onnettomuuspaikalle.
- muuttaa ensiapupisteen joukkosidontapaikaksi.
- siirtää ensiapupisteellä olevat kiireetöntä hoitoa tarvitsevat potilaat ensiapupisteen lähistöllä oleviin muihin tiloihin onnettomuuden ajaksi.
- valmistelee potilaspaikat vastaanottokuntoon.
- tekee ilmoituksen ensiapuvastaavalle tapahtumista.

2. TOIMINTA ONNETTOMUUSPAIKALLA

VUOROMESTARI

- toimii onnettomuuspaikalla lääkinnällisen pelastustoimen johtajana kunnes paikalle saapuu viranomainen, joka ottaa johtovastuun itselleen.

LIITE 3 (6/7)

- selvittää potilaiden hoidon tarpeen ja tilanteen mahdolliset vaarat yhdessä mukana olevan ensiapupäivystäjän kanssa sekä antavat yhdessä tarvittavan hätäensiavun.
- perustaa sidontapaikan onnettomuuspaikan lähistölle turvallisen matkan päähän ajoneuvon yhteyteen tai lähellä olevaan rakennukseen.
- antaa onnettomuuspaikalle vapaalta hälytetyille työvuoroille tehtävät kiireellisyyden vaatimassa järjestyksessä.
- järjestää potilaiden evakuoinnin joukkosidontapaikalle yhdessä mukana olevan ensiapupäivystäjän kanssa.

3. EVAKUOINTI JOUKKOSIDONTAPAIKALLE

- Evakuoinnista ja evakuointi järjestyksestä päättää vuoromestari.
- Vaikeasti loukkaantuneiden potilaiden tarpeetonta liikuttelua tulee välttää. Potilaille tulee antaa ensiapua ja potilaat tulee tukea paikoilleen mikäli potilaat eivät ole välittömässä hengenvaarassa.
- Kävelevät ja lievästi loukkaantuneet potilaat kootaan yhteen ja heidät viedään joukkosidontapaikalle viimeisenä.

4. TOIMINTA JOUKKOSIDONTAPAIKALLA

- Joukkosidontapaikalle hälytetyn työvuoron vuoromestari johtaa joukkosidontapaikan toimintaa.
- Vuoromestari ottaa saapuvan potilaan vastaan ja arvioi potilaan tilan.
- Kiireetöntä hoitoa vaativat potilaat ohjataan tarkkailuhuoneeseen, jossa joukkosidontapaikan perustanut ensiapupäivystäjä huolehtii kiireettömistä potilaista.
- Kiireellistä hoitoa tarvitsevat potilaat ohjataan ensiapuhuoneeseen, jossa kaksi ensiapupäivystäjää huolehtii kiireellistä hoitoa tarvitsevista potilaista

LIITE 3 (7/7)

- Joukkosidontapaikan vuoromestari ja sidontapaikan vuoromestari ovat yhteydessä toisiinsa VHF-radiopuhelimilla ja GSM-puhelimilla ja tekevät tarvittaessa henkilöstösiirtoja sidontapaikalle tai joukkosidontapaikalle.
- Ensiapuvastaava toimii tilanteen mukaisesti avustamassa sidontapaikalla tai joukkosidontapaikalla vuoromestareita sekä on yhteydessä turvallisuuspäällikköön ja leirinjohtajaan.